

Regionale kinderbijslag hervormingen

Een impactanalyse met het microsimulatiemodel EXPEDITION

Mei 2021

Hendrik Nevejan, hn@plan.be
Guy Van Camp, gvc@plan.be
Dieter Vandelannoote, dvd@plan.be

Federaal Planbureau

Het Federaal Planbureau (FPB) is een instelling van openbaar nut die beleidsrelevante studies en vooruitzichten maakt over economische, socio-economische en milieuvraagstukken. Daarnaast bestudeert het de integratie van die vraagstukken in een context van duurzame ontwikkeling. Het stelt zijn wetenschappelijke expertise onder meer ter beschikking van de regering, het Parlement, de sociale gesprekspartners, nationale en internationale instellingen.

De werkzaamheden van het FPB worden steeds gekenmerkt door een onafhankelijke benadering, transparantie en aandacht voor het algemeen welzijn. De kwaliteit van de gegevens, een wetenschappelijke methodologie en de empirische geldigheid van de analyses staan daarbij centraal. Tot slot zorgt het FPB voor een ruime verspreiding van de resultaten van zijn werkzaamheden en draagt zo bij tot het democratisch debat.

Het Federaal Planbureau is EMAS en Ecodynamische Onderneming (drie sterren) gecertificeerd voor zijn milieubeheer.

<https://www.plan.be>

e-mail: contact@plan.be

Overname wordt toegestaan, behalve voor handelsdoeleinden, mits bronvermelding.

Verantwoordelijke uitgever: Philippe Donnay

Wettelijk depot: D/2021/7433/8

Federaal Planbureau

Belliardstraat 14-18, 1040 Brussel

tel.: +32-2-5077311

e-mail: contact@plan.be

<https://www.plan.be>

Regionale kinderbijslaghervormingen

Een impactanalyse met het microsimulatiemodel EXPEDITION

Mei 2021

Hendrik Nevejan, hn@plan.be
Guy Van Camp, gvc@plan.be
Dieter Vandelannoote, dvd@plan.be

Abstract - Deze *Working paper* plaatst de beleidskeuzes die gemaakt zijn bij de regionale hervormingen van de kinderbijslag in perspectief. Met behulp van het microsimulatiemodel EXPEDITION worden de *verwachte* directe effecten van die hervormingen op de kinderbijslaguitgaven en de inkomensverdeling in kaart gebracht. Bijzondere aandacht gaat hierbij uit naar de effecten op het gesimuleerd armoederisico bij (gezinnen met) kinderen, aangezien dit een gedeelde bezorgdheid was bij de hervormingen in de verschillende regio's.

Jel Classification - C63, D31, H55, I32, P46

Keywords - microsimulatie, kinderbijslag, inkomensverdeling, armoederisico

Inhoudstafel

Synthese	1
Synthèse	4
1. Inleiding	7
2. Hervorming van de kinderbijslag en armoedebestrijding	8
3. De kinderbijslag voor en na de regionale hervormingen	14
3.1. Situatie voor hervorming	14
3.2. Situatie na hervorming	16
a. Kinderen geboren of ingeweken sinds de hervorming	16
b. Kinderen geboren voor de hervorming.....	19
3.3. Recente ingrepen	20
4. De evaluatiemethode	21
4.1. Methode	21
a. Het microsimulatiemodel EXPEDITION	21
b. De beleidsvarianten.....	23
c. De resultaatindicatoren	24
4.2. Basisgegevens	25
5. De evaluatieresultaten	29
5.1. Effect op kinderbijslaguitgaven	29
5.2. Winnaars en verliezers langsheen de inkomensverdeling	31
a. Scenario ‘bestaande gezinnen’.....	31
b. Scenario ‘nieuwe gezinnen’	33
5.3. Effecten op het gesimuleerd armoederisico: situatie vóór hervorming	34
5.4. Effecten op het gesimuleerd armoederisico: situatie na hervorming	38
a. Scenario ‘bestaande gezinnen’.....	38
b. Scenario ‘nieuwe gezinnen’	41
6. Besluit	45
7. Bibliografie	48
8. Bijlage	50

Lijst van tabellen

Tabel 1	Beknopt overzicht van de kinderbijslag VOOR hervorming.....	15
Tabel 2	Beknopt overzicht van de kinderbijslag NA hervorming	17
Tabel 3	Telling rechtgevendende kinderen - Vergelijking EXPEDITION met Famifed-observaties (situatie op 31 december 2018)	26
Tabel 4	Telling bijslagtrekkende gezinnen - Vergelijking EXPEDITION met Famifed-observaties (situatie op 31 december 2018)	28
Tabel 5	Effecten van gezinsbijslagen op armoederisico in Brussel, Vlaanderen en Wallonië - situatie vóór hervorming.....	36
Tabel 6	Effecten van hervormingen op armoederisico voor ‘bestaande gezinnen’ in Brussel, Vlaanderen en Wallonië.....	39
Tabel 7	Effecten van hervormingen op armoederisico voor ‘nieuwe gezinnen’ in Brussel, Vlaanderen en Wallonië	43
Tabel 8	Overzicht van het kinderbijslagstelsel voor en na de hervorming in BRUSSEL	51
Tabel 9	Overzicht van het kinderbijslagstelsel voor en na de hervorming in BRUSSEL (<i>vervolg</i>)	52
Tabel 10	Overzicht van het kinderbijslagstelsel voor en na de hervorming in VLAANDEREN.....	53
Tabel 11	Overzicht van het kinderbijslagstelsel voor en na de hervorming in VLAANDEREN (<i>vervolg</i>).....	54
Tabel 12	Overzicht van het kinderbijslagstelsel voor en na de hervorming in WALLONIË	55
Tabel 13	Overzicht van het kinderbijslagstelsel voor en na de hervorming in WALLONIË (<i>vervolg</i>)	56

Lijst van figuren

Figuur 1	Armoederisicograad van de totale bevolking en de min-18-jarigen, EU27 en het Verenigd Koninkrijk, inkomensjaar 2017	8
Figuur 2	Armoederisicograad van de totale bevolking en de min-18-jarigen, België, inkomensjaren 2002-2017	9
Figuur 3	Armoederisicograad van de min-18-jarigen (met 95%-betrouwbaarheidsinterval), België en de regio's, inkomensjaar 2017	10
Figuur 4	Relatieve vermindering van de armoederisicograad van min-18-jarigen door gezinsgerelateerde uitkeringen, EU27 en het Verenigd Koninkrijk, inkomensjaar 2015	10
Figuur 5	Uitgaven voor gezinsgerelateerde uitkeringen in procent bbp, EU27 en het Verenigd Koninkrijk, 2017.....	11
Figuur 6	Min-18-jarigen in werkarme huishoudens: aandeel in procent (PCT) en armoederisicograad (AR), EU27 en het Verenigd Koninkrijk, inkomensjaar 2017	12
Figuur 7	Meer- of minderuitgaven van de regionale kinderbijslaghervormingen	29
Figuur 8	Aandeel van selectief gedeelte in de kinderbijslaguitgaven.....	30

Figuur 9	Winnaars en verliezers bij 'bestaande' gezinnen met kinderen in Brussel volgens inkomensdeciël.....	31
Figuur 10	Winnaars en verliezers bij 'bestaande' gezinnen met kinderen in Vlaanderen volgens inkomensdeciël.....	32
Figuur 11	Winnaars en verliezers bij 'bestaande' gezinnen met kinderen in Wallonië volgens inkomensdeciël.....	32
Figuur 12	Winnaars en verliezers bij 'nieuwe' gezinnen met kinderen in Brussel volgens inkomensdeciël.....	33
Figuur 13	Winnaars en verliezers bij 'nieuwe' gezinnen met kinderen in Vlaanderen volgens inkomensdeciël.....	33
Figuur 14	Winnaars en verliezers bij 'nieuwe' gezinnen met kinderen in Wallonië volgens inkomensdeciël.....	34
Figuur 15	Effect van kinderbijslag op armoederisico bij gezinnen met kinderen - situatie vóór hervorming.....	35
Figuur 16	Decompositie van het neerwaartse effect van kinderbijslag op armoederisico bij gezinnen met kinderen (in procentpunt) - situatie vóór hervorming.....	35
Figuur 17	Decompositie van het neerwaartse effect van kinderbijslag op armoederisico na de hervorming voor 'bestaande gezinnen'	38
Figuur 18	Decompositie van het neerwaartse effect van kinderbijslag op armoederisico na de hervorming voor 'nieuwe gezinnen'	41

Synthese

In deze *Working paper* plaatsen we de beleidskeuzes die gemaakt zijn bij de regionale hervormingen van de kinderbijslag in perspectief. Met behulp van het microsimulatiemodel EXPEDITION brengen we de *verwachte* directe effecten van die hervormingen op de kinderbijslaguitgaven en de inkomensverdeling in kaart. Bijzondere aandacht gaat hierbij uit naar de effecten op het gesimuleerd armoederisico bij (gezinnen met) kinderen, aangezien dit een gedeelde bezorgdheid was bij de hervormingen in de verschillende regio's.

Kinderen hebben in België een relatief hoog armoederisico, zelfs al tempert de kinderbijslag dit in belangrijke mate. Regionaal zijn de kinderarmoedecijfers erg verschillend. De problematiek is het grootst in Brussel, gevolgd door Wallonië en dan Vlaanderen.

Het beleidsdebat over de aanpak van kinderarmoede reikt verder dan de inkomensondersteuning van gezinnen met kinderen. Ook de ondersteuning van de arbeidsparticipatie van ouders, bijvoorbeeld, komt erin aan bod. Daarnaast stelt zich bij een hervorming van die inkomensondersteuning, in het bijzonder van de kinderbijslag, ook de politieke vraag *in welke mate* die op armoedebestrijding gericht moet zijn. De kinderbijslag wordt immers gekenmerkt door een dubbele herverdelingsdoelstelling. Enerzijds kan de kinderbijslag opgevat worden als een financiële tegemoetkoming voor de kosten die gepaard gaan met het opvoeden van kinderen en houdt ze derhalve een *horizontale* herverdeling in tussen gezinnen met en zonder kinderen. Anderzijds wordt via de kinderbijslag ook *verticale* herverdeling beoogd, door de financieel zwakkere gezinnen extra te ondersteunen. Met de beleidsaandacht voor kinderarmoede komt de klemtoon bij de hervorming eerder bij deze laatste doelstelling te liggen.

In dat kader maken we in de effectenanalyse het onderscheid tussen het *universeel* gedeelte van de kinderbijslag, toegankelijk voor (bijna) alle gezinnen, en het *selectief* gedeelte, alleen toegankelijk voor gezinnen die aan welbepaalde voorwaarden voldoen. Vóór de hervormingen betroffen die voorwaarden in essentie het socio-professioneel statuut ('categoriale selectiviteit') en het inkomen ('inkomensselectiviteit') van de ouders. Na de hervormingen werd het selectief gedeelte in alle regio's losgekoppeld van het socio-professioneel statuut. Bovendien werd de koppeling met het inkomen van de ouders verder verfiijnd met onder meer de invoering van een bijkomende inkomensschaal die recht geeft op een (lagere) aanvulling van de bijslag, in Vlaanderen en Wallonië weliswaar alleen voorbehouden voor 'nieuwe' kinderen (geboren *na* de inwerkingtreding van de hervorming). Daarnaast hielden de hervormingen voor nieuwe kinderen ook in dat de hoogte van de bedragen niet langer ranggebonden en (veel) minder leeftijdsgebonden zijn. In het selectief gedeelte blijven de bedragen gekoppeld aan de gezinsgrootte, doch met bedragen per kind die voortaan hoger liggen voor grote dan voor kleine gezinnen. De 'bestaande' kinderen (geboren *voor* de inwerkingtreding van de hervorming) in Vlaanderen en Wallonië behielden de bedragen van voor de hervorming (behoudens de jaarlijkse leeftijdsbijslag, de vroegere 'schoolpremie', in Vlaanderen). Voor Vlaanderen moeten we hierbij ook een indexsprong in acht nemen. In Brussel is geopteerd voor de 'inkanteling' van het bestaande stelsel in het nieuwe stelsel waarbij gezinnen, onder voorwaarden, de kinderbijslag behielden die ze net voor de hervorming ontvingen als dat voor hen financieel gunstiger was.

Gegeven dat de nieuwe regels verschillen naargelang de kinderen voor of na de hervorming geboren zijn, onderscheiden we in de effectenanalyse voor elke regio twee hervormingsscenario's, respectievelijk voor de 'bestaande' en 'nieuwe' gezinnen. Hierbij simuleren we telkens alsof alle gezinnen volledig in het ene of het andere systeem zitten. In werkelijkheid is er elk jaar tegelijk een uitstroom van bestaande kinderen en een instroom van nieuwe kinderen, en zijn er gemengde gezinnen met kinderen geboren voor en na de inwerkingtreding van de hervormingen. De scenario's geven derhalve respectievelijk het begin- en eindpunt van dit overgangsproces weer, los van toekomstige ontwikkelingen in de bevolking. Vandaag leunt de situatie dus het sterkst aan bij die van de bestaande kinderen.

De resultaten bevestigen op regionaal niveau dat de kinderbijslag *voor* de hervorming al een belangrijke rol speelde in het verminderen van het armoederisico. Zo neemt bij de gezinnen met kinderen het armoederisicopercentage in Brussel af met 11,2 procentpunt (tot 27,8%), in Vlaanderen met 5,5 procentpunt (tot 7,7%) en in Wallonië met 8,0 procentpunt (tot 15,3%). Hoewel de kinderbijslag de regionale verschillen in het armoederisicopercentage verkleint, blijven ze wel aanzienlijk. Tegelijk konden we vaststellen dat de selectiviteit in het kinderbijslagstelsel voor de hervorming maar in geringe mate bijdraagt tot dit resultaat. Bepaalde gezinnen met kinderen blijven geconfronteerd met hoge armoederisico's, in het bijzonder de grote gezinnen en de eenoudergezinnen, hoewel ze op hogere bijslagen kunnen rekenen via respectievelijk de rangkoppeling van de basisbijslagbedragen en de toekenning van eenoudertoeslagen.

Dat (inkomens)selectiviteit na de hervorming meer gewicht krijgt in het kinderbijslagstelsel blijkt duidelijk uit de toename van het percentage van de uitgaven dat aan het selectief gedeelte van de kinderbijslag besteed wordt. In het scenario voor de nieuwe gezinnen stellen we minstens een verdubbeling van dit percentage vast. In Brussel neemt dit percentage toe van 10,3% tot 24,7%, in Vlaanderen van 5,5% tot 11,2% en in Wallonië van 9,4% tot 18,8%. In het scenario voor de bestaande gezinnen nemen de percentages eveneens toe, doch minder uitgesproken. Uit de raming van de impact op de uitgaven is voorts gebleken dat de Brusselse 'inkanteling' een relatief hoge kostprijs heeft. De indexesprong die in Vlaanderen in de aanloop van de kinderbijslaghervorming plaatsvond, zorgt daarentegen dat de meeruitgaven van de kinderbijslaghervorming bij bestaande gezinnen volledig worden opgevangen.

Het effect van meer inkomensselectiviteit komt ook tot uiting in het overzicht van de winnaars en verliezers van de hervorming langsheen de inkomensverdeling. Hier komt naar voor dat de hervormingen vooral de gezinnen met een laag inkomen ten goede komen. De gezinnen in de laagste inkomensdecielen boeken gemiddeld het meeste winst en tellen het meeste winnaars, in het scenario van de nieuwe gezinnen meer nog dan in dat van de bestaande gezinnen. Verder konden we vaststellen dat deze gezinnen met een laag inkomen in Brussel er het meest op vooruit gaan, gevolgd door Wallonië en vervolgens Vlaanderen.

Daarop volgt de vraag in hoeverre dit zich ook vertaalt in een (nog) hogere impact van de kinderbijslag op het armoederisico bij gezinnen met kinderen. Het antwoord is dat de regionale hervormingen van de kinderbijslag *globaal* relatief weinig impact hebben. Nemen we bijvoorbeeld de armoederisicograad bij gezinnen met kinderen, dan stellen we vast dat die weinig of amper afneemt. In het scenario voor nieuwe gezinnen gaat de afname van 0,1 procentpunt (tot 7,6%) in Vlaanderen, 0,2 procentpunt (tot 15,2%) in Wallonië en 1,1 procentpunt (tot 26,9%) in Brussel. De selectieve inkomensverhogingen blijken

dus meestal ontoereikend om gezinnen boven de armoedegrens te tillen. Voor de meest kwetsbare gezinnen, in het bijzonder grote gezinnen en éenoudergezinnen, blijkt de afname van het armoederisico nog minder sterk of is zelfs sprake van een toename. Dit laatste is het geval voor gezinnen met 4 of meer kinderen in Vlaanderen en Wallonië en voor eenoudergezinnen in Vlaanderen. De resultaten voor de bestaande gezinnen leveren een beeld op dat globaal gelijkaardig is. Voor de meest kwetsbare gezinnen oogt de balans wel minder negatief in vergelijking met het scenario voor nieuwe gezinnen.

De resultaten doen besluiten dat de uitdagingen op het vlak van armoedebestrijding bij (gezinnen met) kinderen ook na de kinderbijslaghervormingen aanzienlijk blijven. Al moet hierbij worden opgemerkt dat, door de hervormingen, de kinderbijslag als inkomensondersteuningselement doelgerichter kan worden ingezet, zeker in de toekomst wanneer in het kinderbijslagstelsel de nieuwe kinderen sterker gaan doorwegen. Door de hervormingen krijgt de inkomensselectiviteit immers veel meer gewicht in het kinderbijslagstelsel, waardoor de bijdrage van het selectief gedeelte van de kinderbijslag tot de vermindering van het armoederisico sterk toeneemt. Zo stellen we voor nieuwe gezinnen met kinderen in Brussel vast dat de vermindering van de armoederisicograad, als gevolg van het selectieve gedeelte, verdrievoudigt (van 1,3 tot 4,0 procentpunt). In Vlaanderen en Wallonië verdubbelt deze impact van het selectieve gedeelte (resp. van 0,7 tot 1,4 procentpunt en van 1,4 tot 2,5 procentpunt). Dat de afname van de bijdrage van het universeel gedeelte dit effect bijna volledig tenietdoet, neemt niet weg dat de hervormingen toch een perspectief creëren om het risico op armoede effectiever aan te pakken, samen met de inzet van andere hefboomen zoals de ondersteuning van de arbeidsparticipatie van ouders.

Synthèse

Ce *Working paper* met en perspective les choix de politique posés lors des réformes régionales des allocations familiales. Les effets directs *attendus* de ces réformes sur les dépenses d'allocations familiales et la distribution des revenus sont estimés à l'aide du modèle de microsimulation EXPEDITION. Cette étude accorde une attention particulière aux effets sur le risque de pauvreté simulé des (familles avec) enfants étant donné que les différentes Régions partageaient cette préoccupation au moment des réformes.

En Belgique, les enfants sont exposés à un risque de pauvreté relativement élevé, même s'il est considérablement atténué par les allocations familiales. Les chiffres de la pauvreté chez les enfants diffèrent très sensiblement d'une Région à l'autre. La problématique est la plus aiguë à Bruxelles, suivie de la Wallonie et de la Flandre.

Le débat politique autour de la lutte contre la pauvreté des enfants va au-delà de l'aide aux revenus des familles avec enfants. Il porte également, par exemple, sur le soutien à la participation des parents au marché du travail. Lors d'une réforme des aides aux revenus, et plus particulièrement des allocations familiales, se pose en outre la question politique de savoir *dans quelle mesure* celle-ci doit être orientée vers la lutte contre la pauvreté. En effet, les allocations familiales se caractérisent par un double objectif de redistribution. D'une part, les allocations familiales peuvent être considérées comme une contribution financière aux coûts de l'éducation des enfants et entraînent donc une redistribution *horizontale* entre les familles avec et sans enfants. D'autre part, les allocations familiales visent également un objectif de redistribution *verticale*, en apportant un soutien supplémentaire aux familles précarisées. La politique étant orientée vers la lutte contre la pauvreté des enfants, la réforme tend à mettre l'accent sur ce dernier objectif.

Dans ce cadre, nous avons distingué, dans notre analyse d'impact, la composante *universelle* de l'allocation familiale, accessible à (pratiquement) toutes les familles, et la composante *sélective*, accessible uniquement aux familles qui répondent à des conditions bien définies. Avant les réformes, ces conditions concernaient essentiellement le statut socioprofessionnel (sélectivité selon la catégorie) et les revenus des parents (sélectivité selon les revenus). Après les réformes, le statut socio-professionnel n'entre plus en ligne de compte pour la composante sélective, et ce dans toutes les Régions. De plus, le lien avec les revenus des parents a été affiné, notamment par l'introduction d'un barème de revenu supplémentaire qui donne droit à un supplément (moins élevé). En Flandre et en Wallonie, ce supplément n'est octroyé qu'aux enfants nés *après* l'entrée en vigueur de la réforme. En outre, les montants s'appliquant dorénavant aux enfants nés après l'entrée en vigueur des réformes ne sont plus liés au rang de l'enfant et varient (beaucoup) moins en fonction de l'âge. S'agissant de la composante sélective, les montants restent liés à la taille de la famille mais les montants par enfant sont désormais plus élevés pour les familles nombreuses que pour les familles de petite taille. En Flandre et en Wallonie, les enfants nés *avant* l'entrée en vigueur de la réforme conservent les montants qu'ils percevaient avant la réforme (à l'exception du supplément d'âge annuel, à savoir l'ancienne 'schoolpremie' en Flandre). Pour la Flandre, il convient également de tenir compte d'un saut d'index. À Bruxelles, l'ancien système a basculé vers le nouveau

mais les familles ont pu conserver, sous certaines conditions, les allocations familiales qu'elles percevaient juste avant la réforme si ces dernières étaient financièrement plus avantageuses.

Étant donné que les nouvelles règles diffèrent selon que les enfants sont nés avant ou après les réformes, deux scénarios de réforme, appelés « familles existantes » et « nouvelles familles », ont été simulés par Région dans le cadre de l'analyse d'impact. Les enfants/familles sont simulés de manière telle qu'ils relèvent tous d'un système ou de l'autre. Dans la réalité, des enfants sortent du système « familles existantes » chaque année tandis que d'autres entrent dans le système « nouvelles familles » et certaines familles sont composées à la fois d'enfants nés avant ou après l'entrée en vigueur des réformes. Les scénarios représentent donc respectivement le début et la fin de ce processus de transition, indépendamment de l'évolution future de la population. Aujourd'hui, la situation se rapproche le plus du scénario « familles existantes ».

Les résultats régionaux confirment que les allocations familiales jouaient déjà, *avant* la réforme, un rôle important dans la réduction du risque de pauvreté. Ainsi, pour les familles avec enfants, les allocations familiales font baisser le taux de risque de pauvreté de 11,2 points de pourcentage à Bruxelles (à 27,8 %), de 5,5 points en Flandre (à 7,7 %) et de 8,0 points en Wallonie (à 15,3 %). Bien que les allocations familiales réduisent les différences régionales de taux de risque de pauvreté, les écarts restent substantiels. Dans le même temps, nous avons pu observer que la sélectivité du système d'allocations familiales, qui existait avant la réforme, ne contribue que marginalement à ce résultat. Certaines familles avec enfants, en particulier les familles nombreuses et les familles monoparentales, sont toujours exposées à des risques élevés de pauvreté, bien qu'elles bénéficient d'allocations plus élevées, respectivement grâce à la liaison des allocations de base au rang et à l'octroi de suppléments aux familles monoparentales.

L'augmentation du pourcentage des dépenses consacrées à la composante sélective des allocations familiales montre clairement l'importance accrue de la sélectivité (selon les revenus) après la réforme. Dans le scénario « nouvelles familles », ce pourcentage fait plus que doubler : il passe de 10,3 % à 24,7 % à Bruxelles, de 5,5 % à 11,2 % en Flandre et de 9,4 % à 18,8 % en Wallonie. Dans le scénario « familles existantes », les pourcentages augmentent aussi, mais dans une moindre mesure. L'estimation de l'impact des réformes sur les dépenses montre que la réforme bruxelloise avec son basculement dans le nouveau système a un coût relativement élevé. En revanche, le saut d'index appliqué en Flandre à l'approche de la réforme a compensé la hausse des dépenses consécutive à la réforme pour les familles existantes.

Les effets d'une sélectivité accrue selon les revenus transparaissent également de l'analyse des gagnants et perdants de la réforme, dans l'optique de la distribution des revenus. Les résultats montrent que les réformes profitent surtout aux familles à faibles revenus. En moyenne, les familles relevant des déciles de revenus les plus bas réalisent le plus de gains et recensent le plus de gagnants et ces résultats sont encore plus marqués dans le scénario « nouvelles familles ». Nous avons également constaté que ces familles à faibles revenus en tirent le plus grand avantage à Bruxelles, suivie de la Wallonie et enfin de la Flandre.

Se pose également la question de savoir dans quelle mesure ces résultats se traduisent par un impact (encore) plus marqué des allocations familiales sur le risque de pauvreté des familles avec enfants. La réponse est que les réformes régionales des allocations familiales ont *globalement* relativement peu

d'impact à ce niveau. Si l'on considère par exemple le taux de risque de pauvreté chez les familles avec enfants, on constate qu'il diminue peu ou à peine. Dans le scénario « nouvelles familles », la baisse est de 0,1 point de pourcentage (à 7,6 %) en Flandre, -0,2 point (à 15,2 %) en Wallonie et de -1,1 point (à 26,9 %) à Bruxelles. Ces hausses de revenus sélectives s'avèrent donc généralement insuffisantes pour élever les familles au-dessus du seuil de pauvreté. Pour les familles les plus vulnérables, en particulier les familles nombreuses et les familles monoparentales, la diminution du risque de pauvreté est encore plus faible ou il est même question d'une augmentation. Ce dernier cas de figure est observé dans les familles de quatre enfants ou plus en Flandre et en Wallonie et dans les familles monoparentales en Flandre. Le tableau est globalement similaire pour les familles existantes. Pour les familles les plus vulnérables, le bilan semble cependant moins négatif par rapport au scénario des nouvelles familles.

Les résultats nous amènent à la conclusion que les défis dans le domaine de la lutte contre la pauvreté, pour les (familles avec) enfants restent importants, même après la réforme des allocations familiales. Il convient toutefois de noter que les réformes permettent une utilisation plus ciblée des allocations familiales en tant qu'élément d'aide aux revenus, certainement à l'avenir, lorsque les enfants nés après les réformes auront un poids plus important dans le système d'allocations familiales. Suite à la réforme, la sélectivité selon les revenus joue bien davantage dans le système d'allocations familiales, ce qui augmente considérablement la contribution de la partie sélective des allocations familiales à la réduction du risque de pauvreté. Nous observons ainsi pour les « nouvelles familles » à Bruxelles que l'effet de la composante sélective permet de tripler la réduction du risque de pauvreté (de 1,3 à 4,0 points de pourcentage). En Flandre et en Wallonie, l'impact de cette composante sélective double la diminution du risque de pauvreté (respectivement de 0,7 à 1,4 point de pourcentage et de 1,4 à 2,5 points). Bien que l'effet de la composante sélective soit pratiquement annulé par le recul de la contribution de la composante universelle, les réformes créent néanmoins une perspective pour lutter plus efficacement contre le risque de pauvreté, parallèlement à d'autres leviers tels que le soutien à la participation des parents au marché du travail.

1. Inleiding¹

Ingevolge de zesde staatshervorming werd op 1 juli 2014 de federale bevoegdheid inzake kinderbijslag officieel overgeheveld naar vier deelentiteiten: de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap die deze bevoegdheid vervolgens overdroeg aan het Waalse Gewest, de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (bevoegd op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest) en de Duitstalige Gemeenschap. Na de zesde staatshervorming bleek al snel dat de kinderbijslag de inzet zou worden van hervormingen. Het kwam dus niet als een verrassing dat in de regionale regeerakkoorden voor de legislatuur 2014-2019 hervormingen werden vooropgesteld. Deze traden uiteindelijk in werking op 1 januari 2019 in Vlaanderen, Wallonië (eerste fase) en de Duitstalige Gemeenschap en op 1 januari 2020 in Brussel en Wallonië (tweede fase).

In deze *Working paper* wensen we de beleidskeuzes die hierbij zijn gemaakt in perspectief te plaatsen met behulp van het microsimulatiemodel EXPEDITION. Dit model is door het Federaal Planbureau ontwikkeld, met het oog op de bij wet vastgelegde doorrekening van de verkiezingsprogramma's in 2019 (zie Federaal Planbureau (2018)). EXPEDITION laat toe om de *verwachte* directe effecten in te schatten van bepaalde hervormingen inzake sociaal beleid op de overheidsuitgaven en/of -ontvangsten en op de inkomensverdeling. Dit zijn ook vragen die de regionale kinderbijslaghervormingen oproepen en die we in deze paper trachten te beantwoorden. Bijzondere aandacht gaat hierbij uit naar de effecten op het gesimuleerd armoederisico bij (gezinnen met) kinderen, aangezien dit toch een gedeelde bezorgdheid was bij deze hervormingen. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat de kinderbijslaghervorming in de Duitstalige Gemeenschap buiten beschouwing blijft. Afzonderlijke impactanalyses voor deze deelentiteit zijn met de huidige versie van EXPEDITION immers niet mogelijk. De basisgegevens voor dit model laten niet toe om de inwoners van de Duitstalige Gemeenschap te onderscheiden. In EXPEDITION zijn in dit geval de Waalse kinderbijslagregels van toepassing.

Deze *Working paper* vindt aansluiting bij eerdere impactanalyses voor de kinderbijslaghervormingen in Vlaanderen (zie Decoster en Vanheukelom (2017) en Van Lancker, Vinck en Cantillon (2016)) en in Brussel (zie Bozek e.a. (2017))². Zulke analyses leiden niet alleen tot een beter inzicht in de gevolgen van de gemaakte beleidskeuzes maar zijn ook relevant voor toekomstig beleid wanneer opnieuw prioriteiten moeten worden vastgelegd. We denken hierbij, bijvoorbeeld, in de nasleep van de COVID-19-pandemie, aan beslissingen over bijkomende inkomenssteun en aan wie deze het best wordt uitgereikt.

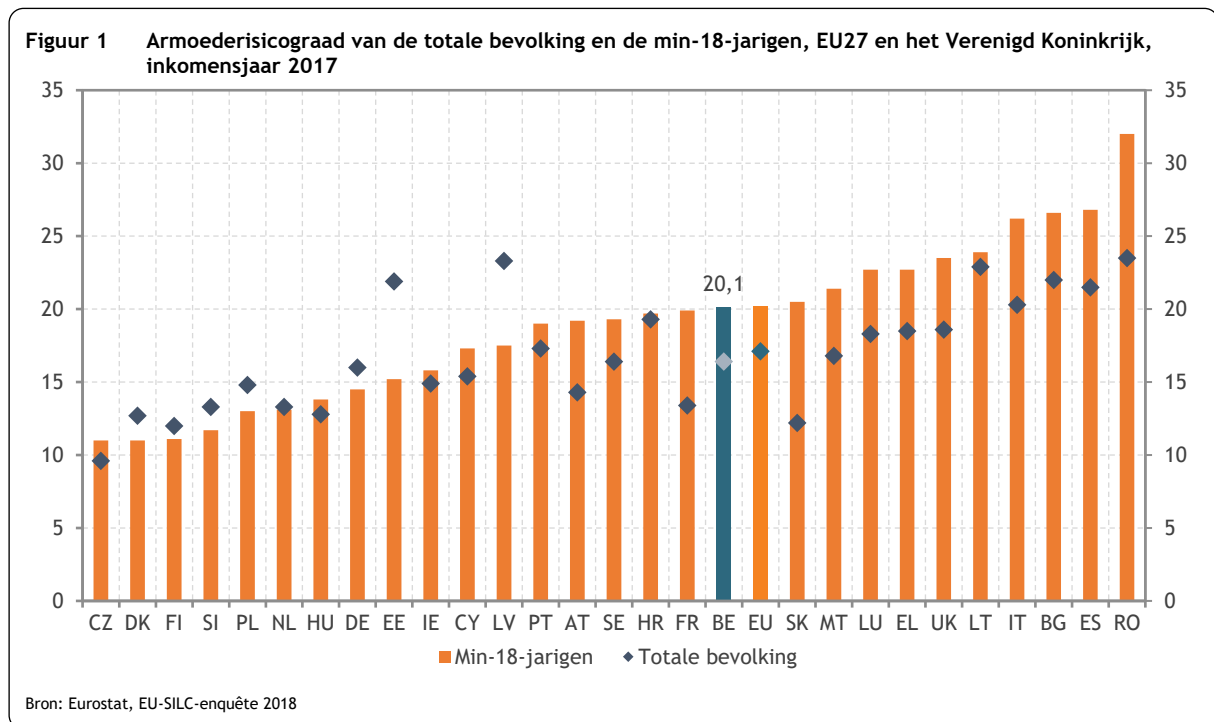
De structuur van de tekst is als volgt. In de volgende sectie schetsen we kort de uitdagingen waar België en de regio's voor staan inzake de bestrijding van kinderarmoede en de rol van de kinderbijslag hierbij. Vervolgens beschrijven we in sectie 3 de regionale kinderbijslaghervormingen. In sectie 4 volgt een toelichting over hoe we bij de effectenanalyse te werk gaan. De resultaten van deze analyse stellen we voor in sectie 5. We vatten tot slot de belangrijkste bevindingen samen.

¹ We wensen Wim Van Lancker (CeSO, KULeuven) en Geneviève Geenens (Statbel) te bedanken voor het bezorgen van extra EU-SILC-resultaten. Ook bedanken we Wim Van Lancker voor de constructieve opmerkingen bij een eerdere versie van deze *Working paper*.

² Voor Wallonië zijn ons geen gelijkaardige impactanalyses bekend. Stassart (2020) geeft in dit verband aan dat in de voorbereiding van de Waalse kinderbijslaghervorming geen microsimulaties zijn ingezet.

2. Hervorming van de kinderbijslag en armoedebestrijding

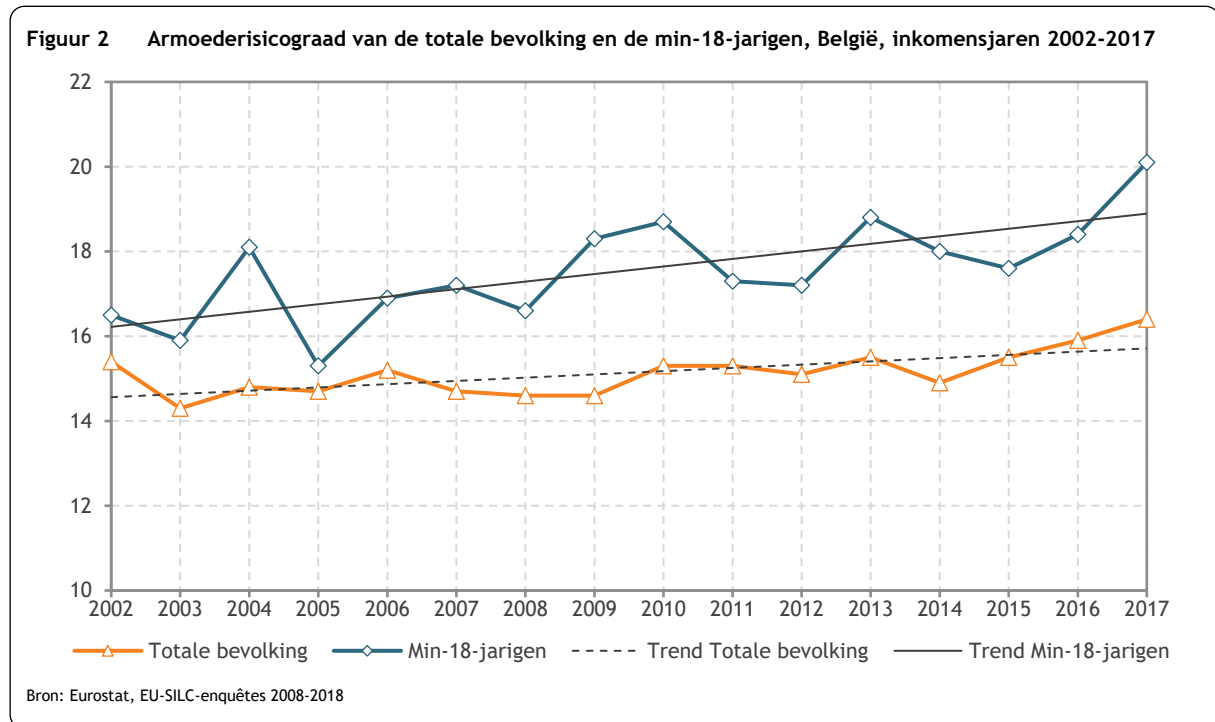
Bij de regionale hervormingen van de kinderbijslag ging veel aandacht naar de inkomens- en levensomstandigheden waarin kinderen opgroeien. Ook internationaal staat dit prominent op de beleidsagenda, zoals o.a. blijkt uit de beleidsbrief *'Poor children in rich countries: why we need policy action'* die de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) in 2018 uitbracht en uit de aanbevelingen die de Europese Commissie in 2013 formuleerde onder de titel *'Investeren in kinderen: de vicieuze cirkel van achterstand doorbreken'* en in 2017 een vervolg kreeg met de inschrijving van het recht van kinderen op bescherming tegen armoede in de *Europese pijler van sociale rechten*. Hiermee samen hangt de bekommernis om de negatieve gevolgen op korte en lange termijn van opgroeien in armoede op onder meer gezondheid, schoolresultaten en vooruitzichten op de arbeidsmarkt (voor een literatuuroverzicht zie Griggs en Walker, 2008; Cooper en Stewart, 2013 en Cooper en Stewart, 2017). In dit verband wees de Europese Commissie er ook op dat de overheidsuitgaven om die gevolgen te remediëren doorgaans hoger zijn dan de uitgaven die nodig zijn om op vroege leeftijd in te grijpen.

Op het vlak van de bestrijding van kinderarmoede blijkt België alvast voor een uitdaging te staan. In figuur 1 wordt voor elke lidstaat van de Europese Unie en het Verenigd Koninkrijk de armoederisicograad voor min-18-jarigen vergeleken met die voor de totale bevolking op basis van gegevens uit de jaarlijkse enquête naar de inkomens- en levensomstandigheden van private huishoudens (EU-SILC). Deze maatstaf geeft het percentage individuen weer uit gezinnen die een *equivalent* beschikbaar inkomen³ hebben dat lager ligt dan de conventionele Europese armoedegrens, d.i. 60% van de mediaan van

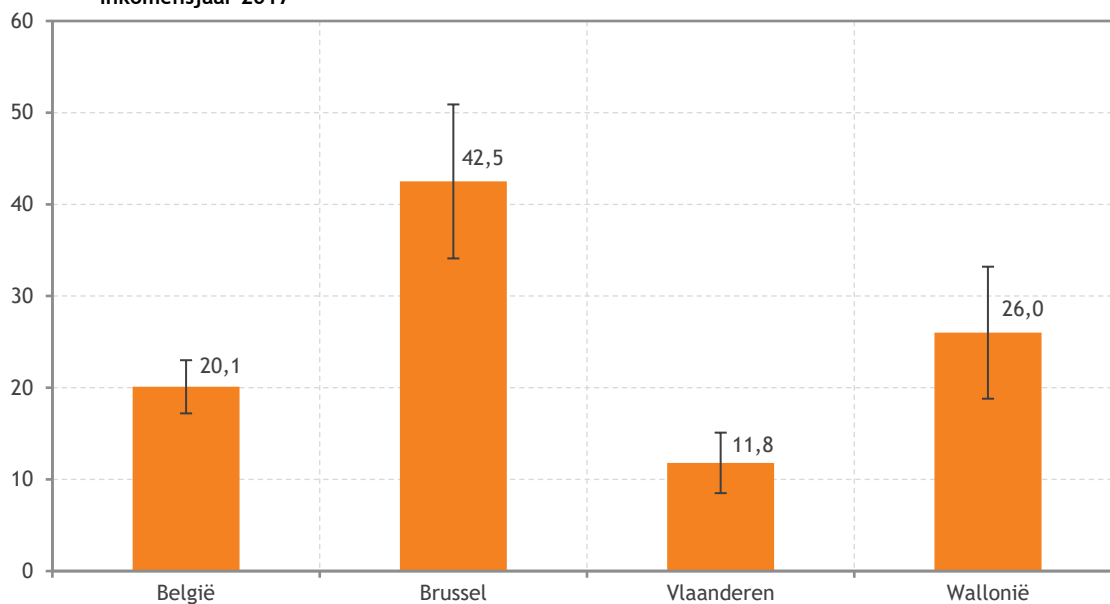
³ Het *equivalent* beschikbaar inkomen is het beschikbaar inkomen dat gecorrigeerd wordt voor verschillen in gezinsgrootte en -samenstelling, door het te delen met een 'equivalentiefactor' die berekend wordt met behulp van de gewijzigde OESO-schaal. Hierbij krijgt de referentiepersoon in het huishouden een gewicht '1', elke andere persoon in het huishouden vanaf 14 jaar een gewicht '0,5' en elke persoon jonger dan 14 jaar een gewicht '0,3'.

de nationale verdeling van het equivalent beschikbaar inkomen. In 2017 bedroeg de armoederisicograad voor min-18-jarigen in België 20,1%. Dit percentage ligt relatief hoog in vergelijking met veel andere Europese landen. De resultaten tonen daarnaast dat min-18-jarigen in veel landen meer risico op armoede lopen dan de bevolking in het algemeen. In België is dit eveneens het geval. Het verschil met de armoederisicograad voor de totale bevolking liep in 2017 op tot 3,7 procentpunt (20,1% versus 16,4%). Dit is meer dan wat we optekenen voor alle Europese landen samen, namelijk 3,1 procentpunt (20,2% versus 17,1%). Een verhoogd armoederisico voor min-18-jarigen is echter geen wetmatigheid. In acht landen, waaronder onze buurlanden Nederland en Duitsland, ligt het armoederisico voor min-18-jarigen lager dan voor de totale bevolking.

Wanneer we het armoederisico voor min-18-jarigen in België in tijdsperspectief plaatsen, suggereren de resultaten bovendien een stijgende trend, zie figuur 2. Ook voor de totale bevolking lijkt die trend aanwezig, doch minder uitgesproken. Vandaag komt daar de COVID-19-pandemie bij, en de economische schok die daarmee gepaard gaat, waarvan nog moet blijken wat de gevolgen zullen zijn voor de inkomensverdeling, in het bijzonder voor de gezinnen met kinderen.

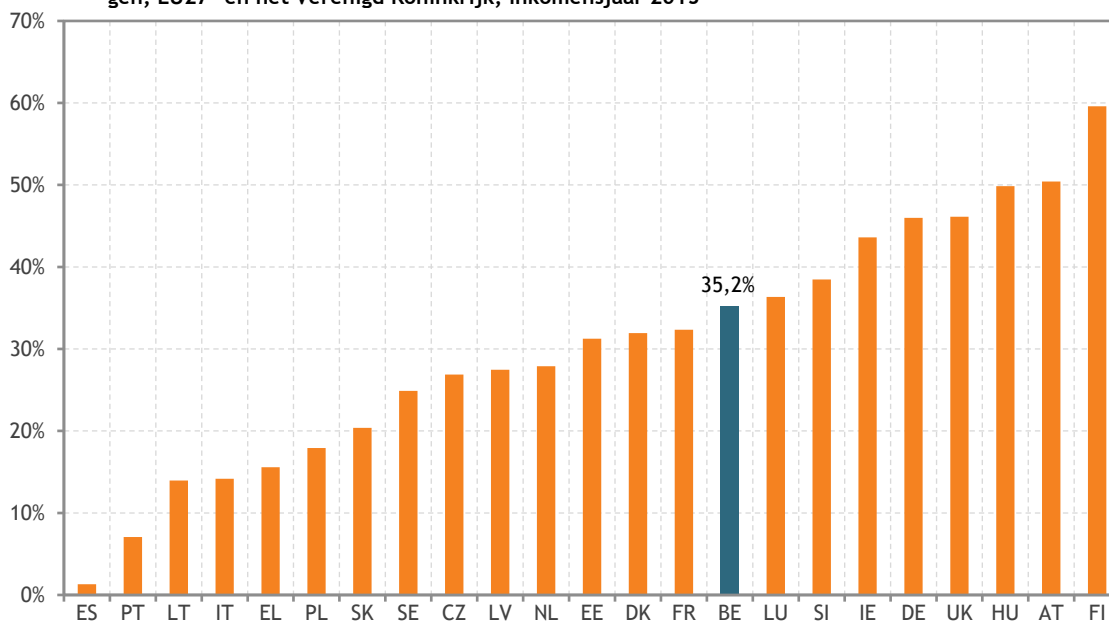
Figuur 3 Armoederisicograad van de min-18-jarigen (met 95%-betrouwbaarheidsinterval), België en de regio's, inkomensjaar 2017

Bron: Berekeningen door Geneviève Geenens (Statbel) o.b.v. EU-SILC-enquête 2018

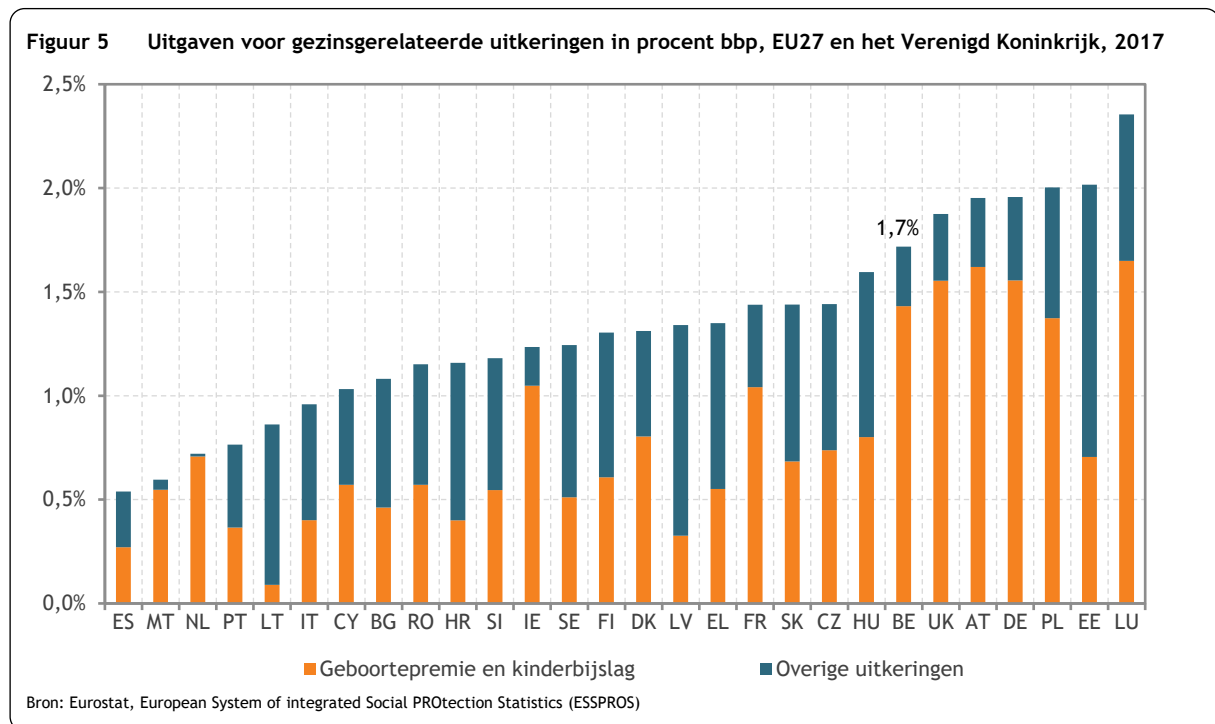
Daarnaast valt op te merken dat het kinderarmoederisicocijfer voor België sterke regionale verschillen verhult, zoals blijkt uit figuur 3. De armoederisicograad van min-18-jarigen ligt met 42,5% het hoogst in Brussel en met 11,8% het laagst in Vlaanderen. In Wallonië bedraagt dit percentage 20,6%. De betrouwbaarheidsintervallen (BI) zijn echter groot, waardoor we deze resultaten omzichtig dienen te interpreteren.

Figuur 4 Relatieve vermindering van de armoederisicograad van min-18-jarigen door gezinsgerelateerde uitkeringen, EU27* en het Verenigd Koninkrijk, inkomensjaar 2015

* Exclusief BG, CY, HR, MT en RO wegens ontbrekende gegevens
Bron: Berekeningen door Wim Van Lancker (CeSO, KULeuven) o.b.v. EU-SILC-enquête 2016

De inkomensondersteuning gericht op gezinnen met kinderen speelt in de meeste Europese landen een belangrijke rol in het verminderen van het armoederisico van kinderen. Figuur 4 geeft op basis van de EU-SILC-gegevens de relatieve vermindering weer van de armoederisicograad van de min-18-jarigen door *gezinsgerelateerde* uitkeringen. Deze uitkeringen hebben niet alleen betrekking op de kinderbijslag (met inbegrip van de geboortepremie) maar ook op inkomensvervangende uitkeringen in het geval van moederschaps- en ouderschapsverlof. In België neemt het armoederisico voor min-18-jarigen met ruim één derde af door deze inkomensondersteuning. Opvallend is dat de relatieve vermindering van het armoederisico voor min-18-jarigen sterk varieert: van 1,3% in Spanje tot 59,6% in Finland.

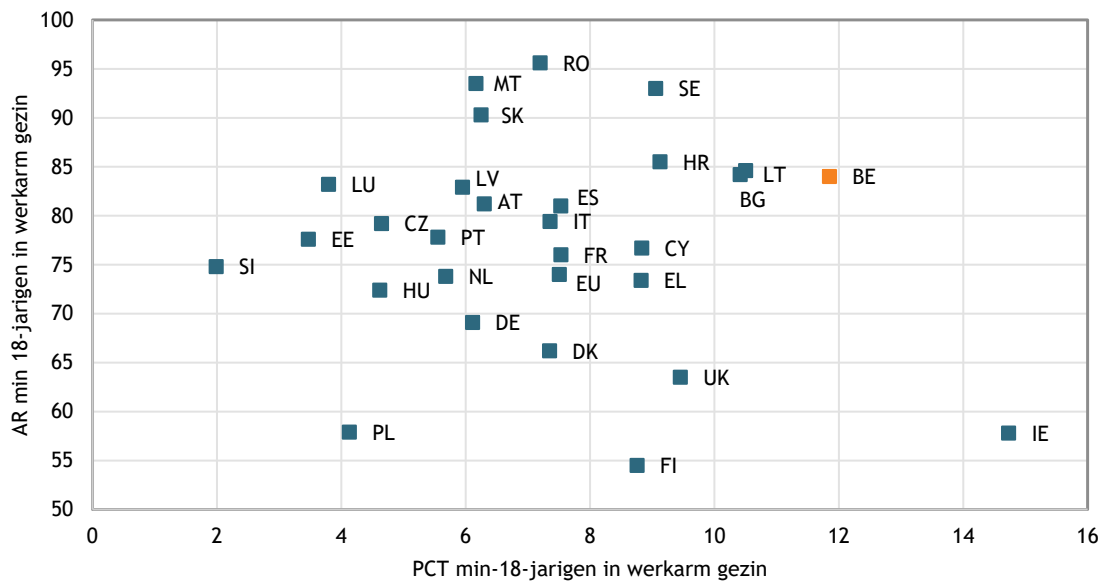

De uitgaven voor inkomensondersteuning van gezinnen met kinderen liggen in België, met 1,7% van het bruto binnenlands product (bbp) in 2017, relatief hoog, zie figuur 5. De uitgaven slaan in België grotendeels op de kinderbijslag⁴, wat lang niet in elk land het geval is. In de Scandinavische en Baltische landen bijvoorbeeld wegen de uitkeringen voor moederschaps- en ouderschapsverlof veel sterker door. De verschillen in samenstelling tussen inkomensvervangende en -aanvullende uitkeringen bemoeilijken een vergelijking van de doelmatigheid van de inkomensondersteuning in de bestrijding van kinderarmoede. In de overige uitkeringen zijn trouwens ook terugbetaalbare belastingkredieten voor kinderen ten laste, zoals ook België dit kent⁵, verrekend. Dit is niet het geval in de EU-SILC-gegevens over de inkomensondersteuning aan gezinnen waarop figuur 4 gebaseerd is.

⁴ In België bedroegen de kinderbijslaguitgaven in 2017 6 497,9 miljoen euro en volgens regio (tussen haakjes: in procent van het totaal): 3 508,5 miljoen euro (54,0%) in Vlaanderen, 2 182,5 miljoen euro (33,6%) in Wallonië, 772,7 miljoen euro (11,9%) in Brussel en 34,3 miljoen euro (0,5%) in de Duitstalige Gemeenschap (gebaseerd op de gegevens uit de overheidsrekeningen, te raadplegen via <https://stat.nbb.be>).

⁵ In België is het zo dat de belastingvrije sommen voor kinderen ten laste die niet verrekend kunnen worden wegens onvoldoende inkomsten, aanleiding geven tot een *terugbetaalbaar belastingkrediet*. Het terugbetaalbare belastingkrediet wordt berekend tegen de marginale aanslagvoet van de echtgenoot met het hoogste belastbaar inkomen en wordt beperkt tot maximum 470 euro per jaar per kind ten laste (aanslagjaar 2021).

Figuur 6 Min-18-jarigen in werkarme huishoudens: aandeel in procent (PCT) en armoederisicograad (AR), EU27 en het Verenigd Koninkrijk, inkomensjaar 2017

Bron: Eurostat, EU-SILC-enquête 2018

De inkomensondersteuning van gezinnen met kinderen is een belangrijke hefboom in de bestrijding van kinderarmoede, maar het is zeker niet de enige hefboom. De ondersteuning van de arbeidsparticipatie van ouders kan evenzeer van belang zijn. Dit niet in het minst in België, dat af te rekenen heeft met een *'dubbele polarisering'* (zie Vandenbroucke en Vinck, 2015): in vergelijking met andere Europese landen telt België niet alleen veel min-18-jarigen die in 'werkarme' gezinnen leven, tegelijk ligt het armoederisico van de min-18-jarige in die 'werkarme' gezinnen erg hoog⁶. Dit wordt geïllustreerd in figuur 6 op basis van EU-SILC-gegevens over de werkintensiteit (WI) van een gezin. De werkintensiteit van een gezin geeft de verhouding weer tussen het totale aantal maanden dat alle gezinsleden op arbeidsleeftijd⁷ hebben gewerkt gedurende het referentiejaar en het totale aantal maanden dat dezelfde gezinsleden theoretisch in dezelfde periode zouden kunnen gewerkt hebben. 'Werkarme' gezinnen verwijzen hier naar gezinnen met een werkintensiteit lager dan twintig procent. Behoudens in Ierland leven nergens meer min-18-jarigen in een werkarm gezin dan in België: 11,9% tegenover gemiddeld 7,5% in de EU en het Verenigd Koninkrijk. De armoederisicograad voor min-18-jarigen in een werkarm gezin ligt in België erg hoog, en dit niet alleen in absolute maar ook in relatieve termen: 84,0% tegenover gemiddeld 74,0% in de EU en het Verenigd Koninkrijk. Een vergelijking van de resultaten tussen Europese landen laat ook geen afruil uitschijnen tussen het percentage van min-18-jarigen in werkarme gezinnen en de armoederisicograad van min-18-jarigen in werkarme gezinnen. Vanuit beleidsoogpunt is het niet *of* minder werkarme gezinnen *of* minder armoederisico bij werkarme gezinnen. De aanbevelingen van de OESO (2018) en de Europese Commissie (2013) geven in dit verband aan dat de bestrijding

⁶ In een te verschijnen Working paper gaan De Vil e.a. (2021) dieper in op deze problematiek voor de bevolking beneden 60 jaar. Op basis van geobserveerde EU-SILC-gegevens wordt geïllustreerd dat in België een relatief groot deel van de bevolking op actieve leeftijd leeft in baanloze huishoudens. Dit aandeel is tussen 2003 en 2017 nauwelijks gedaald, ondanks de toegenomen werkgelegenheid, omdat de niet-tewerkstelling meer geconcentreerd is bij bepaalde huishoudens (polarisatie). Tegelijk wordt voor dat deel van de bevolking een stijging van het armoederisico vastgesteld.

⁷ Een persoon op arbeidsleeftijd is een persoon van 18 t.e.m. 59 jaar, met uitsluiting van studenten in de leeftijdsgroep van 18-24 jaar.

van kinderarmoede best gebaseerd is op *geïntegreerde* strategieën waarin tegelijk wordt ingezet op een adequate inkomensbescherming en het ondersteunen van de arbeidsparticipatie van ouders.⁸

Of ouders al dan niet een job kunnen opnemen, hangt onder meer samen met hun opleidingsniveau. De Hoge Raad voor de Werkgelegenheid (HRW, 2021) rapporteert in dit verband dat in België het aandeel van de laaggeschoolden in de totale werkgelegenheid sinds het begin van de jaren negentig met meer dan 20 procentpunten is gedaald.⁹ Ditzelfde rapport illustreert ook dat volwassenen met een laag opleidingsniveau, in vergelijking met hoog- en middengeschoolden, een verhoogd armoederisico hebben, minder over een eigen woning beschikken en een zelf beoordeelde gezondheidstoestand hebben die slechter is dan die van de hoog- en middengeschoolden.¹⁰ Ook bij de werkende armen zijn de laaggeschoolden oververtegenwoordigd in vergelijking met de hoog- en middengeschoolden.¹¹

Het beleidsdebat over de bestrijding van kinderarmoede betreft dus niet alleen de inkomensondersteuning van gezinnen met kinderen. Daarnaast stelt zich bij een hervorming van die inkomensondersteuning, in het bijzonder van de kinderbijslag, ook de politieke vraag in welke mate die gericht moet zijn op armoedebestrijding. De kinderbijslag wordt hier immers gekenmerkt door een dubbele herverdelingsdoelstelling. Enerzijds, houdt de kinderbijslag een *horizontale* herverdeling in tussen gezinnen met en zonder kinderen. Vanuit die logica wordt de kinderbijslag opgevat als een financiële tegemoetkoming voor de kosten die gepaard gaan met het opvoeden van kinderen. De kinderbijslag zorgt zo dat een gezin bij uitbreiding met één of meer kinderen niet (te fel) aan levensstandaard verliest. Anderzijds wordt via de kinderbijslag ook *verticale* herverdeling beoogd, door de financieel zwakkere gezinnen extra te ondersteunen. Met de beleidsaandacht voor kinderarmoede komt de klemtoon bij de hervorming te liggen bij de verticale herverdelingsdoelstelling. Hier ligt ook de focus in deze *Working paper*, zoals aangegeven in de inleiding¹². Hoe dit zich *concreet* vertaald heeft in de vormgeving van de regionale kinderbijslagstelsels is het voorwerp van de volgende sectie.

⁸ Dit neemt niet weg dat er toch vragen kunnen zijn over hoe die inkomensbescherming inspeelt op de ‘werkincentives’ van de ouders en welke hervormingen beide bekommernissen kunnen verzoenen. Deze onderzoeksvragen vallen echter buiten het bestek van deze *Working paper*.

⁹ HRW (2021, blz. 11).

¹⁰ HRW (2021, blz. 144-145).

¹¹ HRW (2021, blz. 99).

¹² Omtrent de horizontale herverdelingsdoelstelling kunnen we verwijzen naar Storms en Bogaerts (2012) die onderzochten in welke mate de tegemoetkomingen voor kinderen ten laste (vóór de hervorming van de kinderbijslagstelsels) voldoende hoog zijn om de minimumkosten van kinderen te compenseren. Daarnaast ontwikkelden Verbist en Van Lancker (2016) een analytisch kader voor het evalueren van kinderbijslagstelsels waarin beide herverdelingsdoelstellingen geïntegreerd zijn. Ze illustreerden dit voor 31 Europese landen.

3. De kinderbijslag voor en na de regionale hervormingen

We schetsen hier de hoofdlijnen van de regionale kinderbijslaghervormingen die in werking traden op 1 januari 2019 (Vlaanderen en Wallonië, eerste fase) en op 1 januari 2020 (Brussel en Wallonië, tweede fase). Het kinderbijslagstelsel is een geheel van verschillende premies en bijslagen: de geboorte- en adoptiepremie, de basisbijslag, de (verhoogde) wezenbijslag, de forfaitaire bijslag voor geplaatste kinderen (bij een particulier), de leeftijdsbijslagen, de sociale bijslagen, de toeslag voor eenoudergezinnen en de bijkomende bijslag voor kinderen met een aandoening. Om de beleidskeuzes beter in perspectief te plaatsen (zie vorige sectie) geven we hieronder een vereenvoudigde voorstelling van het kinderbijslagstelsel, voor en na hervorming. Daarbij splitsen we het bijslagbedrag telkens op in een *universeel* gedeelte, gericht op (bijna) alle gezinnen, en een *selectief* gedeelte, gericht op gezinnen die aan bepaalde voorwaarden voldoen. Hierbij laten we de bijkomende bijslag voor kinderen met een aandoening, die niet is hervormd, buiten beschouwing¹³.

3.1. Situatie voor hervorming

Het recht op kinderbijslag hangt in beginsel samen met de arbeidspositie van (één van) de ouders. De ouder doet het recht ontstaan door zijn arbeid als werknemer, zelfstandige of ambtenaar. Tot voor de officiële bevoegdheidsoverheveling naar de gemeenschappen en gewesten op 1 juli 2014, bestonden drie afzonderlijke kinderbijslagstelsels: voor de werknemers, zelfstandigen en ambtenaren, elk met hun eigen toekenningsregels en uitkeringen. Om de bevoegdheidsoverdracht te vergemakkelijken trad op 30 juni 2014 de Algemene Kinderbijslagwet (AKBW) in werking die de regels heeft geharmoniseerd. Voor wie niet onder de AKBW of een andere buitenlandse of internationale regeling valt, bestaat de 'gewaarborgde gezinsbijslag'. Dit is een ultiem vangnet, met bedragen die dezelfde zijn als die onder de AKBW, maar die, zoals iedere toekenning van sociale bijstand, wordt voorafgegaan door een onderzoek naar de bestaansmiddelen.

Daarnaast moet ook het rechtgevend kind voorwaarden vervullen. De leeftijd is hierbij belangrijk. Voor elk kind wordt de kinderbijslag onvoorwaardelijk toegekend tot 31 augustus van het kalenderjaar waarin hij/zij 18 jaar wordt. Voor het kind met een aandoening wordt de kinderbijslag toegekend tot 21 jaar. Onder voorwaarden wordt de kinderbijslag verlengd tot 25 jaar voor leerjongens en -meisjes, studenten en werkzoekende schoolverlaters tijdens de beroepsinschakelingstijd (en dus geen inschakelingsuitkering ontvangen).

Tabel 1 geeft een beknopt overzicht van de bedragen van de geboortepremie en de (gewone) kinderbijslag. De bedragen zijn uitgedrukt aan de spilindex 105,10 (basisjaar 2013), die van toepassing was tot februari 2020. Wat Vlaanderen betreft, houden deze bedragen voor hervorming geen rekening met de

¹³ De term "kinderen met een aandoening" is de term die gebruikt wordt in de Algemene Kinderbijslagwet. In het Vlaamse "Groeipakket" spreekt men over 'Zorgtoeslag voor kinderen met een specifieke ondersteuningsbehoefte'. De medische evaluatie van deze kinderen wordt uitgevoerd door de artsen van Kind en Gezin. Voor Brussel en Wallonië wijzigde er niets. De medische evaluaties voor de bijkomende bijslag worden nog steeds door de FOD Sociale Zekerheid (DG Personen met een Handicap) uitgevoerd.

indexsprong die in 2017 plaats vond. Deze indexsprong maakte immers deel uit van de kinderbijslaghervorming die toen in de steigers werd gezet (zie verder).

Tabel 1 Beknopt overzicht van de kinderbijslag VOOR hervorming¹⁴

	Maandbedragen, aan index 105,10		
	1ste kind	2de kind	3de e.v. kinderen
1. Geboortepremie (éénmalig bedrag)	1 297,92€	976,53€	976,53€
2. Gewone bijslag			
2.a Universeel			
0-5 jaar	97,57€	179,04€	266,44€
6-11 jaar	116,29€	214,35€	301,75€
12-17 jaar	126,52€	233,44€	320,84€
18-24 jaar	132,16€	249,00€	336,40€
2.b Selectief (volgens statuut en inkomen van ouders)			
Inkomensgrenzen (alleenstaande/koppel)	2 501,28€/2 582,00€		
0-5 jaar	48,77€	30,90€	5,98€
6-11 jaar	65,36€	31,61€	6,69€
12-17 jaar	74,22€	32,18€	7,26€
18-24 jaar	86,83€	32,92€	8,00€
Extra wanneer alleenstaande ouder	-	-	19,07€
Extra wanneer langdurig zieke ouder(s)	56,16€	-	-

Het bedrag van de geboortepremie voor de eerstgeborene (1 297,92€) ligt ruimschoots hoger dan dat voor de volgende kinderen (976,53€). Ook voor meerlingen wordt het hoger bedrag toegekend.

Wat de hoogte van de kinderbijslag betreft, variëren de bedragen op maandbasis voor het universele gedeelte (cf. de 'gewone schaal') sterk: van 97,57€ voor het eerste kind tussen 0-5 jaar tot 336,40€ voor het derde kind tussen 18-24 jaar. Het universeel gedeelte slaat in hoofdzaak op de basisbijslag maar omvat ook de maandelijks en jaarlijkse leeftijdsbijslagen¹⁵, althans voor het deel dat niet-selectief is, waarvoor het gezin dus geen bijkomende voorwaarden moet vervullen. De bedragen nemen hierbij toe met de leeftijd van het kind. Doorslaggevend is echter de koppeling met de rang van het kind in het gezin, waarbij rekening wordt gehouden met de volgorde van geboorten van de kinderen: het oudste kind wordt de eerste rang toegekend, het tweede kind de tweede rang en de volgende kinderen de derde rang. Met de rang van het kind neemt het kinderbijslag bedrag sterk toe. Dit betekent ook dat grotere gezinnen gemiddeld per kind meer kinderbijslag ontvangen dan kleinere gezinnen.

De kinderbijslag van een gezin wordt vervolgens verhoogd als aan twee voorwaarden voldaan is (cf. de 'verhoogde schalen'). Die betreffen het socio-professioneel statuut ('categoriale selectiviteit') en het inkomen van de ouder(s) ('inkomensselectiviteit'). Gerechtigd is de ouder met het statuut van pensioengerechtigde, volledig uitkeringsgerechtigde werkloze vanaf de zevende maand werkloosheid, zelfstandige met een overbruggingsuitkering of zieke vanaf de zevende maand van arbeidsongeschiktheid. Daarnaast dienen de (bruto belastbare) beroeps- en vervangingsinkomens van de ouder en zijn partner niet hoger te zijn dan de wettelijke inkomensplafonds¹⁶. Voor de alleenstaande ouder volstaat het om alleen de inkomensvoorwaarde te vervullen. Daarnaast heeft ook de gerechtigde op een gewaarborgde gezinsbijslag recht op verhoogde bijslagen. Het bedrag van die verhoging bestaat grotendeels uit de

¹⁴ In bijlage vindt de lezer een volledig overzicht van de afzonderlijke bedragen van premies en bijslagen, voor en na de hervormingen van de kinderbijslag.

¹⁵ De jaarlijkse leeftijdsbijslag staat ook bekend als de 'schoolpremie', uitbetaald in augustus, net voor de start van het schooljaar.

¹⁶ Merk op dat als de gerechtigde terug aan de slag gaat, hij deze verhoogde kinderbijslag gedurende acht kwartalen behoudt, op voorwaarde dat het inkomensplafond niet overschreden wordt.

sociale bijslag en is eveneens gekoppeld aan de rang van het kind in het gezin, doch in tegenstelde zin: het bedrag neemt af met de rang. Kleinere gezinnen kunnen bijgevolg rekenen op een hogere aanvulling per kind. De leeftijd speelt hier een minder belangrijke rol, behalve voor kinderen van de eerste rang, aangezien ze in dit geval recht geven op een verhoogde maandelijkse leeftijdsbijslag (gelijk aan die voor kinderen van de tweede en derde rang). Bijkomende verhogingen worden toegekend voor kinderen van de derde rang van alleenstaande ouders en voor kinderen van de eerste rang van langdurig zieke ouders.

Bovenstaande bijslagbedragen zijn niet van toepassing op weeskinderen. Deze kinderen geven immers recht op de zgn. verhoogde wezenbijslag van 368,03 € (d.i. één bedrag onafhankelijk van de rang van het kind), tenminste zolang de overlevende ouder geen nieuw huwelijk aangaat of een feitelijk gezin vormt met een nieuwe partner. Wezen openen eveneens het recht op leeftijdsbijslagen maar niet op eventuele sociale bijslagen.

3.2. Situatie na hervorming

Na de regionale hervormingen is het recht op kinderbijslag niet langer gekoppeld aan de arbeidspositie van (één van) de ouders. Voortaan heeft een kind recht op kinderbijslag van zodra het zijn woonplaats heeft op het regionaal grondgebied. Hiermee vervalt het stelsel van de gewaarborgde gezinsbijslag, dat in het leven was geroepen voor kinderen die niet onder het algemeen stelsel (of een ander internationaal/buitenlands stelsel) vielen.

De nieuwe regels die na de hervorming van toepassing zijn, verschillen tussen de kinderen die vanaf de datum van de inwerkingtreding geboren worden (de 'nieuwe' kinderen) en de kinderen die er vóór geboren zijn (de 'bestaande' kinderen). Kinderen die weliswaar voor de inwerkingtreding zijn geboren maar erna uit een andere regio of uit het buitenland zijn verhuisd, worden ook tot de 'nieuwe' kinderen gerekend. We bespreken hierna achtereenvolgens de regels voor de nieuwe en bestaande kinderen.

Merk op dat de kinderbijslaghervorming in Vlaanderen kadert in een bredere herziening van de financiële tegemoetkomingen voor gezinnen. Met het zgn. Groeipakket wordt niet alleen de kinderbijslag hervormd. Het voorziet ook in nieuwe tegemoetkomingen voor gezinnen, zoals de 'kinderopvangtoeslag' en de 'kleutertoeslag', en houdt een hervorming in van een andere, bestaande tegemoetkoming met name: de schooltoelage voor kinderen in het lager en secundair onderwijs (omgedoopt tot de 'selectieve participatietoelage'). De verdere bespreking blijft beperkt tot de kinderbijslaghervorming.

a. Kinderen geboren of ingeweken sinds de hervorming

Tabel 2 geeft voor elke regio afzonderlijk een bondig overzicht van de nieuwe kinderbijslagbedragen. Het valt meteen op dat de hervormingen niet louter parametrisch van aard zijn waarbij alleen sommige bedragen wijzigen. De hervormingen grijpen effectief in op de structuur van het kinderbijslagstelsel, volgens een patroon dat bovendien gelijkaardig is in elke regio.

Tabel 2 Beknopt overzicht van de kinderbijslag NA hervorming¹⁷

Maandbedragen per kind, aan index 105,10	
BRUSSEL	
1. Geboortepremie (éénmalig bedrag)	
1ste kind	1 100,00€
2de e.v. kinderen	500,00€
2. Gewone bijslag	
2.a Universeel	
0-5 jaar	151,67€
6-11 jaar	152,50€
12-17 jaar (Enig kind/Andere kinderen)	154,17€/164,17€
18-24 jaar (Enig kind/Andere kinderen)	156,67€/176,67€
2.b Selectief (volgens inkomen van ouders)	
Inkomensgrens 1 (IG1)	2 583€
Inkomensgrens 2 (IG2)	3 750€
Bij inkomen lager dan IG1:	
Gezin met 1 kind (0-11 jaar/12-24 jaar)	40,00€/60,00€
Gezin met 2 kinderen (0-11 jaar/12-24 jaar)	70,00€/80,00€
Gezin met 3 of meer kinderen (0-11 jaar/12-24 jaar)	110,00€/120,00€
Extra wanneer alleenstaande ouder én 2 kinderen	10,00€
Extra wanneer alleenstaande ouder én 3 of meer kinderen	20,00€
Bij inkomen tussen IG1 en IG2:	
Gezin met 2 kinderen	25,00€
Gezin met 3 of meer kinderen	72,00€
VLAANDEREN	
1. Geboortepremie (éénmalig bedrag)	1 122,00€
2. Gewone bijslag	
2.a Universeel	
0-3 jaar	164,90€
4-10 jaar	166,18€
11-17 jaar	167,45€
18-24 jaar	168,30€
2.b Selectief (volgens inkomen van ouders)	
Inkomensgrens 1 (IG1)	2 582€
Inkomensgrens 2 (IG2)	5 100€
Bij inkomen lager dan IG1:	
Gezin met 1 of twee kinderen	51,00€
Gezin met 3 of meer kinderen	81,60€
Bij inkomen tussen IG1 en IG2:	
Gezin met 3 of meer kinderen	61,20€
WALLONIË	
1. Geboortepremie (éénmalig bedrag)	1 100,00€
2. Gewone bijslag	
2.a Universeel	
0-5 jaar	156,67€
6-11 jaar	157,50€
12-17 jaar	159,17€
18-24 jaar	171,67€
2.b Selectief (volgens inkomen van ouders)	
Inkomensgrens 1 (IG1)	2 582€
Inkomensgrens 2 (IG2)	4 250€
Bij inkomen lager dan IG1:	
Gezin met 1 of 2 kinderen	55,00€
Gezin met 3 of meer kinderen	90,00€
Extra wanneer alleenstaande ouder	20,00€
Extra wanneer invalide ouder(s)	10,00€
Bij inkomen tussen IG1 en IG2:	
Gezin met 1 of 2 kinderen	25,00€
Gezin met 3 of meer kinderen	45,00€
Extra wanneer alleenstaande ouder	10,00€

¹⁷ In bijlage vindt de lezer een volledig overzicht van de afzonderlijke bedragen van premies en bijslagen, voor en na de hervormingen van de kinderbijslag.

De bedragen van het universeel gedeelte zijn niet langer ranggebonden en duidelijk minder leeftijdsgebonden. In vergelijking met de bedragen van voor de hervorming liggen deze hoger dan de bedragen voor kinderen van de eerste rang, maar lager dan die voor kinderen van de tweede en derde rang. Betreffende het selectief gedeelte werd de toegang losgekoppeld van het professioneel statuut van de ouder(s). De koppeling met het inkomen van de ouders bleef wel behouden en werd verfijnd met de introductie van een bijkomend, hoger, inkomensplafond, dat gepaard gaat met een lager aanvullend bedrag. De hoogte van de bedragen in het selectief gedeelte blijft verbonden met de gezinsgrootte, doch nu rechtstreeks i.p.v. onrechtstreeks via de rang van het kind (met uitzondering van de Brusselse geboortepremie, zie verder) en met bedragen die per kind hoger liggen voor grote i.p.v. kleine gezinnen.

De hervorming is voorts ingrijpend voor wezen. Volledige en halve wezen geven voortaan recht op verschillende bedragen. De bedragen liggen lager dan voorheen, zeker voor de halve wezen die de overgrote meerderheid uitmaken. In plaats van een relatief hoog vast bedrag ontvangen ze nu een toeslag van 50% boven op de basisbijslag. Die toeslag verliezen ze niet meer als de overlevende ouder een nieuwe partner heeft. Bovendien is een verdere aanvulling van de bijslag, wanneer het inkomen van de ouder laag is, nu ook voor hen mogelijk.

De hoofdlijnen van de hervorming mogen dan wel gelijklopend zijn over de regio's, dit betekent niet dat er geen belangrijke verschillen bestaan, wel integendeel. We noteren wel degelijk verschillende beleidskeuzes.

In Brussel liggen de bedragen van het universeel gedeelte van de bijslag, in vergelijking met de andere regio's, lager, althans voor een enig kind. Als het gezin meer dan één kind telt hangt de situatie af van de leeftijd van het kind. De basisbijslag wordt in Brussel verhoogd vanaf 11 jaar, en bijkomend vanaf 18 jaar mits het volgen van hoger onderwijs. Kenmerkend voor het selectief gedeelte is dat de bijkomende inkomenscategorie die in aanmerking komt voor een aanvulling van de bijslag ten opzichte van de andere regio's minder breed is en de toegang ervan beperkt blijft tot gezinnen met meer dan één kind. De bedragen in het selectief gedeelte zijn ook leeftijdsgebonden en liggen relatief hoog, ook in vergelijking met de bedragen van vóór de hervorming. Bovendien zijn extra bijslagen voorzien voor alleenstaande ouders met meer dan één kind. Opvallend is ook dat Brussel de enige regio is waar de geboortepremie nog afhangt van de rang. De premie voor de tweede en volgende kinderen bedraagt er minder dan de helft dan die voor de eerstgeborene.

In Vlaanderen zijn de bedragen van het universeel gedeelte relatief hoog. Leeftijd speelt er enkel via de jaarlijkse leeftijdsbijslag (de zgn. 'universele participatietoeslag') nog een beperkte rol. De bijkomende inkomenscategorie in het selectief gedeelte is van de drie regio's het breedst, al blijft de toegang er wel beperkt tot gezinnen met meer dan twee kinderen. De bedragen in het selectief gedeelte hangen niet af van de leeftijd van het kind en zijn meer bescheiden. In tegenstelling tot de andere regio's worden voor alleenstaande ouders geen extra bijslagen voorzien.

De beleidsklemtoneel in Wallonië houden veeleer het midden tussen die in Brussel en Vlaanderen. Het bedrag van het universeel gedeelte start hoger dan in Brussel maar lager dan in Vlaanderen. Net als in Brussel hangt de basisbijslag er met de leeftijd samen, al wordt die maar pas vanaf 18 jaar verhoogd. Ook voor de breedte van de bijkomende inkomenscategorie en de bedragen in het selectieve gedeelte neemt Wallonië een tussenliggende positie in. Hier hebben wel alle gezinnen, ongeacht het aantal

kinderen, toegang tot de bijkomende inkomenscategorie in het selectief gedeelte. Extra bijlagen worden bovendien niet alleen voorzien voor alleenstaande ouders maar ook voor invalide ouders in de laagste inkomenscategorie.

b. Kinderen geboren voor de hervorming

Bovenstaande nieuwe regels vinden slechts geleidelijk hun beslag, wanneer jaar na jaar nieuwe generaties kinderen toetreden in het nieuwe systeem. De hervormingen treffen echter ook de regels voor de ‘bestaande’ kinderen die voor de inwerkingtreding al recht gaven op kinderbijslag.

In Brussel behouden de gezinnen het bedrag dat volgens de oude bepalingen¹⁸, net voor de hervorming (dd. 31 december 2019), voor de bestaande kinderen werd uitgekeerd, als dat voor hen gunstiger is dan de bedragen uitgekeerd volgens de nieuwe bepalingen. In dat laatste geval zijn de basisbedragen per kind weliswaar tien euro lager dan die voor ‘nieuwe’ kinderen (vanaf 1 januari 2026 zou die vermindering ongedaan gemaakt worden). Aan het behoud van de vroegere bedragen zijn meerdere voorwaarden verbonden. De schaal (gewoon of verhoogd) die laatst verschuldigd is, vormt de maximale schaal die wordt toegekend vanaf de inwerkingtreding. Een nieuwe gebeurtenis, bv. langdurige werkloosheid, kan dus geen recht openen op een gunstigere schaal. De verhoging blijft bovendien alleen verschuldigd voor zover de inkomensgrens niet wordt overschreden. Het aantal rechtgevendende kinderen waarmee rekening wordt gehouden kan niet meer toenemen. De maandelijkse leeftijdsbijslag stijgt ook niet meer met de leeftijd. Van zodra het bedrag dat voor de bestaande kinderen verschuldigd is volgens de nieuwe bepalingen gunstiger wordt dan dat volgens de oude bepalingen, vallen die kinderen *definitief* onder de nieuwe bepalingen. De kinderbijslagregeling voor ‘bestaande’ kinderen krijgt zo een hybride karakter.

Van zo’n inkanteling is in Vlaanderen en Wallonië geen sprake. Wel worden voor de bestaande kinderen in beide regio’s de oude regels aangepast, zodat die meer aansluiten bij de nieuwe regels. Zo is beslist om de toegang tot het selectieve gedeelte niet langer te koppelen aan het socio-professioneel statuut van de ouders. Met of zonder uitkering, niet of wel aan het werk, koppel of alleenstaande, zolang het inkomen van de ouder(s) het plafond¹⁹ niet overschrijdt, is er recht op een verhoogde bijslag. De aanvullende bedragen blijven weliswaar dezelfde, net als de bijkomende verhogingen voor kinderen van de derde rang van alleenstaande ouders en voor kinderen van de eerste rang van langdurig zieke ouders. Voorts ontvangen de bestaande kinderen in Vlaanderen, net als in Brussel, de nieuwe jaarlijkse leeftijdsbijslag die ook niet langer statuutgebonden is (zie overzicht in bijlage). Daarnaast behouden de wezen voortaan de verhoogde wezenbijslag als de overlevende ouder een nieuwe partner heeft die bij het gezin inwoont. Voor bestaande kinderen die pas na de inwerkingtreding wees worden, gelden in Vlaanderen wel de nieuwe bepalingen.

Daarnaast vond in de aanloop naar de hervorming, in 2017, in Vlaanderen voor de kinderbijslag een indexsprong plaats. Met uitzondering van de inkomensgrenzen, werden de bedragen niet met twee procent verhoogd. Hiermee wou de Vlaamse regering een financiële buffer creëren om de meeruitgaven van de kinderbijslaghervorming op te vangen.

¹⁸ Met uitzondering van de jaarlijkse leeftijdsbijslag, waarbij de nieuwe bedragen gelden voor zowel de nieuwe als de bestaande kinderen.

¹⁹ De inkomensgrens van de alleenstaande wordt hierbij gelijkgesteld aan die van het koppel (op maandbasis: 2 582,00 euro in plaats van 2 501,28 euro).

3.3. Recente ingrepen

Na de inwerkingtreding van de hervorming vonden in Brussel, Vlaanderen en Wallonië nieuwe ingrepen in de kinderbijslagregeling plaats. We halen die hier kort aan, maar nemen die niet mee in de verdere analyse.

In Vlaanderen worden vanaf 1 oktober 2019, bij de toekenning van de sociale toeslagen, ook andere gezinsinkomsten in rekening gebracht dan de beroeps- en vervangingsinkomsten, onder meer de kadastrale inkomsten van onroerende goederen voor eigen beroepsdoeleinden en voor vreemd gebruik (dus niet de eigen hoofdverblijfplaats). Het regeerakkoord voor de periode 2019-2024 voorziet vanaf 1 september 2020 een jaarlijks vaste indexering met 2% (los van spilindexoverschrijdingen). Tegelijk zullen gedurende deze legislatuur voor de 'bestaande' kinderen de maandelijkse leeftijdstoelagen en de basisbijslag voor een kind van de derde rang niet geïndexeerd worden. In het kader van de COVID-19-crisis is beslist om éénmalig een toeslag van maximaal 120 euro per kind uit te keren aan gezinnen die door de crisis inkomensverlies hebben geleden²⁰. Ook werd in december 2020 een éénmalige toeslag van 33,67 euro per kind uitgekeerd aan gezinnen die al sociale toeslagen ontvingen, in het bijzonder die met een bruto belastbaar inkomen lager dan de eerste inkomensgrens.

Ook in Brussel werd een éénmalige toeslag toegekend in het kader van de COVID-19-crisis. Het gaat om een bedrag van 100 euro per kind dat in september 2020 werd uitgekeerd aan alle gezinnen die reeds een sociale toeslag ontvingen of er recht op hebben. Daarnaast is ook beslist om vanaf 1 januari 2021 de inkomensgrenzen die van toepassing zijn bij de toekenning van de sociale toeslag tweejaarlijks aan te passen aan de welvaartsevolutie, door die te koppelen aan de evolutie van het loonplafond dat in aanmerking wordt genomen voor de berekening van de ziekte- of invaliditeitsuitkering voor werknemers met gezinslast. Hierbij wordt een minimale verhoging met 1% gegarandeerd. Tot slot merken we op dat de hervorming van de kinderbijslag de mogelijkheid voorziet om bij de toekenning van de sociale toeslag, net als in Vlaanderen, rekening te houden met kadastrale inkomsten. De modaliteiten hieromtrent liggen echter (nog) niet vast.

Op 1 januari 2021 vonden in Wallonië meerdere ingrepen plaats. In het oog springt vooral de gewijzigde toekenning van de sociale toeslagen. Voortaan verloopt de toekenning automatisch in het geval er een recht is op een hogere terugbetaling van de kosten voor geneeskundige zorg, d.i. het zogenaamd 'recht op de verhoogde tegemoetkoming (RVT)', dat vooral bedoeld is voor mensen met een laag inkomen. Die automatische toekenning volgt ook als uit de jaarlijkse verificatie van de laatste fiscale inkomensgegevens, met betrekking tot twee jaar eerder, blijkt dat de inkomensgrenzen (cf. supra) niet zijn overschreden. De toekenning van de sociale toeslag gebeurt niet langer voorlopig maar definitief. Er vinden dus geen terugbetalingen meer plaats wanneer bij een latere verificatie zou blijken dat in het huidig jaar de inkomensgrenzen overschreden zijn geweest.

²⁰ Concreet is de toeslag er voor gezinnen die door de COVID-19-crisis in maart, april, mei of juni 2020 een inkomensverlies van minstens 10% hebben in vergelijking met de maanden januari of februari 2020 en waarbij het gezinsinkomen (bruto belastbaar inkomen) onder de inkomensgrens van 2 213,30 euro ligt.

4. De evaluatiemethode

Wanneer beleidsmakers bepaalde hervormingen inzake sociaal beleid overwegen, kan de behoefte ontstaan om de *verwachte* directe effecten in te schatten op de inkomensverdeling ('Wie wint, wie verliest?') of op de overheidsuitgaven en/of -ontvangsten ('Wat zijn de kosten?' of 'Wat is de opbrengst?'). Dit zijn ook vragen die de regionale kinderbijslaghervormingen oproepen en die we hier willen beantwoorden. Hierbij maken we gebruik van het beleidsevaluatiemodel EXPEDITION (afkorting van "EX-ante simulation of Policy reforms and an Evaluation of their Distributional Impact on Income and Other welfare Notions"). In wat volgt lichten we dit microsimulatiemodel eerst kort toe en bespreken vervolgens hoe we dit model inzetten om de gestelde vragen te beantwoorden. Voor een uitgebreide beschrijving van EXPEDITION verwijzen we naar Federaal Planbureau (2018).

4.1. Methode

a. Het microsimulatiemodel EXPEDITION

Het microsimulatiemodel EXPEDITION werd ontwikkeld door het Federaal Planbureau met het oog op de bij wet vastgelegde doorrekening van de verkiezingsprogramma's in 2019. Dit model laat toe om de directe effecten in te schatten van bepaalde hervormingen op de inkomensverdeling, alsook op de uitgaven en/of de ontvangsten van de overheid. Het model bevat de rekenregels voor verschillende beleidsdomeinen waaronder de ziekte- en invaliditeitsuitkeringen, de werkloosheidsuitkeringen, het leefloon, de kinderbijslag, de sociale bijdragen en de personenbelasting²¹. Voor de pensioenen zijn de rekenregels vervat in een afzonderlijk model, met name het model REPLICA (REtirement and survivor's Pension Calculation using Administrative data), waarvan de resultaten in EXPEDITION geïntegreerd worden.

EXPEDITION maakt gebruik van gecodeerde administratieve gegevens van persoonlijke aard voor een representatieve steekproef van de bevolking, afkomstig uit het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming (DWH AM&SB) van de Kruispuntbank van de Sociale zekerheid (KSZ)²². De gegevens betreffen zowel de karakteristieken van individuen als die van de huishoudens waartoe die individuen behoren die relevant zijn voor de bepaling van de uitkeringsbedragen en de verschuldigde bijdragen en belastingen. Het model leest deze gegevens in samen met een reeks van parameters, in hoofdzaak bedragen en percentages uit de verschillende regelgevingsdomeinen die door de wetgever aangepast kunnen worden. Vervolgens genereert het voor elk huishouden uit de steekproef het beschikbaar inkomen: het inkomen waarover een huishouden beschikt uit arbeid en/of uitkeringen, na aftrek van bijdragen en belastingen. Door in simulatie de rekenregels voor en na hervorming toe te passen kan de impact op het beschikbaar inkomen worden afgeleid. Met behulp van wegingsfactoren worden de resultaten vervolgens geëxtrapoleerd naar de totale bevolking.

²¹ Het technische platform waarmee EXPEDITION ontwikkeld werd, is dat van EUROMOD. Dit platform is vrij te gebruiken en stelt onderzoekers in staat om de effecten van beleidshervormingen te modelleren en te analyseren voor 28 Europese landen, waaronder België. Voor meer info omtrent dit model, zie EUROMOD (2018).

²² EXPEDITION verschilt hier trouwens van het basismodel van EUROMOD voor België dat gebruik maakt van gegevens afkomstig van de EU-SILC-enquête.

Met deze extrapolatie en het gebruik van geregistreerde administratieve gegevens onderscheidt EXPEDITION zich van modellen die gebaseerd zijn op zogenaamde typegevallen waarmee de effecten van een bepaalde maatregel worden berekend voor één of meerdere hypothetische gezinssituaties. Het beeld dat zo'n analyse oplevert, is per definitie niet representatief voor de gehele bevolking. De huidige versie van EXPEDITION vertrekt van een representatieve steekproef van 601 683 individuen uit private en collectieve huishoudens getrokken op 1 januari 2012. De opgevraagde gegevens werden bewerkt om de situatie in een later simulatiejaar, in dit geval het jaar 2019, beter te weerspiegelen. De niet gesimuleerde nominale bedragen die binnen het model gebruikt worden, worden aangepast voor de prijsevolutie – en voor beroepsinkomsten ook de reële evolutie – door toepassing van 'upratingfactoren'. Evoluties in de bevolkingsstructuur worden opgevangen via 'herwegingsfactoren' die een aanpassing inhouden van de wegingsfactoren voor de extrapolatie.

Kader 1 De kinderbijslag van voor de hervorming in EXPEDITION

De kinderbijslag bestaat uit verschillende premies en bijslagen: de geboorte- en adoptiepremie, de gewone kinderbijslag, de verhoogde wezenbijslag, de forfaitaire bijslag voor geplaatste kinderen (bij een particulier), de sociale bijslagen, de toeslag voor eenoudergezinnen, de bijkomende bijslag voor kinderen met een aandoening en de leeftijdsbijslagen. Met uitzondering van de adoptiepremie en de plaatsingsbijslag bepaalt de kinderbijslagmodule in EXPEDITION voor elk rechtgevend kind welke bijslagen hij/zij ontvangt en hoeveel die bijslagen bedragen. Hierbij wordt rekening gehouden met de leeftijd van het kind en de (geboorte)rang van het kind in het gezin, of het kind een aandoening heeft, of het kind deel uitmaakt van een eenoudergezin, of het kind (half)wees is, het socio-professioneel statuut van de ouder(s) en hun beroeps- en vervangingsinkomsten. Sommige elementen worden rechtstreeks geïdentificeerd in de basisgegevens, andere elementen worden afgeleid binnen het model. Zo wordt de rang van het kind afgeleid op basis van de leeftijd: het oudste kind in het gezin krijgt rang 1 toegewezen, het volgende kind rang 2 en de andere kinderen rang 3. Eenoudergezinnen worden in de module geïdentificeerd op basis van gegevens over de aan- of afwezigheid van een wettelijke of feitelijke partner. Als uit de gegevens bovendien blijkt dat de alleenstaande ouder weduwnaar is, wordt het recht geopend op de verhoogde wezenbijslag. Daarnaast worden in de kinderbijslagmodule gegevens over het socio-professioneel statuut en de inkomsten van de ouders gecombineerd om na te gaan wie recht heeft op een sociale bijslag. Tot slot kan opgemerkt worden dat het bedrag van de bijkomende bijslag voor kinderen met een aandoening in de huidige moduleversie overeenstemt met het gemiddelde bedrag dat hen wordt toegekend en dus niet varieert volgens de ernst van de aandoening.

Met EXPEDITION kan echter geen volledig beeld van de verdeling van het beschikbaar inkomen worden geschetst. Daarvoor ontbreken immers sommige gegevens, bijvoorbeeld over de inkomsten uit vermogen. Bovendien is een verdere en betere ontsluiting van de regelgevingsdomeinen een blijvende uitdaging. De geplande update van EXPEDITION op basis van nieuwe gegevens voor het inkomensjaar 2017, aangevraagd bij de KSZ, schrijft zich alvast in dat continue aanpassingsproces in. Dit net als het nieuwe microsimulatiemodel dat ontwikkeld wordt in het kader van het BELMOD-project waarbij ook het Federaal Planbureau betrokken is²³. Belangrijk voor de verdere ontwikkeling zijn ook de lopende onderzoeksprojecten die in de toekomst een scherper beeld van de geobserveerde inkomensverdeling zouden moeten opleveren. Dit zal de validatie van microsimulatiemodellen ten goede komen. Te

²³ Voor meer info, zie de website van de FOD Sociale zekerheid die het project coördineert: <https://socialsecurity.belgium.be/nl/sociaal-beleid-mee-vorm-geven/belmod-project>

vermelden is het ondersteuningsproject voor het DWH door het CESO (KULeuven) omtrent de inkomensnotie, waarbij het beschikbaar inkomen wordt gereconstrueerd op basis van de administratieve gegevens uit het DWH en een fiscaal gegevensbestand van de FOD Financiën (IPCAL), vertrekkende van inkomensdefinitie(s) uit de EU-SILC-enquête²⁴. Daarnaast is door Statbel de mogelijkheid onderzocht om in de EU-SILC-enquête administratieve gegevens te gebruiken (zie De Schrijver, 2020), dit in de eerste plaats om een snellere publicatie van resultaten mogelijk te maken. Dit komt ook de kwaliteit van de resultaten ten goede²⁵. Op die basis publiceerde Statbel (oktober 2020) ondertussen nieuwe armoederesultaten voor 2019. Door de wijzigingen in de gebruikte methodologie zijn deze cijfers niet vergelijkbaar met voorgaande jaren.

b. De beleidsvarianten

Om de effecten van de regionale kinderbijslaghervormingen te kunnen nagaan, dienen we twee beleids-scenario's te definiëren: het baselinescenario en het hervormingsscenario.

In het baselinescenario worden de rekenregels van voor de hervorming van de kinderbijslag toegepast. De EXPEDITION-versie waar we in deze oefening gebruik van maken, heeft echter betrekking op de regelgeving die van toepassing was op 1 januari 2019. Op die datum was de hervorming in Vlaanderen, en gedeeltelijk in Wallonië, reeds in werking getreden. In deze EXPEDITION-versie is ook de indexesprong verrekend die in 2017 in Vlaanderen voor de kinderbijslag plaats vond. Het baselinescenario vergt dus dat we die wijzigingen in EXPEDITION terugdraaien.

Voor het hervormingsscenario dienen we rekening te houden met de verschillen in de rekenregels tussen de kinderen die vanaf de datum van de inwerkingtreding geboren worden (de 'nieuwe' kinderen) en de kinderen die er vóór geboren zijn (de 'bestaande' kinderen). Zoals in een eerdere impactberekening van de Vlaamse kinderbijslaghervorming, uitgevoerd door Decoster en Vanheukelom (2017), opteren we om voor elke regio de nieuwe regels voor de 'bestaande' en 'nieuwe' kinderen afzonderlijk te simuleren. Op die manier bekomen we twee hervormingsscenario's, waarbij we telkens simuleren alsof alle kinderen/gezinnen volledig in het ene of het andere systeem zitten. In werkelijkheid is er elk jaar tegelijk een uitstroom van 'bestaande' kinderen en een instroom van 'nieuwe' kinderen, en zijn er gemengde gezinnen met kinderen geboren voor en na de inwerkingtreding van de hervorming. De scenario's geven dus respectievelijk het begin- en eindpunt van dit overgangsproces weer los van toekomstige ontwikkelingen in de bevolking.

De premie- en bijslagbedragen die in deze scenario's van toepassing zijn, stemmen overeen met de bedragen die we eerder besproken hebben en die in bijlage zijn opgenomen in een overzicht. Daarnaast valt ook op te merken dat zowel in het baselinescenario als in de hervormingsscenario's we via bijkomende simulaties van beleidsvarianten de afzonderlijke effecten onderscheiden van het universeel en selectief gedeelte van de kinderbijslag.

²⁴ Voor meer info, zie presentatie van Joy Schols (CESO, KULeuven) op 10 oktober 2019 voor de gebruikersgroep: https://www.ksz-bcss.fgov.be/nl/dwh/dwh_page/content/websites/datawarehouse/others/gebruikersgroep.html.

²⁵ Eerder analyseerden Decoster e.a. (2014) al de verschillen in bruto belastbare inkomens tussen EU-SILC- en IPCAL-gegevens.

c. De resultaatindicatoren

De effecten die we hier in kaart brengen betreffen enerzijds de kinderbijslaguitgaven en anderzijds het beschikbaar inkomen.

Wat de kinderbijslaguitgaven betreft, worden zowel het effect op de omvang ('Wat zijn de meer- of minderuitgaven van de hervormingen?') als die op de samenstelling ('Tot welke verschuivingen tussen het universeel en selectief gedeelte van de uitgaven leiden de hervormingen?') van naderbij bekeken.

Omtrent de effecten op het beschikbaar inkomen wordt eerst een meer algemeen beeld geschetst van de winnaars en verliezers bij gezinnen met kinderen langsheen de inkomensverdeling²⁶. Hiervoor worden alle gezinnen in België (met of zonder kinderen) van arm naar rijk geordend in tien groepen van gelijke omvang (per deciel) op basis van het zgn. *equivalent* beschikbaar inkomen zodat rekening wordt gehouden met de gezinsgrootte en -samenstelling²⁷, zoals gebruikelijk is in verdelingsanalyses. Per deciel wordt het aandeel van winnaars en verliezers aangegeven, hier gedefinieerd als de huishoudens wiens beschikbaar inkomen met minstens 5 euro per maand respectievelijk toe- of afneemt. Telkens wordt ook de gemiddelde winst/verlies in euro per maand weergegeven.

Voorts worden meer in detail de effecten bekeken voor de laagste inkomens, gezien de beleidsfocus op de verticale herverdelingsdoelstelling (cf. supra), en dit op basis van twee armoedemaatstaven: de *armoederisicograad* en de *relatieve mediane armoederisicokloof*. Zoals eerder aangegeven, geeft de armoederisicograad het percentage weer van individuen uit gezinnen die een equivalent beschikbaar inkomen hebben dat onder een bepaalde norm valt. De relatieve mediane armoederisicokloof slaat op het verschil tussen het mediaan equivalent beschikbaar inkomen van individuen onder de armoedegrens enerzijds en de armoedegrens anderzijds, uitgedrukt als een percentage van de armoedegrens. Deze laatste maatstaf illustreert de 'diepte' van het armoederisico: hoe 'arm' zijn de armen? De armoedegrens die we hanteren is de conventionele Europese armoedegrens, d.i. 60% van de mediaan van de nationale verdeling van het equivalent beschikbaar inkomen dat hier berekend wordt met de gesimuleerde gegevens uit de baseline en, in prijzen van 1 januari 2019, 1 203 euro per maand bedraagt. Deze armoedemaatstaven worden gegenereerd voor individuen jonger dan 18 jaar en voor individuen uit gezinnen met kinderen, opgesplitst naar gezinsgrootte (aantal kinderen), gezinssamenstelling (eenoudergezinnen, tweeoudergezinnen, overige) en de gemiddelde leeftijd van de kinderen.

Hierbij moet worden opgemerkt dat de simulatieresultaten te onderscheiden zijn van de resultaten op basis van de EU-SILC-enquête. Net zoals met andere microsimulatiemodellen wordt het beschikbaar inkomen hier *gesimuleerd*. Ontbrekende inkomenscomponenten (cf. supra) laten niet toe een volledig

²⁶ Kinderen worden hier geïdentificeerd op basis van de variabele "Relatie" in het DWH AM&SB. Deze variabele geeft de verwantschapsrelatie weer ten opzichte van de referentiepersoon. Het kind wordt effectief geïdentificeerd als kind als hij/zij de relatiecode '3' (kind), '13' (stiefkind) of '12' (niet verwant) heeft. In dit laatste geval worden er nog wel bijkomende leeftijdsvoorwaarden opgelegd om als kind geïdentificeerd te worden. Wanneer de referentiepersoon deel uitmaakt van een gehuwd koppel, dan mag het kind maximum 18 jaar zijn. Indien de referentiepersoon deel uitmaakt van een ongehuwd koppel, dan moet het kind 15 jaar jonger zijn dan de partner van de referentiepersoon. Kinderen zijn daarnaast ook nooit ouder dan 24 jaar, en zijn tussen 18 en 24 jaar bovendien rechtgevend op kinderbijslag.

²⁷ Ter herinnering, dit gebeurt door het gezinsinkomen na aftrek van personenbelasting en sociale bijdragen te delen door een 'equivalentiefactor' die hier is opgesteld volgens de 'gewijzigde OESO-schaal', met een gewicht '1' voor de referentiepersoon in het huishouden, een gewicht '0,5' voor elke andere persoon vanaf 14 jaar en een gewicht '0,3' voor elke persoon jonger dan 14 jaar.

beeld van de inkomensverdeling te schetsen. Bovendien hebben de onderliggende gegevens een administratieve oorsprong. Echter, de principes die vervolgens worden toegepast om het percentage individuen met minder dan 60% van het mediaan equivalent beschikbaar inkomen te berekenen²⁸, zijn wel dezelfde als deze die worden toegepast om de standaard armoederisico's te berekenen met de enquêtegegevens van de EU-SILC (zie EUROSTAT (2018)). Daarom labelen we de percentages die we verder voorstellen als gesimuleerde armoederisico's.

4.2. Basisgegevens

Alvorens de bespreking van de simulatieresultaten aan te vatten, beschrijven we per regio eerst enkele karakteristieken van de onderliggende populatie in EXPEDITION. Het gaat om verschillende karakteristieken van rechtgevende kinderen en bijslagtrekkende gezinnen die, alvast vóór de hervorming (bijv. de rang van de kinderen in het gezin), het bedrag van de geboortepremie en de kinderbijslag (mee) bepalen. Hierbij vergelijken we met de *geobserveerde* gegevens die we verzameld hebben op FamiStat, het vroegere statistiekportaal van Famifed²⁹. Op die manier valideren we het baselinescenario.

Bij de vergelijkbaarheid van deze gegevens valt wel het volgende aan te merken. Ten eerste, zijn de Famifed-gegevens een momentopname, daar ze gebaseerd zijn op een telling op 31 december 2018 (met uitzondering van de gerechtigden op de geboortepremie). In EXPEDITION worden de rechtgevende kinderen en de bijslagtrekkende gezinnen echter geïdentificeerd uitgaande van geregistreerde betalingen van kinderbijslag *in de loop van* het jaar. Ten tweede, maken de rechtgevende kinderen die in het buitenland worden opgevoed deel uit van de Famifed-telling (63 422 kinderen in 2017), wat niet het geval is in EXPEDITION. Tot slot, houdt EXPEDITION geen rekening met eventuele non take-up van sociale bijslagen. De sociale bijslag wordt er immers toegekend van zodra de ouders formeel aan de voorwaarden omtrent het socio-professioneel statuut en het bruto belastbaar inkomen voldoen. In de realiteit, en dus ook in de gegevens op basis van Famifed, is er wel sprake van non take-up. Deze non take-up werd in de voorbije jaren wel tegengegaan. Vanaf het inkomensjaar 2015 vindt *na twee jaar* op basis van fiscale inkomensgegevens, de zgn. 'fiscale flux', een definitieve vaststelling van het recht op sociale bijslag, plaats. Die mondt dan uit in een *bevestiging* van het recht, of in een *bijbetaling* voor wie geen sociale bijslag ontving maar er toch recht op had, of in een *terugvordering* voor wie een sociale bijslag ontving maar er geen recht op had³⁰.

²⁸ Ter vergelijking, volgens de laatste EU-SILC-enquête van 2019 bedroeg de armoedegrens 1 230 euro per maand voor het inkomensjaar 2018. De simulaties op basis van het microsimulatiemodel EUROMOD, dat gebruik maakt van EU-SILC-enquêtegegevens, leveren voor België een armoedegrens op van 1 145 euro per maand voor 2018 en 1 178 euro voor 2019 (zie het Belgische EUROMOD landenrapport (Derboven e.a., 2019)).

²⁹ Famifed (het Federaal Agentschap voor de Kinderbijslag) is ondertussen na de overheveling van het beheer van de kinderbijslag op 1 januari 2019 (Vlaams Gewest, Waals Gewest en Duitstalige Gemeenschap) en op 1 januari 2020 (Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie) opgegaan in verschillende regionale organismen.

³⁰ In een evaluatie van de rechtentoekenning op basis van fiscale gegevens van 2017 voor het inkomensjaar 2015 rapporteert Famifed dat in 82,32% van de onderzochte dossiers de verschuldigde toeslag in real time werd uitbetaald.

Tabel 3 Telling rechtgevende kinderen - Vergelijking EXPEDITION met Famifed-observaties (situatie op 31 december 2018)

	BRUSSEL		VLAANDEREN		WALLONIË	
	EXPEDITION	Famifed	EXPEDITION	Famifed	EXPEDITION	Famifed
GEBORTEPREMIE						
Totaal aantal gerechtigden	16 255	17 026	64 730	65 910	38 818	36 568
Rang						
1 ^{ste} kind	45,0%	43,0%	48,2%	47,6%	45,8%	47,0%
2 ^{de} en e.v. kinderen	55,0%	57,0%	51,8%	52,4%	54,2%	53,0%
KINDERBIJSLAG						
Totaal aantal gerechtigden	297 695	310 146	1 552 816	1 572 471	919 409	923 850
Rang						
1 ^{ste} kind	52,7%	51,9%	55,6%	54,9%	55,7%	56,5%
2 ^{de} kind	29,7%	30,3%	32,0%	32,4%	30,5%	30,3%
3 ^{de} en e.v. kinderen	17,6%	17,8%	12,4%	12,7%	13,8%	13,2%
Leeftijd						
0-5 jaar	33,7%	29,9%	27,3%	25,7%	26,6%	24,6%
6-11 jaar	27,1%	28,4%	25,9%	28,6%	27,3%	27,8%
12-17 jaar	24,2%	24,3%	26,9%	26,8%	27,3%	27,6%
18-24 jaar	15,1%	17,4%	19,9%	18,9%	18,8%	20,1%
Schaal						
Gewone schaal	72,7%	75,8%	90,3%	91,7%	80,9%	83,8%
Verhoogde schaal	25,9%	22,5%	8,8%	7,1%	17,6%	14,1%
Wezenbijslag	1,4%	1,7%	0,9%	1,2%	1,5%	2,0%
Éénoudergezinnen						
Totaal*	24,5%	23,2%	16,0%	16,2%	25,4%	23,3%
Met eenoudertoeslag**	17,4%	13,9%	8,2%	6,9%	16,1%	12,6%
Toeslag 'Kinderen met een aandoening'	1,9%	1,8%	2,5%	2,3%	2,4%	2,3%

* Observaties betreffen de situatie op 31 december 2016 (zie Famifed, 2017)

** Hier worden alle gezinnen in aanmerking genomen die aan de voorwaarden voldoen om de eenoudertoeslag te ontvangen, ook diegenen die de toeslag niet werkelijk ontvangen hebben, omdat ze reeds een even hoge of hogere sociale toeslag (cf. verhoogde schalen) ontvangen.

Tabel 3 geeft de verdeling van *rechtgevende kinderen* weer volgens de (geboorte-)rang van het kind in het gezin, de leeftijd, de schaal en het al dan niet gerechtigd zijn op de eenoudertoeslag of op de toeslag voor kinderen met een aandoening.

Betreffende de rang van het kind, die vóór de hervorming doorslaggevend was voor de berekening van de kinderbijslag, stellen we vast dat een meerderheid van de kinderen rang 1 heeft en derhalve gerechtigd is op het laagste basisbedrag. Die meerderheid is meer uitgesproken in Vlaanderen en Wallonië, terwijl in Brussel de kinderen van rang 3 sterker doorwegen. Verder blijkt ook dat de verdeling van de rechtgevende kinderen over de rangen in EXPEDITION sterk overeenstemt met die in de geobserveerde gegevens. Dit geldt ook voor de geboortearang van kinderen gerechtigd op de geboortepremie.

De verdeling volgens leeftijd toont weinig verrassend dat de leeftijdscategorie van 18-24-jarigen minder sterk vertegenwoordigd is aangezien de kinderbijslag na 18 jaar slechts onder voorwaarden wordt verlengd (bv. voor studenten). Die leeftijdscategorie is in EXPEDITION, in vergelijking met de observaties, enigszins oververtegenwoordigd in Vlaanderen en ondervertegenwoordigd in Brussel en Wallonië. Opvallend is opnieuw de situatie in Brussel waar relatief meer kinderen tot de jongste leeftijdscategorie horen, al tekent dit zich in de observaties van Famifed minder sterk af dan in EXPEDITION.

De regionale verschillen vallen nog het sterkst op bij de verdeling volgens schaal. Brussel telt relatief gezien het meeste aantal kinderen in de verhoogde schaal, op ruime afstand gevolgd door Wallonië en Vlaanderen. Dit sluit aan bij de regionale verschillen in de armoedecijfers voor minderjarigen die we eerder hebben aangehaald. We noteren ook hier verschillen tussen de gesimuleerde gegevens van EXPEDITION en de geobserveerde gegevens van Famifed. Met EXPEDITION tellen we voor elke regio relatief meer kinderen in de verhoogde schaal. In hoeverre non take-up deze verschillen kan verklaren is onduidelijk. Wat de wezenbijslag betreft, blijkt omgekeerd dat die in EXPEDITION in mindere mate wordt toegekend.

Daarnaast tonen de gegevens dat vrij veel kinderen gerechtigd zijn op de eenoudertoeslag, in Brussel en Wallonië procentueel zelfs dubbel zo vaak als in Vlaanderen. Ook deze kinderen zijn sterker vertegenwoordigd in de gesimuleerde gegevens van EXPEDITION. Het aandeel van rechtgevende kinderen die in een eenoudergezin leven is vergelijkbaar tussen EXPEDITION en Famifed (ongeveer 1 op 4 in Brussel en Wallonië en 1 op 6 in Vlaanderen).

Een veel kleinere groep van rechtgevende kinderen geeft recht op de toeslag voor kinderen met een aandoening. Het percentage schommelt rond twee procent, zowel in de gegevens van EXPEDITION als in de Famifed-gegevens.

Om het beeld te vervolledigen is voor de *bijslagtrekkende gezinnen* in tabel 4 de verdeling volgens het aantal kinderen, de schaal en het al dan niet gerechtigd zijn op de eenoudertoeslag opgenomen. Aangaande het aantal kinderen, stellen we vast dat, ongeacht de regio, de gezinnen met slechts één rechtgevend kind het sterkst zijn vertegenwoordigd. In de EXPEDITION-gegevens is dit wel minder het geval dan in de Famifed-gegevens. Duidelijk is ook dat Brussel relatief meer gezinnen met 3 of meer rechtgevende kinderen telt dan Vlaanderen en Wallonië, wat aansluit bij de eerdere vaststelling dat Brussel relatief meer rechtgevende kinderen in rang 3 heeft. Ook in overeenstemming met bovenstaande bevindingen zijn: de sterke regionale verschillen bij de verdeling volgens schaal en bij de éénoudertoeslag, alsook de sterkere vertegenwoordiging van de verhoogde schaal en de éénoudertoeslag in de gesimuleerde gegevens van EXPEDITION in vergelijking met de geobserveerde gegevens van Famifed (en omgekeerd voor de wezenbijslag).

Tabel 4 Telling bijslagtrekkende gezinnen - Vergelijking EXPEDITION met Famifed-observaties (situatie op 31 december 2018)

	EXPEDITION				Famifed			
	Aantal kinderen			Totaal	Aantal kinderen			Totaal
	1	2	3 of meer		1	2	3 of meer	
BRUSSEL	<i>(151 937 huishoudens)</i>				<i>(168 321 huishoudens)</i>			
Totaal	44,3%	33,5%	22,2%	100,0%	46,2%	32,4%	21,4%	100,0%
Gewone schaal	32,7%	26,1%	15,6%	74,4%	36,1%	26,1%	15,2%	77,5%
Verhoogde schaal	10,7%	7,1%	6,3%	24,1%	8,7%	5,8%	5,9%	20,5%
Wezenbijslag	0,9%	0,4%	0,2%	1,5%	1,3%	0,5%	0,2%	2,1%
<i>p.m. Toeslag 'Éénoudergezinnen'</i> *	9,6%	5,5%	3,2%	18,3%	9,2%	4,0%	2,5%	15,7%
VLAANDEREN	<i>(893 537 huishoudens)</i>				<i>(909 177 huishoudens)</i>			
Totaal	42,6%	40,8%	16,6%	100,0%	46,1%	38,8%	15,1%	100,0%
Gewone schaal	37,6%	37,9%	14,9%	90,4%	41,9%	36,7%	13,4%	92,0%
Verhoogde schaal	4,3%	2,6%	1,7%	8,6%	3,2%	1,7%	1,5%	6,5%
Wezenbijslag	0,5%	0,3%	0,1%	0,9%	1,0%	0,4%	0,1%	1,5%
<i>p.m. Toeslag 'Éénoudergezinnen'</i> *	5,0%	2,8%	1,2%	9,0%	4,9%	2,1%	0,9%	7,8%
WALLONIË	<i>(520 064 huishoudens)</i>				<i>(552 061 huishoudens)</i>			
Totaal	45,6%	36,7%	17,6%	100,0%	51,3%	34,0%	14,6%	100,0%
Gewone schaal	35,7%	31,5%	14,0%	81,2%	42,2%	30,1%	11,8%	84,1%
Verhoogde schaal	8,9%	4,9%	3,4%	17,2%	7,4%	3,4%	2,6%	13,4%
Wezenbijslag	1,0%	0,4%	0,2%	1,6%	1,7%	0,5%	0,2%	2,4%
<i>p.m. Toeslag 'Éénoudergezinnen'</i> *	8,5%	4,7%	2,5%	15,7%	8,9%	3,4%	1,6%	13,9%

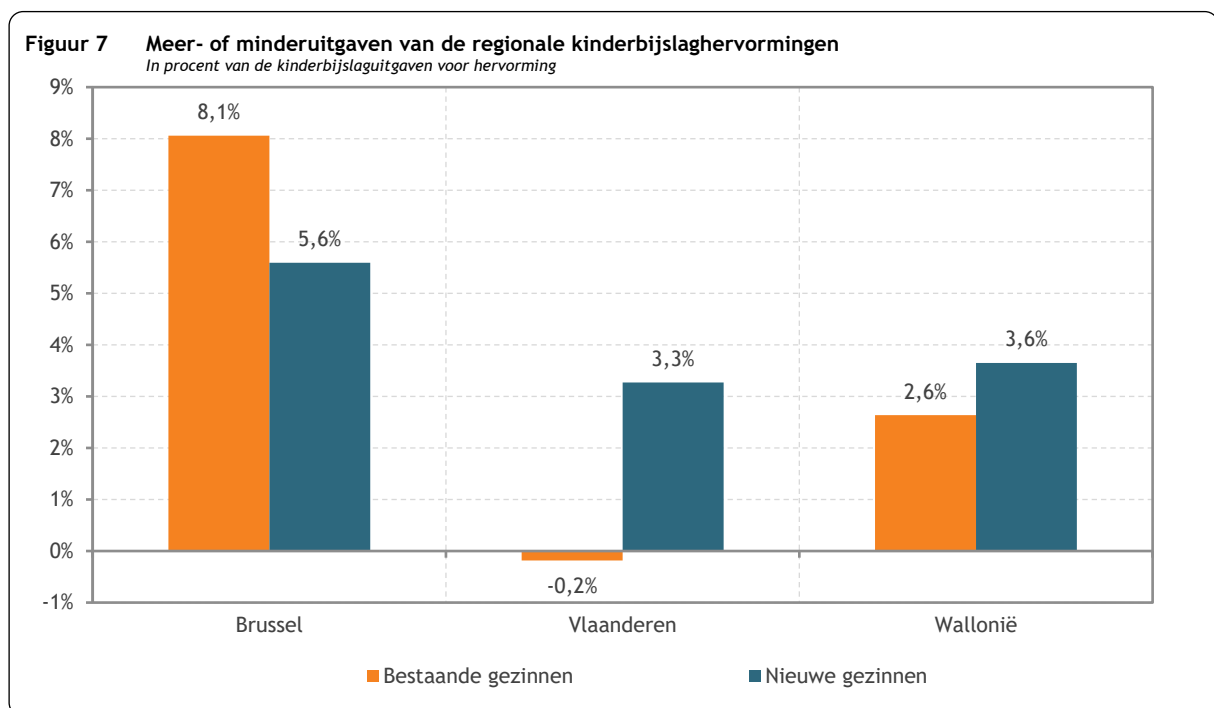
* Hier worden alle gezinnen in aanmerking genomen die aan de voorwaarden voldoen om de eenoudertoeslag te ontvangen, ook diegenen die de toeslag niet werkelijk ontvangen omdat ze al een even hoge of hogere sociale toeslag (cf. verhoogde schalen) ontvangen.

5. De evaluatieresultaten

Eerder beschreven we hoe de rekenregels voor de bepaling van de kinderbijslag zijn veranderd als gevolg van de regionale hervormingen, zowel voor kinderen geboren *voor* als *na* de datum van inwerking-treding (resp. de *bestaande* en de *nieuwe* kinderen). Deze ingrepen zijn niet louter parametrisch maar vooral structureel van aard. Ze betreffen in de eerste plaats het selectief gedeelte van de kinderbijslag en, in het geval van de nieuwe kinderen, ook het universeel gedeelte. De directe effecten van deze hervormingen brengen we hier in kaart op basis van simulaties met EXPEDITION voor twee scenario's: een scenario waarin alle gezinnen onderworpen zijn aan de nieuwe regels voor bestaande kinderen en een scenario waarin ze allemaal gebonden zijn aan de regels voor nieuwe kinderen. Alvorens in te gaan op de verdelingseffecten, bespreken we kort de effecten op de kinderbijslaguitgaven.

5.1. Effect op kinderbijslaguitgaven

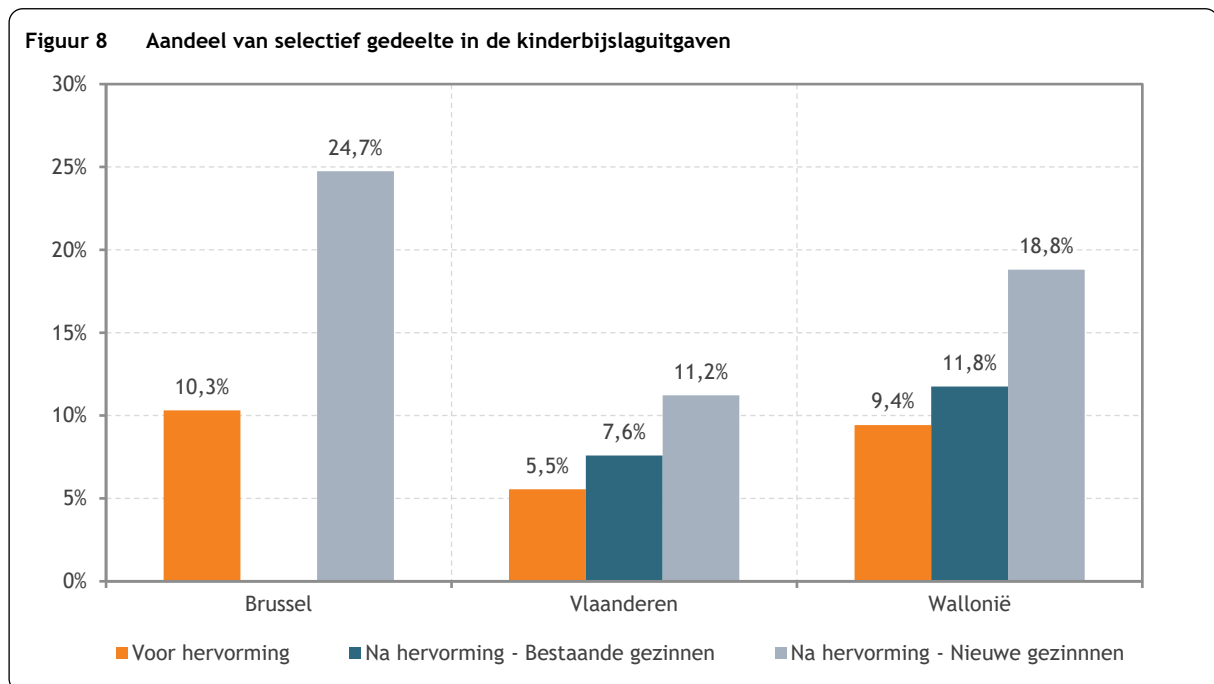
In figuur 7 worden de meer- of minderuitgaven van de hervorming voorgesteld in procent van de kinderbijslaguitgaven voor de hervorming. De uitgaven voor de bijkomende bijslag voor kinderen met een aandoening zijn hierbij niet mee opgenomen, aangezien deze niet zijn hervormd.

De keuze in Brussel voor de 'inkanteling' van het oude kinderbijslagstelsel in het nieuwe kinderbijslagstelsel, waarbij de gezinnen de bedragen die volgens de oude bepalingen werden uitgekeerd alleen behouden als dat voor hen gunstiger is, heeft een duidelijke kostprijs. Ze brengt een meeruitgave van 8,1% (62,7 miljoen euro op jaarbasis) met zich mee. Deze meeruitgave is hoger dan in het scenario van de nieuwe gezinnen. Wanneer alle kinderen onder de nieuwe regels zouden vallen, nemen de uitgaven toe met 5,6% (43,5 miljoen euro). Dit suggereert dat, naarmate nieuwe cohorten van kinderen tot het nieuwe kinderbijslagstelsel toetreden, de meeruitgaven van de hervorming zullen afnemen. Dit geldt echter

niet voor Vlaanderen en Wallonië, waar de meeruitgaven in het scenario van de nieuwe gezinnen hoger uitvallen dan in het scenario van de bestaande gezinnen: resp. 3,3% en 3,6% (114,4 en 80,5 miljoen euro) tegenover -0,2% en 2,6% (-9,0 en 58,1 miljoen euro). De minderuitgaven die we in Vlaanderen optekenen in het scenario van de bestaande gezinnen zijn voornamelijk een gevolg van de indexsprong. Deze ingreep compenseert de meeruitgaven die volgen uit de loskoppeling van het recht op toeslagen en het socio-professioneel statuut van de ouders.

Dat de hervormingen niet alleen een effect hebben op de omvang van de kinderbijslaguitgaven maar ook op de samenstelling ervan, blijkt uit figuur 8. Deze figuur geeft het percentage van de uitgaven weer dat aan het selectief gedeelte van de kinderbijslag wordt besteed. Op te merken valt dat voor Brussel geen resultaten zijn opgenomen voor de bestaande gezinnen, gezien het ‘hybride’ karakter van het kinderbijslagstelsel³¹. In het scenario van de nieuwe gezinnen stellen we minstens een verdubbeling vast van dit percentage. Terwijl voor de hervorming relatief weinig werd besteed aan het selectief gedeelte, gaande van 5,5% in Vlaanderen tot 10,3% in Brussel, verandert dit sterk na de hervorming met percentages die variëren van 11,2% in Vlaanderen tot 24,7% in Brussel. Dit illustreert de beleidskeuze voor meer (inkomens-)selectiviteit in het kinderbijslagstelsel. In het scenario van de bestaande gezinnen nemen die percentages eveneens toe, met respectievelijk 2,1 en 2,4 procentpunt in Vlaanderen en Wallonië. Het louter loskoppelen van de toeslagen van het socio-professioneel statuut van de ouders leidt dus al tot een toename van het gewicht van het selectief gedeelte in de kinderbijslag. In vergelijking met het scenario van de nieuwe gezinnen is de toename in dit gewicht wel meer bescheiden (zie figuur 8).

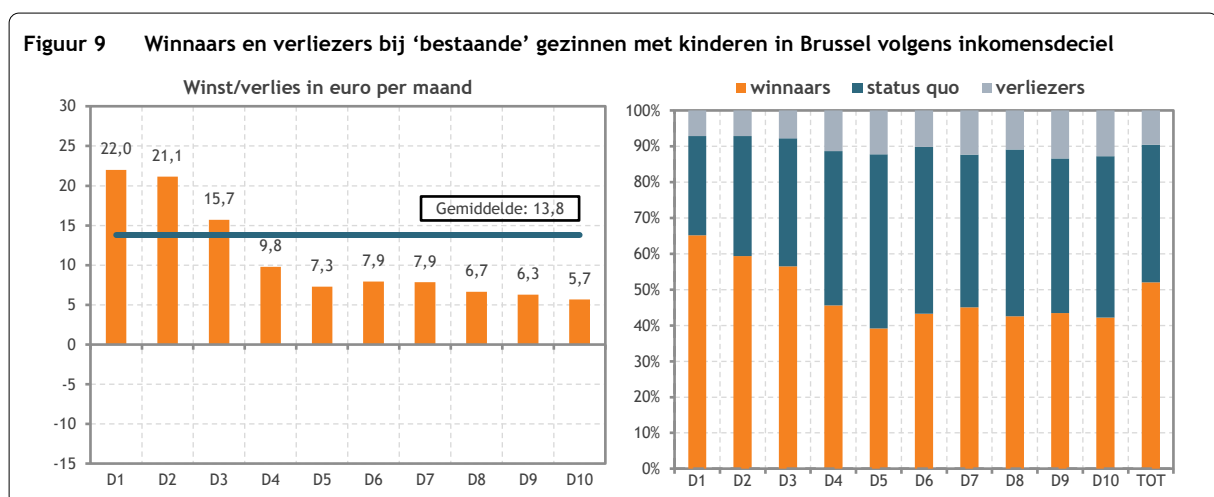
³¹ Op basis van de simulatie zou ongeveer één derde van de uitgaven betrekking hebben op de ‘oude’ kinderbijslag en twee derde op de ‘nieuwe’ kinderbijslag.

5.2. Winnaars en verliezers langsheen de inkomensverdeling

We beginnen de analyse van de verdelingseffecten van de kinderbijslaghervormingen met een overzicht van de winnaars en verliezers langsheen de inkomensverdeling. Ter herinnering, een gezin wint (verliest) als het beschikbaar inkomen met minstens 5 euro per maand toeneemt (afneemt). Wanneer de winst of het verlies maandelijks minder dan 5 euro bedraagt, spreken we van een 'status quo'. De resultaten geven per deciel aan hoeveel gezinnen met kinderen winnen/verliezen, alsook de gemiddelde maandelijks winst/verlies. Eerst bespreken we de resultaten voor het scenario van de bestaande gezinnen en vervolgens die voor de nieuwe gezinnen. Waar mogelijk leggen we in deze sectie ook een verband met de doorgevoerde hervormingen, maar aangezien niet alle hervormingen direct inkomensgerelateerd zijn, zoals het opheffen van de rang, is het uiteraard niet altijd mogelijk om een effect langsheen de inkomensverdeling te verbinden met een specifieke maatregel.

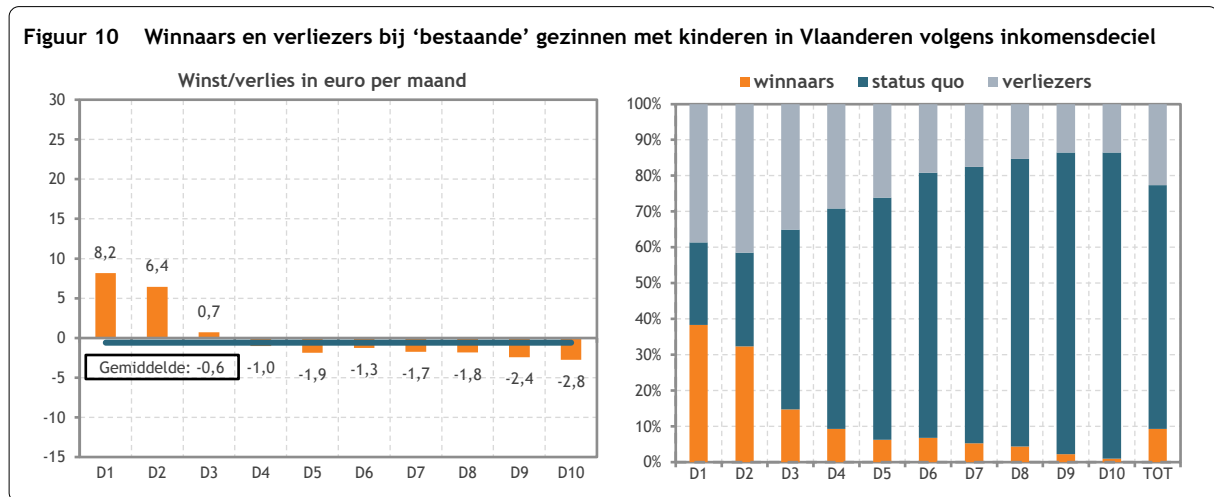
a. Scenario 'bestaande gezinnen'

Figuur 9 toont de resultaten voor de bestaande gezinnen met kinderen in Brussel. Gemiddeld winnen deze gezinnen door de kinderbijslaghervorming 13,8 euro per maand. De gemiddelde winst toont een dalend verloop langsheen de inkomensverdeling: van 22 euro per maand in het eerste deciel tot 5,7 euro per maand in het 10de deciel. De armste gezinnen gaan er gemiddeld dus het sterkst op vooruit. Dat de gezinnen in elk deciel gemiddeld winst boeken, hoeft niet te betekenen dat er geen verliezers zijn. Onder de bestaande gezinnen met kinderen tellen we echter weinig verliezers: in totaal slechts 9,6% van de gezinnen. In Brussel vallen de bestaande gezinnen immers onder een hybride kinderbijslagregeling waarbij ze de bedragen volgens de oude bepalingen behouden als ze gunstiger zijn dan die volgens de nieuwe bepalingen. Dat er toch verliezers zijn, heeft enkel te maken met de lagere bedragen voor de nieuwe jaarlijks leeftijdsbijslag die voor alle kinderen geldt, onafhankelijk of ze voor of na de inwerkingtreding van de hervorming geboren zijn. De winnaars zijn in elk deciel derhalve veel talrijker dan de verliezers. Ze zijn het sterkst vertegenwoordigd in de laagste inkomensdecielen: van 65,2% winnaars in het eerste deciel tot 56,5% winnaars in het derde deciel.

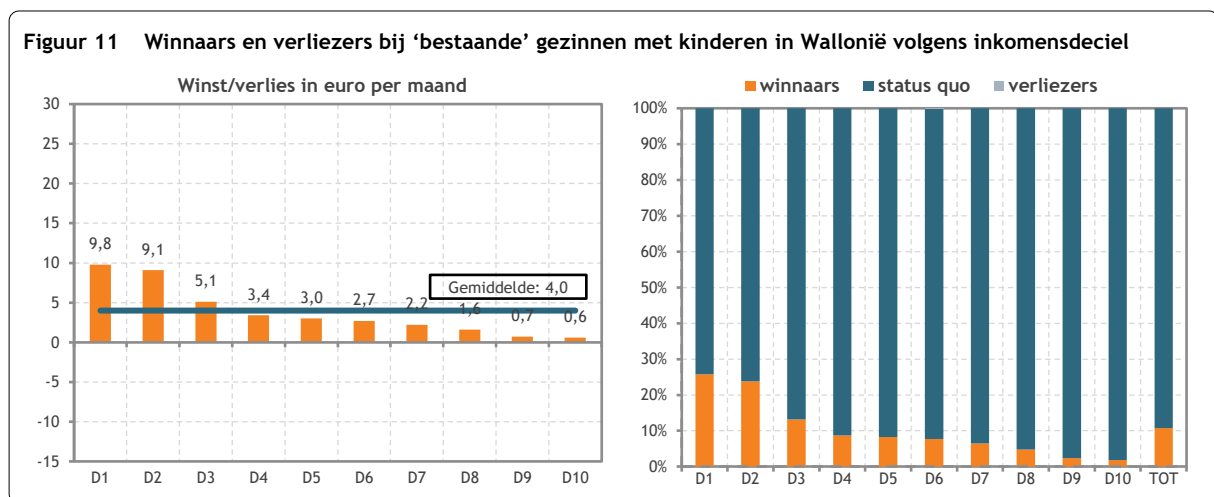

Voor de bestaande gezinnen in Vlaanderen vinden we de resultaten terug in figuur 10. Hieruit blijkt dat de gezinnen gemiddeld 0,6 euro per maand verliezen. De gezinnen in de drie laagste inkomensdecielen gaan er gemiddeld genomen wel op vooruit: van 8,2 euro per maand in het eerste deciel tot 0,7 euro in

het derde deciel. Vanaf het vierde deciel zijn er gemiddeld genomen (beperkte) verliezen, die variëren van 1,0 euro in het vierde deciel tot 2,8 euro in het tiende deciel. Deze verliezen zijn voornamelijk het gevolg van de indexsprong. Van alle gezinnen met kinderen kan slechts 9,3% tot de winnaars worden gerekend en 22,6% tot de verliezers. Opmerkelijk is dat zowel de winnaars als de verliezers zich vooral in de eerste inkomensdecieën situeren. Zo telt het eerste inkomensdeciel 38,3% winnaars en 38,6% verliezers. Hierbij spelen twee effecten. Enerzijds het positieve effect van de uitgebreide toegang tot het selectieve gedeelte van de kinderbijslag. En anderzijds het negatieve effect van de indexsprong, dit in combinatie met de lagere bedragen van de nieuwe jaarlijkse leeftijdsbijslag.

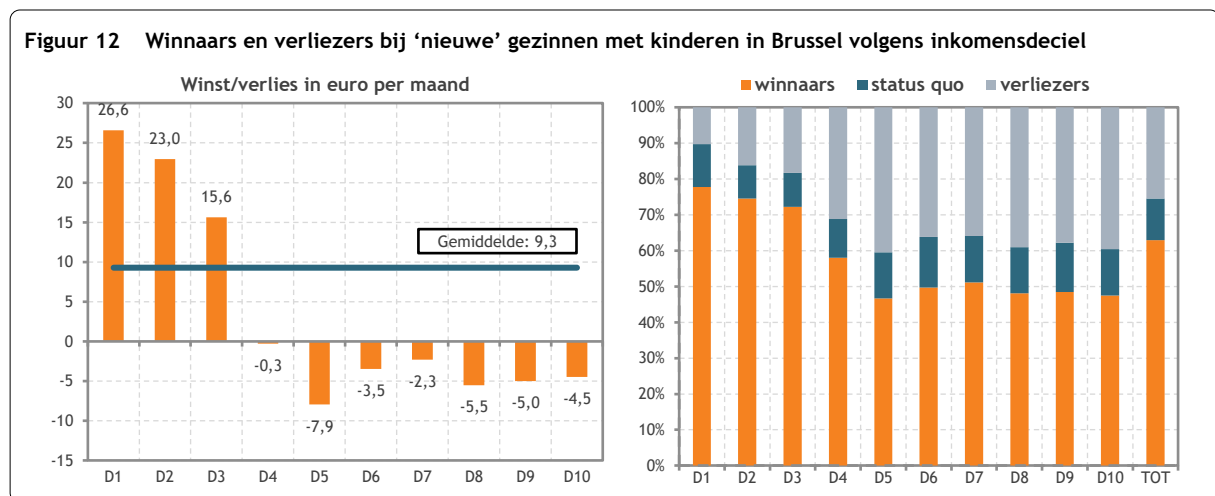

In Wallonië neemt het beschikbaar inkomen, voor de bestaande gezinnen, met gemiddeld 4,0 euro per maand toe door de kinderbijslaghervorming. Zoals blijkt uit figuur 11, neemt de gemiddelde winst af langsheen de decielverdeling: van 9,8 euro per maand in het eerste deciel tot 0,6 euro per maand in het tiende deciel. De winnaars situeren zich ook hier vooral bij de laagste inkomensdecieën: in het eerste en tweede deciel worden ongeveer één op vier van de gezinnen met kinderen tot de winnaars gerekend. Onder de bestaande gezinnen vallen, over de hele inkomensverdeling, geen verliezers op te tekenen. De hervorming heeft hier immers enkel betrekking op de loskoppeling van de sociale toeslagen van het socio-professioneel statuut van de ouders. In tegenstelling tot Brussel en Vlaanderen wijzigt de jaarlijkse leeftijdsbijslag immers niet voor bestaande kinderen in Wallonië.

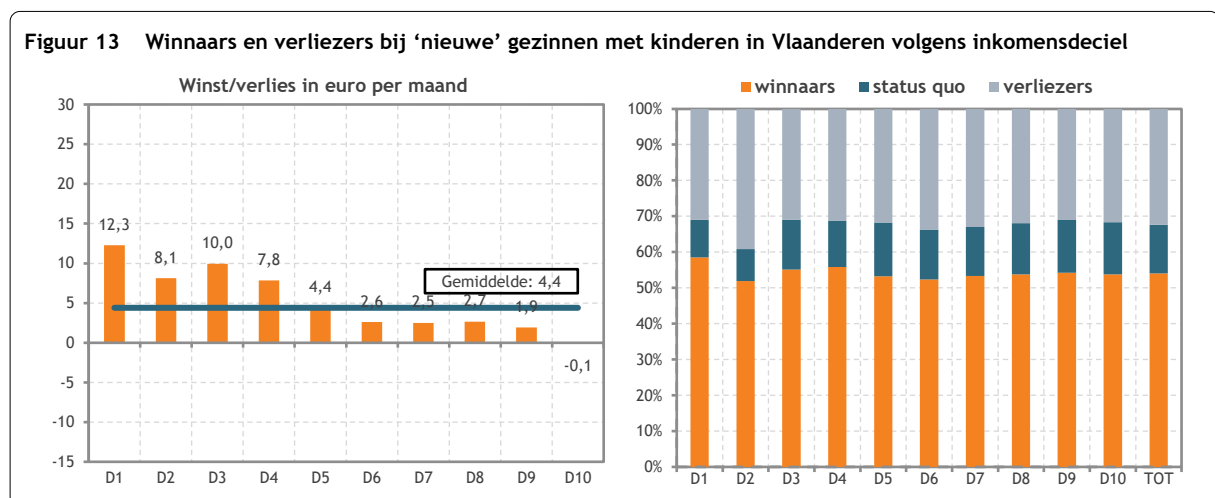

b. Scenario ‘nieuwe gezinnen’

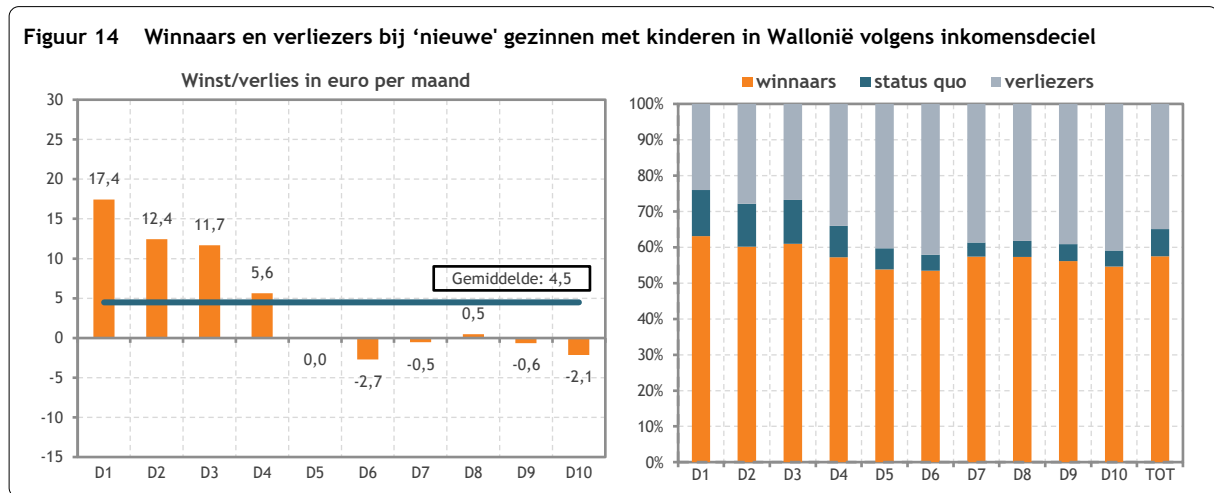
Betreffende de nieuwe gezinnen met kinderen vinden we in figuur 12 de resultaten terug voor Brussel. Gezinnen met kinderen gaan er door de kinderbijslaghervorming gemiddeld met 9,3 euro per maand op vooruit. Het is wel zo dat alleen in de drie laagste inkomensdecielen gemiddeld winst wordt geboekt: afnemend van 26,6 euro per maand in het eerste deciel tot 15,6 euro per maand in het derde deciel. In de overige decielen verliezen de gezinnen gemiddeld, tot maximum 7,9 euro per maand in het vijfde deciel. De hervorming leidt hier tot een meer uitgesproken opdeling van gezinnen met kinderen in ‘winnaars’ en ‘verliezers’, respectievelijk 62,9% en 25,5% van de gezinnen. Relatief weinig gezinnen bevinden zich in de ‘status quo’. Ook hier zijn de winnaars het sterkst vertegenwoordigd in de laagste inkomensdecielen: van 77,6% in het eerste deciel tot 72,2% in het derde deciel.

De resultaten voor de nieuwe gezinnen in Vlaanderen zijn weergegeven in figuur 13. Met uitzondering van het hoogste inkomensdeciel wordt gemiddeld in elk deciel winst geboekt, aflopend van 12,3 euro per maand in het eerste deciel tot 1,9 euro per deciel in het negende deciel. Ruim de helft van de gezinnen gaat er meer dan 5 euro op vooruit, terwijl bijna één derde meer dan 5 euro verliest. De opdeling van gezinnen in winnaars en verliezers verloopt opvallend gelijkmatig langsheen de inkomensverdeling.

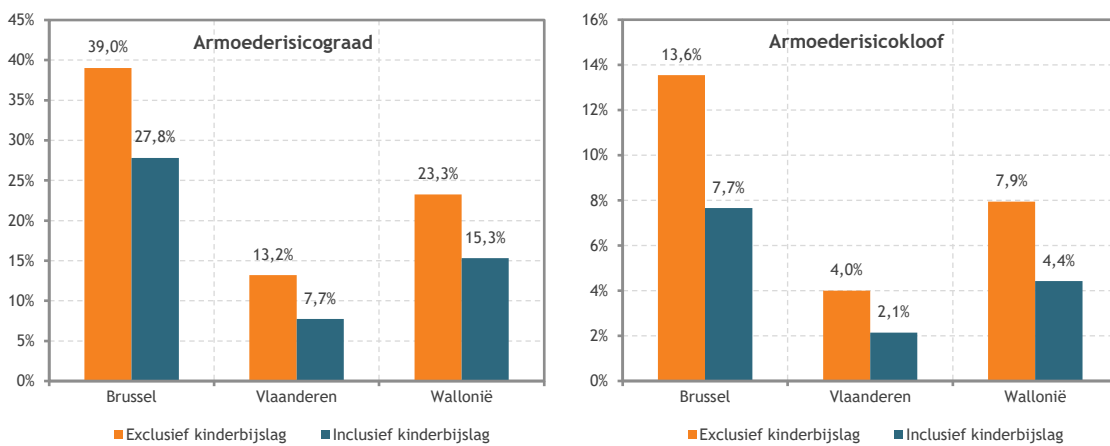
Het beschikbaar gezinsinkomen neemt voor nieuwe gezinnen met kinderen in Wallonië, door de kinderbijslaghervorming, met gemiddeld 4,5 euro per maand toe. In figuur 14 zien we dat met name de eerste vier inkomensdecielen er gemiddeld genomen op vooruitgaan: aflopend van 17,4 euro per maand in het eerste deciel tot 5,6 euro per maand in het vierde deciel. In de overige decielen (met uitzondering van het achtste deciel) gaat het beschikbaar inkomen er iets op achteruit. De kinderbijslaghervorming in Wallonië zorgt voor 57,5% winnaars bij gezinnen met kinderen, tegenover 34,9% verliezers. In de lagere inkomensdecielen zijn er procentueel gezien iets meer winnaars (63,1% in het eerste deciel), al blijft het verschil tussen de inkomensdecielen beperkt.

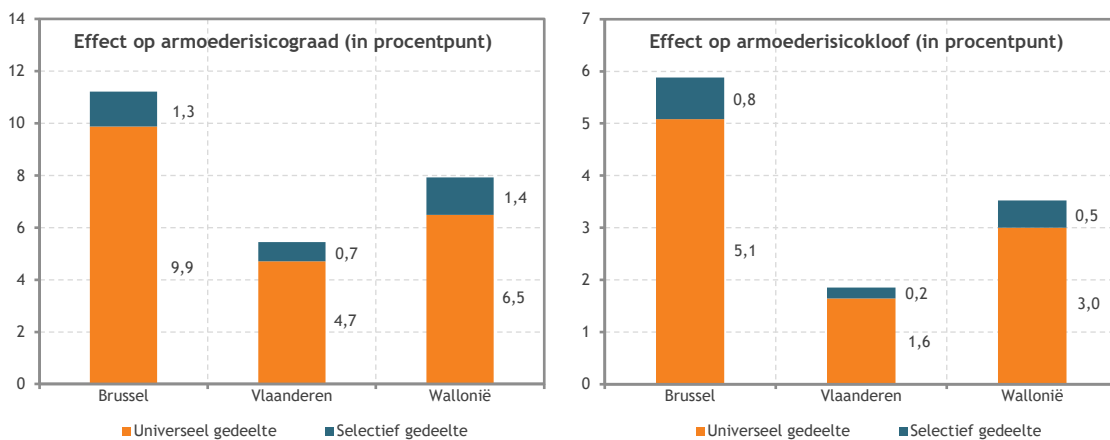
5.3. Effecten op het gesimuleerd armoederisico: situatie vóór hervorming

De simulaties maken duidelijk dat de kinderbijslaghervormingen vooral de gezinnen met de laagste inkomens ten goede komen. De mate waarin verschilt naar regio. Brusselse gezinnen met kinderen gaan er gemiddeld het meeste op vooruit, gevolgd door Waalse en vervolgens Vlaamse gezinnen. In welke mate dit zich vertaalt in een lager armoederisico moet blijken uit de resultaten in de volgende sectie. Eerst gaan we dieper in op de situatie vóór de kinderbijslaghervorming.

Figuur 15 geeft voor alle gezinnen met kinderen de armoederisicograad en -kloof weer. Hierbij vergelijken we telkens de situatie zonder en met het ontvangen van kinderbijslag. In elke regio heeft de kinderbijslag een niet te verwaarlozen impact op het armoederisico bij gezinnen met kinderen. In Brussel neemt de armoederisicograad af met 11,2 procentpunt tot 27,8%, in Vlaanderen met 5,5 procentpunt tot 7,7% en in Wallonië met 8,0 procentpunt tot 15,3%. Ook voor wie in armoede leeft, maakt de kinderbijslag een verschil door de kloof met de armoedegrens te verkleinen. Opmerkelijk is ook dat de kinderbijslag de regionale verschillen in het armoederisico verkleint (maar zeker niet wegneemt).

Figuur 15 Effect van kinderbijslag op armoederisico bij gezinnen met kinderen - situatie vóór hervorming

Daarnaast kunnen we uit de resultaten in figuur 16 afleiden dat de *selectiviteit* in de kinderbijslagregeling voor de hervorming slechts in geringe mate bijdraagt tot bovenstaande armoederesultaten. Zo zorgt het selectief gedeelte van de kinderbijslag voor een vermindering van de armoederisicograad van 1,3 procentpunt in Brussel, 0,7 procentpunt in Vlaanderen en 1,4 procentpunt in Wallonië. Dit komt niet als een verrassing. Eerder konden we immers al vaststellen dat het selectief gedeelte in de kinderbijslaguitgaven relatief beperkt is.

Figuur 16 Decompositie van het neerwaartse effect van kinderbijslag op armoederisico bij gezinnen met kinderen (in procentpunt) - situatie vóór hervorming

Meer in detail bekijken we per regio de impact van de kinderbijslag op de armoederisicograad en -kloof bij gezinnen met kinderen naargelang de gezinsgrootte, de gezinssamenstelling en de gemiddelde leeftijd van de kinderen in het gezin. Dit zijn karakteristieken die in meerdere of mindere mate het gemiddelde bedrag van de kinderbijslag in een gezin meebepalen (cf. supra). De resultaten zijn opgenomen in tabel 5.

Naar *gezinsgrootte* stellen we voor elke regio vast dat ook na toekenning van de kinderbijslag grotere gezinnen een aanzienlijk hogere armoederisicograad en -kloof kennen dan kleinere gezinnen. Voor gezinnen met 4 of meer kinderen, bijvoorbeeld, observeren we in Brussel een armoederisicograad van 40,8% (tegenover 27,8% bij alle Brusselse gezinnen met kinderen). In Vlaanderen bedraagt dit 20,4%

(tegenover 7,7%) en in Wallonië 27,7% (tegenover 15,3%). Zonder een systeem van kinderbijslag zouden de verschillen echter nog sterker oplopen. De impact van de kinderbijslag op de armoederisicograad en de -kloof neemt immers toe met het aantal kinderen aanwezig in het gezin. De rangkoppeling van de basisbijslagen, waardoor grotere gezinnen, ceteris paribus, gemiddeld hogere bedragen per kind ontvangen, draagt hiertoe bij. Kijken we naar de impact op de armoederisicokloof, dan zien we dat bij een gezinnen met 4 of meer kinderen de armoederisicokloof met bijna 2/3de wordt verminderd door het kinderbijslagsysteem.

Tabel 5 Effecten van gezinsbijslagen op armoederisico in Brussel, Vlaanderen en Wallonië - situatie vóór hervorming

	Armoederisicograad			Armoederisicokloof		
	ZONDER bijslagen	MET bijslagen	Vershil	ZONDER bijslagen	MET bijslagen	Vershil
BRUSSEL						
1. Minderjarigen	45,2%	31,4%	-13,8%*	16,0%	8,4%	-7,6%*
2. Gezinnen met kinderen						
2.a Totaal	39,0%	27,8%	-11,2%*	13,6%	7,7%	-5,9%*
2.b Aantal kinderen						
1 kind	26,8%	23,0%	-3,8%*	8,8%	6,9%	-1,9%*
2 kinderen	34,3%	25,5%	-8,8%*	11,6%	7,3%	-4,2%*
3 kinderen	49,0%	31,5%	-17,5%*	17,0%	8,3%	-8,7%*
4 of meer kinderen	68,0%	40,8%	-27,2%*	25,8%	9,5%	-16,3%*
2.c Gezinsamenstelling						
Eenoudergezinnen	58,3%	41,7%	-16,5%*	19,7%	9,1%	-10,6%*
Tweeoudergezinnen	34,2%	23,8%	-10,4%*	12,2%	7,2%	-5,0%*
Overige	37,1%	28,1%	-9,0%*	12,3%	7,8%	-4,5%*
2.d Gemiddelde leeftijd kinderen						
0-5 jaar	35,7%	27,8%	-7,9%*	12,6%	8,4%	-4,1%*
6-11 jaar	44,6%	30,0%	-14,6%*	15,9%	7,9%	-8,0%*
12-17 jaar	43,9%	30,7%	-13,2%*	15,2%	8,4%	-6,8%*
18-24 jaar	22,8%	16,8%	-6,0%*	6,7%	4,0%	-2,7%*
VLAANDEREN						
1. Minderjarigen	16,7%	9,4%	-7,3%*	5,2%	2,6%	-2,6%*
2. Gezinnen met kinderen						
2.a Totaal	13,2%	7,7%	-5,4%*	4,0%	2,1%	-1,9%*
2.b Aantal kinderen						
1 kind	8,7%	6,5%	-2,2%*	2,6%	2,0%	-0,6%*
2 kinderen	10,1%	6,1%	-4,0%*	2,9%	1,8%	-1,2%*
3 kinderen	18,0%	9,3%	-8,7%*	5,3%	2,4%	-2,9%*
4 of meer kinderen	43,1%	20,4%	-22,8%*	14,7%	5,0%	-9,6%*
2.c Gezinsamenstelling						
Eenoudergezinnen	38,7%	21,3%	-17,5%*	11,5%	5,2%	-6,3%*
Tweeoudergezinnen	10,0%	6,0%	-4,0%*	3,1%	1,8%	-1,3%*
Overige	10,8%	6,6%	-4,2%*	3,2%	1,9%	-1,3%*
2.d Gemiddelde leeftijd kinderen						
0-5 jaar	11,5%	8,1%	-3,5%*	3,8%	2,5%	-1,3%*
6-11 jaar	15,5%	8,1%	-7,4%*	4,8%	2,3%	-2,5%*
12-17 jaar	16,2%	9,1%	-7,1%*	4,6%	2,3%	-2,3%*
18-24 jaar	7,2%	4,4%	-2,8%*	1,9%	1,1%	-0,8%*

* Statistisch significant verschillend van nul: $p < 0.05$ (m.b.t. de significantietoets zie Goedemé, e.a. (2013))

Tabel 5 Effecten van gezinsbijslagen op armoederisico in Brussel, Vlaanderen en Wallonië - situatie vóór hervorming (vervolg)

	Armoederisicograad			Armoederisicokloof		
	ZONDER bijslagen	MET bijslagen	Vershil	ZONDER bijslagen	MET bijslagen	Vershil
WALLONIË						
1. Minderjarigen	28,7%	18,4%	-10,4%*	10,1%	5,2%	-4,9%*
2. Gezinnen met kinderen						
2.a Totaal	23,3%	15,3%	-7,9%*	7,9%	4,4%	-3,5%*
2.b Aantal kinderen						
1 kind	16,8%	13,2%	-3,6%*	5,2%	3,9%	-1,3%*
2 kinderen	19,7%	13,2%	-6,4%*	6,5%	3,9%	-2,5%*
3 kinderen	31,0%	18,1%	-13,0%*	10,8%	5,1%	-5,7%*
4 of meer kinderen	49,2%	27,7%	-21,5%*	19,4%	7,2%	-12,2%*
2.c Gezinsamenstelling						
Eenoudergezinnen	51,4%	32,6%	-18,7%*	16,5%	7,3%	-9,2%*
Tweeoudergezinnen	16,8%	11,1%	-5,7%*	6,0%	3,7%	-2,3%*
Overige	19,8%	14,2%	-5,6%*	7,0%	4,3%	-2,6%*
2.d Gemiddelde leeftijd kinderen						
0-5 jaar	20,9%	15,9%	-5,0%*	7,8%	5,3%	-2,5%*
6-11 jaar	26,7%	16,8%	-10,0%*	9,6%	4,9%	-4,7%*
12-17 jaar	26,8%	17,0%	-9,8%*	8,8%	4,7%	-4,1%*
18-24 jaar	14,0%	9,5%	-4,5%*	3,8%	2,2%	-1,5%*

* Statistisch significant verschillend van nul: $p < 0.05$ (m.b.t. de significantietoets zie Goedemé, e.a. (2013))

In de resultaten naar *gezinsamenstelling* springt vooral het verhoogde armoederisico van éénoudergezinnen in het oog (met een armoederisicograad van 41,7% in Brussel, 21,3% in Vlaanderen en 32,6% in Wallonië). Hoewel de impact van de kinderbijslag op de armoederisicograad en -kloof groter is bij éénoudergezinnen dan bij tweeoudergezinnen, volstaat dit niet voor éénoudergezinnen om het verschil met de tweeoudergezinnen te dichten. Ter herinnering: éénoudergezinnen hebben vlotter toegang tot sociale toeslagen. Deze staat immers los van hun socio-professionele statuut. Daarnaast ligt de inkomensgrens voor een alleenstaande niet veel lager dan die voor een koppel.

Tot slot, wat de *gemiddelde leeftijd van de kinderen* in het gezin betreft, blijken de verschillen in de armoederisicograad tussen gezinnen met jongere kinderen en gezinnen met oudere kinderen, tot een gemiddelde leeftijd van 18 jaar, vrij beperkt, en dit in alle Belgische regio's³². De kinderbijslag speelt hierin een niet onbelangrijke rol. Zonder kinderbijslag zou het verschil in armoederisicograad tussen gezinnen met jongere kinderen en gezinnen met oudere kinderen immers groter zijn. Dit hangt samen met de leeftijdstoelagen die worden toegekend (maandelijks vanaf 6 jaar), maar mogelijk ook met de rangtoelagen, als de gezinnen met oudere kinderen gemiddeld meer kinderen tellen dan gezinnen met jongere kinderen. Gezinnen met oudere kinderen, gemiddeld tussen 18 en 24 jaar, kennen de laagste armoedecijfers. In deze leeftijdsgroep tellen echter alleen de gezinnen met kinderen mee waarbij het kind nog rechtgevend is op kinderbijslag. In veruit de meeste gevallen is dit omdat het kind nog verder studeert. Aangezien minder kinderen uit gezinnen met een laag inkomen verder studeren, resulteert dit in een

³² Merk op dat dat de armoedemaatstaven niet leeftijdsneutraal zijn opgesteld. In de berekening van het *equivalent* beschikbaar inkomen wordt aan kinderen vanaf 14 jaar immers een hogere equivalentiefactor toegekend (cf. supra). Hierdoor moet een gezin met één of meer kinderen van 14 jaar of ouder, ceteris paribus, over meer inkomen beschikken om hetzelfde armoederisico te hebben als een gezin met evenveel kinderen die allemaal jonger zijn dan 14 jaar.

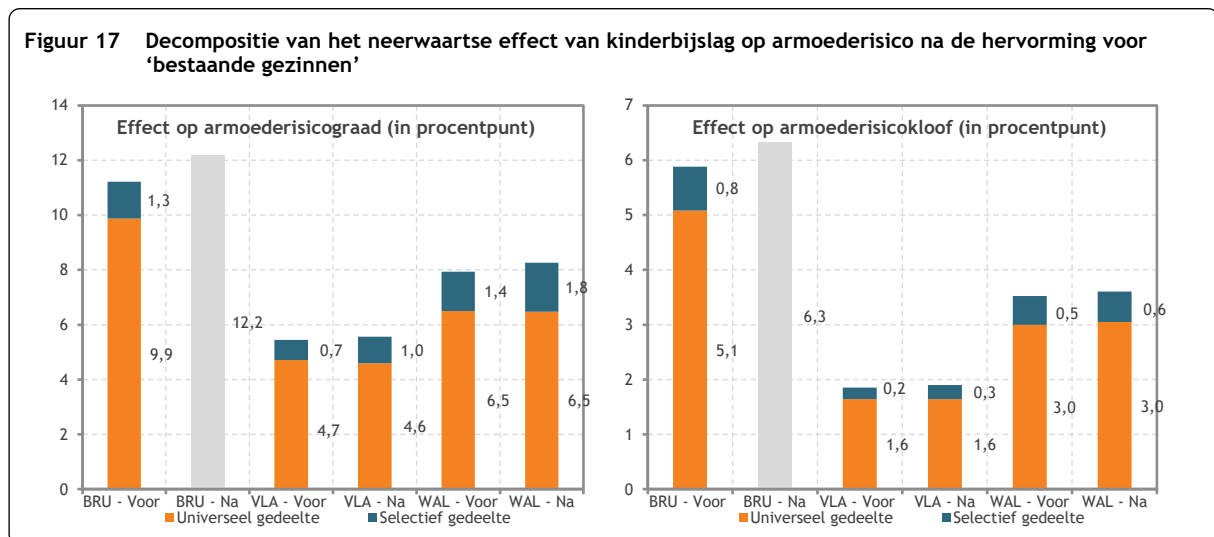
positief effect op de armoedecijfers voor gezinnen met oudere kinderen die nog kinderbijslag ontvangen, zoals ook weerspiegeld wordt in de resultaten.

5.4. Effecten op het gesimuleerd armoederisico: situatie na hervorming

Bovenstaande resultaten bevestigen op regionaal niveau dat de kinderbijslag voor de hervorming al een belangrijke rol speelde in de bestrijding van het armoederisico bij gezinnen met kinderen. Het selectief gedeelte van de kinderbijslag droeg slechts beperkt bij aan dit resultaat. Met name de éénoudergezinnen en de gezinnen met veel kinderen kenden nog steeds een hoge armoederisicograad. Eerder stelden we vast dat de hervormingen het gewicht van (inkomens)selectiviteit in de kinderbijslagregeling verhogen en zo vooral de gezinnen met een laag inkomen ten goede komen. Dit nog meer bij nieuwe gezinnen dan bij bestaande gezinnen. De vraag is nu in hoeverre dit zich vertaalt in een hogere impact van de kinderbijslag op zowel de armoederisicograad als de -kloof, en dit in het bijzonder bij de meest kwetsbare gezinnen. Hierna bespreken we achtereenvolgens de resultaten voor de bestaande en de nieuwe gezinnen.

a. Scenario ‘bestaande gezinnen’

Figuur 17 geeft de impact van de kinderbijslag op de armoederisicograad en -kloof weer bij de gezinnen met kinderen na de hervorming van de kinderbijslag en dit in het scenario van de ‘bestaande gezinnen’. Hiermee bedoelen we dat we de nieuwe regels voor kinderen geboren *voor* de inwerkingtredingsdatum toepassen op alle kinderen die recht geven op kinderbijslag. Opnieuw onderscheiden we de impact van het universeel en het selectief gedeelte van de kinderbijslag, behalve voor Brussel gezien het hybride karakter van de nieuwe regels (cf. supra).

Aanvullend toont tabel 6 de effecten van de hervorming op de armoederisicograad en -kloof voor de minderjarigen en de gezinnen naargelang gezinsgrootte, gezinssamenstelling en gemiddelde leeftijd van de kinderen. We bespreken hierna per regio de belangrijkste bevindingen uit figuur 17 en tabel 6.

Voor Brussel bevestigen de resultaten dat de ‘inkanteling’ van het oude kinderbijslagstelsel in het nieuwe kinderbijslagstelsel een positieve impact heeft op de armoederisicograad en -kloof bij

minderjarigen en gezinnen met kinderen. De armoederisicograad neemt er af met respectievelijk 1,2 en 0,9 procentpunt en de armoederisicokloof met respectievelijk 0,6 en 0,4 procentpunt. Meer in detail stellen we vast dat de hervorming voor de gezinnen met jongere kinderen een groter effect heeft dan voor de gezinnen met oudere kinderen, dat de effecten voor éénouder- en tweeoudergezinnen gelijkaardig zijn en dat de armoederisicograad minder afneemt bij de kleinste én grootste gezinnen, in vergelijking met de middelgrote gezinnen.

Tabel 6 Effecten van hervormingen op armoederisico voor 'bestaande gezinnen' in Brussel, Vlaanderen en Wallonië

	Armoederisicograad			Armoederisicokloof		
	VOOR hervorming	NA hervorming	Vershil	VOOR hervorming	NA hervorming	Vershil
BRUSSEL						
1. Minderjarigen	31,4%	30,2%	-1,2% *	8,4%	7,9%	-0,6% *
2. Gezinnen met kinderen						
2.a Totaal	27,8%	26,9%	-0,9% *	7,7%	7,2%	-0,4% *
2.b Aantal kinderen						
1 kind	23,0%	22,6%	-0,4% *	6,9%	6,7%	-0,2% *
2 kinderen	25,5%	24,4%	-1,1% *	7,3%	6,9%	-0,4% *
3 kinderen	31,5%	29,7%	-1,7% *	8,3%	7,4%	-0,9% *
4 of meer kinderen	40,8%	39,9%	-0,8% *	9,5%	9,2%	-0,3% *
2.c Gezinsamenstelling						
Eenoudergezinnen	41,7%	40,6%	-1,1% *	9,1%	8,4%	-0,7% *
Tweeoudergezinnen	23,8%	22,7%	-1,0% *	7,2%	6,8%	-0,4% *
Overige	28,1%	27,5%	-0,5% *	7,8%	7,5%	-0,3% *
2.d Gemiddelde leeftijd kinderen						
0-5 jaar	27,8%	26,4%	-1,4% *	8,4%	7,6%	-0,8% *
6-11 jaar	30,0%	28,9%	-1,0% *	7,9%	7,5%	-0,4% *
12-17 jaar	30,7%	30,2%	-0,5% *	8,4%	8,2%	-0,2% *
18-24 jaar	16,8%	16,5%	-0,2% *	4,0%	3,9%	-0,1% *
VLAANDEREN						
1. Minderjarigen	9,4%	9,3%	-0,1% *	2,6%	2,5%	0,0% *
2. Gezinnen met kinderen						
2.a Totaal	7,7%	7,6%	-0,1% *	2,1%	2,1%	0,0% *
2.b Aantal kinderen						
1 kind	6,5%	6,5%	-0,1%	2,0%	1,9%	0,0% *
2 kinderen	6,1%	6,0%	-0,1% *	1,8%	1,7%	0,0% *
3 kinderen	9,3%	9,0%	-0,3% *	2,4%	2,3%	-0,1% *
4 of meer kinderen	20,4%	20,3%	-0,1%	5,0%	5,0%	0,0%
2.c Gezinsamenstelling						
Eenoudergezinnen	21,3%	21,6%	0,4% *	5,2%	5,2%	0,1% *
Tweeoudergezinnen	6,0%	5,8%	-0,2% *	1,8%	1,7%	-0,1% *
Overige	6,6%	6,6%	-0,1%	1,9%	1,9%	0,0% *
2.d Gemiddelde leeftijd kinderen						
0-5 jaar	8,1%	7,8%	-0,2% *	2,5%	2,5%	-0,1% *
6-11 jaar	8,1%	7,9%	-0,2% *	2,3%	2,3%	0,0% *
12-17 jaar	9,1%	9,0%	-0,1%	2,3%	2,3%	0,0% *
18-24 jaar	4,4%	4,4%	0,0%	1,1%	1,1%	0,0% *

* Statistisch significant verschillend van nul: $p < 0.05$ (m.b.t. de significantietoets zie Goedemé, e.a. (2013))

Tabel 6 Effecten van hervormingen op armoederisico voor 'bestaande gezinnen' in Brussel, Vlaanderen en Wallonië (vervolg)

	Armoederisicograad			Armoederisicokloof		
	VOOR hervorming	NA hervorming	Vershil	VOOR hervorming	NA hervorming	Vershil
WALLONIË						
1. Minderjarigen	18,4%	18,0%	-0,4% *	5,2%	5,1%	-0,1% *
2. Gezinnen met kinderen						
2.a Totaal	15,3%	15,0%	-0,3% *	4,4%	4,3%	-0,1% *
2.b Aantal kinderen						
1 kind	13,2%	13,0%	-0,2% *	3,9%	3,9%	-0,1% *
2 kinderen	13,2%	12,9%	-0,3% *	3,9%	3,8%	-0,1% *
3 kinderen	18,1%	17,7%	-0,4% *	5,1%	5,0%	-0,1% *
4 of meer kinderen	27,7%	27,1%	-0,6% *	7,2%	7,0%	-0,2% *
2.c Gezinssamenstelling						
Eenoudergezinnen	32,6%	32,5%	-0,1% *	7,3%	7,2%	-0,1% *
Tweeoudergezinnen	11,1%	10,7%	-0,4% *	3,7%	3,6%	-0,1% *
Overige	14,2%	14,1%	-0,1%	4,3%	4,3%	-0,1% *
2.d Gemiddelde leeftijd kinderen						
0-5 jaar	15,9%	15,6%	-0,3% *	5,3%	5,1%	-0,1% *
6-11 jaar	16,8%	16,4%	-0,4% *	4,9%	4,8%	-0,1% *
12-17 jaar	17,0%	16,7%	-0,3% *	4,7%	4,6%	-0,1% *
18-24 jaar	9,5%	9,3%	-0,2% *	2,2%	2,1%	-0,1% *

* Statistisch significant verschillend van nul: $p < 0.05$ (m.b.t. de significantietoets zie Goedemé, e.a. (2013))

De resultaten voor Vlaanderen geven aan dat de nieuwe regels voor de bestaande gezinnen amper een impact hebben op de armoederisicograad en -kloof. De armoederisicograad voor minderjarigen en gezinnen met kinderen neemt telkens af met 0,1 procentpunt, terwijl de armoederisicokloof (zo goed als) ongewijzigd blijft. Dat het socio-professioneel statuut niet langer meespeelt in de toekenning van supplementen heeft weliswaar tot gevolg dat de bijdrage van het selectief gedeelte tot de armoederisicovermindering toeneemt. Doch dit wordt teniet gedaan door een lagere bijdrage van het universeel gedeelte wegens de indexsprong, die in vergelijking met de baseline immers lagere bijslagbedragen impliceert. Opvallend is dat in het geval van de éénoudergezinnen de nieuwe regels zelfs negatieve gevolgen zouden hebben. De armoederisicograad en de armoederisicokloof nemen er toe met respectievelijk 0,4 en 0,1 procentpunt. Omdat voor eenoudergezinnen de supplementen voor de hervorming al los stonden van het socio-professioneel statuut, weegt de negatieve impact van de indexsprong hier door.

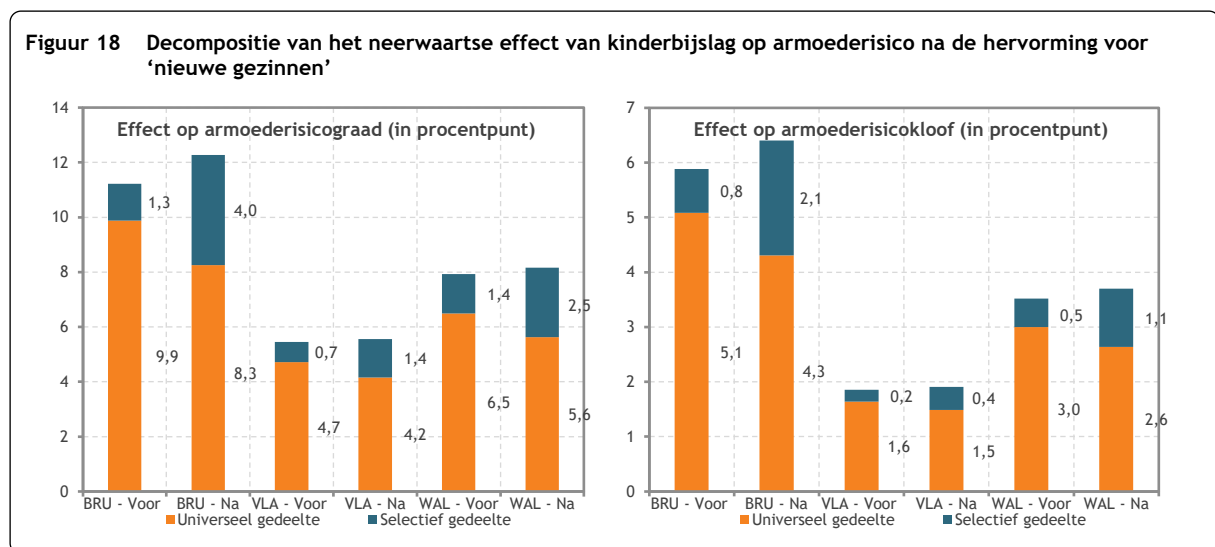
Een eerdere impactberekening van Decoster en Vanheukelom (maart 2017) levert voor de bestaande gezinnen met kinderen in Vlaanderen een globaal beeld op dat gelijkaardig is aan onze simulaties, met nauwelijks een impact op de armoederisicograad: -0,1 en -0,3 procentpunt voor resp. de minderjarigen en de gezinnen met kinderen³³. In tegenstelling tot bovenstaande resultaten situeert die vermindering zich in hun simulaties volledig bij de gezinnen met 1 kind (-0,7 procentpunt). Noch voor de gezinnen met meer dan 1 kind, noch voor de éénoudergezinnen, wordt er een impact op de armoederisicograad vastgesteld.

³³ We merken op dat in de oorspronkelijke impactberekening van Decoster en Vanheukelom (maart 2017) ook de hervorming van de schooltoelagen voor kinderen in het lager en secundair onderwijs vervat zit. De impactresultaten die we hier en verder in de tekst hebben opgenomen slaan echter alleen op de kinderbijslaghervorming, met inbegrip van de invoering van de kleutertoeslag (op basis van tabel 6 uit het rapport van Decoster en Vanheukelom, maart 2017, blz. 16).

Voor de bestaande gezinnen in Wallonië hebben de nieuwe regels een iets gunstigere impact op de armoederisicograad en -kloof, al blijft de impact bescheiden. Voor minderjarigen en gezinnen met kinderen neemt de armoederisicograad af met respectievelijk 0,4 en 0,3 procentpunt. De armoederisicokloof neemt met telkens 0,1 procentpunt af. In tegenstelling tot Vlaanderen zijn met de kinderbijslag hervorming alleen de supplementen volledig losgekoppeld van het socio-professioneel statuut, zonder dat hier een indexsprong mee gepaard ging. Ook blijft in Wallonië de toekenning van de nieuwe, minder gunstige jaarlijkse leeftijdsbijslag beperkt tot de *nieuwe* kinderen. De afname van de armoederisicograad en -kloof is bijgevolg volledig toe te schrijven aan een sterkere bijdrage van het selectief gedeelte van de kinderbijslag. De sterkste impact noteren we voor de grote gezinnen. Merk op dat ook voor de éénoudergezinnen de armoederisicograad en -kloof licht afneemt aangezien bij de toekenning van supplementen de inkomensgrens voor een alleenstaande ouder voortaan gelijk is aan die voor een koppel (d.i. op maandbasis: 2 582,00 euro i.p.v. 2 501,28 euro). Hierdoor komen meer éénoudergezinnen in aanmerking voor een supplement.

b. Scenario ‘nieuwe gezinnen’

Figuur 18 en tabel 7 geven de resultaten weer van de impact van de kinderbijslag hervormingen op het armoederisico bij de nieuwe gezinnen. In dit scenario passen we de nieuwe regels voor kinderen geboren *na* de inwerkingtredingsdatum toe op alle kinderen die recht geven op kinderbijslag.

De kinderbijslag hervorming heeft voor de Brusselse gezinnen met kinderen een gunstige impact op de armoedecijfers. De armoederisicograad en -kloof nemen af met respectievelijk 1,3 en 0,7 procentpunt bij minderjarigen en respectievelijk 1,1 en 0,5 procentpunt bij de gezinnen met kinderen. Dat door de hervorming de inkomensselectiviteit veel meer gewicht krijgt in het kinderbijslagstelsel is hier niet vreemd aan. Dit blijkt alvast uit de bijdrage van het selectief gedeelte van de kinderbijslag tot de vermindering van het armoederisicograad voor gezinnen met kinderen, die verdrievoudigt van 1,3 procentpunt naar 4,0 procentpunt. Tegelijk neemt de bijdrage van het universeel gedeelte af: de impact ervan op de armoederisicograad komt nu op 8,3 procentpunt in plaats van 9,9 procentpunt. De toegekende bedragen in het universeel gedeelte vallen voor veel kinderen immers een stuk lager uit. Dit in het bijzonder voor de kinderen die in de oude regeling rang 2 of 3 hadden. Net als bij de bestaande gezinnen stellen we

vast dat de hervorming hier voor de gezinnen met jongere kinderen gunstiger uitvalt dan bij gezinnen met oudere kinderen. Bij de grootste en zeker bij de kleinste gezinnen neemt de armoederisicograad minder af dan bij de middelgrote gezinnen. Ook bij de éénoudergezinnen, die voor de hervorming al onafhankelijk van hun socio-professioneel statuut toegang konden krijgen tot supplementen, neemt de armoederisicograad relatief weinig af.

Eerder raamden ook Bozek e.a. (oktober 2017) de impact van de hervorming in Brussel op de armoederisicograad van minderjarigen en gezinnen met kinderen. De gerapporteerde effecten zijn van dezelfde orde van grootte³⁴ als in onze simulaties, doch hun resultaten zijn, in tegenstelling tot de onze, niet statistisch significant (met $p > 0,1$).

Voor de nieuwe gezinnen in Vlaanderen stellen we vast dat, ondanks de structurele ingrepen in het kinderbijslagstelsel, er amper impact is op zowel de armoederisicograad als -kloof bij minderjarigen en gezinnen met kinderen. De armoederisicograad neemt slechts af met respectievelijk 0,2 en 0,1 procentpunt en de armoederisicokloof met telkens 0,1 procentpunt. Onder de oppervlakte gaan er echter wel verschuivingen schuil. De resultaten tonen dat ook in Vlaanderen de bijdrage van het selectief gedeelte tot de vermindering van de armoederisicograad toeneemt, maar dat die bijna volledig teniet wordt gedaan door een afname van de bijdrage van het universeel gedeelte. Daarnaast blijkt dat een betere armoedebeschermt voor sommige gezinnen samen gaat met een slechtere armoedebeschermt van de meest kwetsbare gezinnen: de armoederisicograad voor de éénoudergezinnen en de grootste gezinnen (4 of meer kinderen) nemen toe met respectievelijk 0,5 en 0,9 procentpunt. Bij gezinnen met jonge kinderen neemt de armoederisicograad dan weer af met 0,8 procentpunt.

In de impactberekening van Decoster en Vanheukelom (maart 2017) wordt de impact van de hervorming op de nieuwe gezinnen in Vlaanderen hoger ingeschat. De armoederisicograad neemt er voor minderjarigen en gezinnen met kinderen af met resp. 1,2 en 1,1 procentpunt. Wel valt ook hier de hervorming minder gunstig uit voor de meest kwetsbare gezinnen. Op de armoederisicograad van de éénoudergezinnen en de grootste gezinnen is er immers amper of geen impact vast te stellen.

Tot op zekere hoogte krijgen we voor de nieuwe gezinnen in Wallonië eenzelfde verhaal. De hervorming heeft weinig impact op de armoederisicograad en -kloof bij minderjarigen en gezinnen met kinderen. De armoederisicograad en -kloof nemen er telkens af met slechts 0,2 procentpunt. Ook hier wordt de toename van de bijdrage van het selectief gedeelte tot de vermindering van het armoederisico bijna volledig teniet gedaan door een afname van de bijdrage van het universeel gedeelte. Verschillend van Vlaanderen is echter de situatie van de éénoudergezinnen in Wallonië: de armoederisicograad neemt er niet toe maar blijft eerder status quo en de armoederisicokloof neemt zelfs af met 0,5 procentpunt. Wat hier meespeelt, is de keuze in Wallonië om ook in de nieuwe regeling hogere toeslagen toe te kennen aan éénoudergezinnen met een laag inkomen, net als in Brussel trouwens (weliswaar volgens verschillende modaliteiten, cf. supra). Daartegenover staat dat gezinnen van 4 of meer kinderen wel minder

³⁴ In het rapport van Bozek e.a. (oktober 2017) vinden we de resultaten terug voor meerdere hervormingsscenario's. Hier verwijzen we naar de resultaten voor het hervormingsscenario '150' in tabel 11 (Bozek e.a., oktober 2017, blz. 112). Dit scenario stemt quasi volledig overeen met de besliste hervorming. Het enige verschil betreft de jaarlijkse leeftijdsbijslag ('schoolpremie') die voor 0-2-jarigen 20 euro bedraagt terwijl in het scenario 150 werd uitgegaan van 0 euro. Hieraan moet ook nog worden toegevoegd dat de auteurs bij de simulaties uitgingen van het baselinejaar 2015 en voor de periode 2015-2019 een indexering van 8,2% veronderstelden terwijl die ex post 6,1% bedroeg.

tegen het armoederisico zijn beschermd: de armoederisicograad en -kloof nemen toe met resp. 1,6 en 0,3 procentpunt.

Tabel 7 Effecten van hervormingen op armoederisico voor 'nieuwe gezinnen' in Brussel, Vlaanderen en Wallonië

	Armoederisicograad			Armoederisicokloof		
	VOOR hervorming	NA hervorming	Vershil	VOOR hervorming	NA hervorming	Vershil
BRUSSEL						
1. Minderjarigen	31,4%	30,1%	-1,3% *	8,4%	7,8%	-0,7% *
2. Gezinnen met kinderen						
2.a Totaal	27,8%	26,8%	-1,1% *	7,7%	7,1%	-0,5% *
2.b Aantal kinderen						
1 kind	23,0%	22,8%	-0,2% *	6,9%	6,7%	-0,3% *
2 kinderen	25,5%	24,2%	-1,3% *	7,3%	6,8%	-0,5% *
3 kinderen	31,5%	29,4%	-2,1% *	8,3%	7,2%	-1,1% *
4 of meer kinderen	40,8%	39,9%	-0,8% *	9,5%	9,1%	-0,4% *
2.c Gezinsamenstelling						
Eenoudergezinnen	41,7%	40,8%	-0,9% *	9,1%	8,3%	-0,9% *
Tweeoudergezinnen	23,8%	22,6%	-1,2% *	7,2%	6,7%	-0,5% *
Overige	28,1%	27,2%	-0,9% *	7,8%	7,5%	-0,3% *
2.d Gemiddelde leeftijd kinderen						
0-5 jaar	27,8%	26,3%	-1,5% *	8,4%	7,6%	-0,8% *
6-11 jaar	30,0%	28,5%	-1,4% *	7,9%	7,4%	-0,6% *
12-17 jaar	30,7%	30,4%	-0,4%	8,4%	8,1%	-0,3% *
18-24 jaar	16,8%	16,5%	-0,3% *	4,0%	3,9%	-0,1% *
VLAANDEREN						
1. Minderjarigen	9,4%	9,3%	-0,2% *	2,6%	2,5%	-0,1% *
2. Gezinnen met kinderen						
2.a Totaal	7,7%	7,6%	-0,1% *	2,1%	2,1%	-0,1% *
2.b Aantal kinderen						
1 kind	6,5%	6,3%	-0,2% *	2,0%	1,9%	-0,1% *
2 kinderen	6,1%	6,0%	-0,1% *	1,8%	1,7%	-0,1% *
3 kinderen	9,3%	9,0%	-0,3%	2,4%	2,3%	-0,1% *
4 of meer kinderen	20,4%	21,3%	0,9% *	5,0%	5,4%	0,4% *
2.c Gezinsamenstelling						
Eenoudergezinnen	21,3%	21,7%	0,5% *	5,2%	5,2%	0,0%
Tweeoudergezinnen	6,0%	5,8%	-0,2% *	1,8%	1,7%	-0,1% *
Overige	6,6%	6,5%	-0,1%	1,9%	1,9%	0,0%
2.d Gemiddelde leeftijd kinderen						
0-5 jaar	8,1%	7,3%	-0,8% *	2,5%	2,3%	-0,2% *
6-11 jaar	8,1%	7,9%	-0,2% *	2,3%	2,2%	-0,1% *
12-17 jaar	9,1%	9,4%	0,3% *	2,3%	2,4%	0,1% *
18-24 jaar	4,4%	4,7%	0,2% *	1,1%	1,1%	0,0%

* Statistisch significant verschillend van nul: $p < 0.05$ (m.b.t. de significantietoets zie Goedemé, e.a. (2013))

Tabel 7 Effecten van hervormingen op armoederisico voor 'nieuwe gezinnen' in Brussel, Vlaanderen en Wallonië (vervolg)

	Armoederisicograad			Armoederisicokloof		
	VOOR hervorming	NA hervorming	Vershil	VOOR hervorming	NA hervorming	Vershil
WALLONIË						
1. Minderjarigen	18,4%	18,1%	-0,2% *	5,2%	5,0%	-0,2% *
2. Gezinnen met kinderen						
2.a Totaal	15,3%	15,1%	-0,2% *	4,4%	4,2%	-0,2% *
2.b Aantal kinderen						
1 kind	13,2%	12,7%	-0,5% *	3,9%	3,7%	-0,2% *
2 kinderen	13,2%	12,9%	-0,4% *	3,9%	3,8%	-0,2% *
3 kinderen	18,1%	17,7%	-0,4% *	5,1%	4,8%	-0,3% *
4 of meer kinderen	27,7%	29,4%	1,6% *	7,2%	7,5%	0,3% *
2.c Gezinsamenstelling						
Eenoudergezinnen	32,6%	32,5%	-0,1%	7,3%	6,8%	-0,5% *
Tweeoudergezinnen	11,1%	10,8%	-0,3% *	3,7%	3,6%	-0,1% *
Overige	14,2%	14,2%	0,0%	4,3%	4,3%	-0,1% *
2.d Gemiddelde leeftijd kinderen						
0-5 jaar	15,9%	15,0%	-0,9% *	5,3%	4,7%	-0,5% *
6-11 jaar	16,8%	16,3%	-0,4% *	4,9%	4,7%	-0,2% *
12-17 jaar	17,0%	17,3%	0,3% *	4,7%	4,7%	0,0% *
18-24 jaar	9,5%	9,4%	-0,1%	2,2%	2,2%	0,0% *

* Statistisch significant verschillend van nul: $p < 0.05$ (m.b.t. de significantietoets zie Goedemé, e.a. (2013))

6. Besluit

In deze *Working paper* plaatsten we de beleidskeuzes die gemaakt zijn bij de regionale hervormingen van de kinderbijslag in perspectief. Met behulp van het microsimulatiemodel EXPEDITION brachten we de *verwachte* directe effecten van die hervormingen op de kinderbijslaguitgaven en de inkomensverdeling in kaart. Bijzondere aandacht ging hierbij uit naar de effecten op het gesimuleerd armoederisico bij (gezinnen met) kinderen, aangezien dit een gedeelde bezorgdheid was bij de hervormingen in de verschillende regio's.

We maakten in deze effectenanalyse het onderscheid tussen het *universeel* gedeelte van de kinderbijslag, toegankelijk voor (bijna) alle gezinnen, en het *selectief* gedeelte, alleen toegankelijk voor gezinnen die aan welbepaalde voorwaarden voldoen. Vóór de hervormingen betroffen die voorwaarden in essentie het socio-professioneel statuut ('categoriale selectiviteit') en het inkomen ('inkomensselectiviteit') van de ouders. Na de hervormingen werd het selectief gedeelte in alle regio's losgekoppeld van het socio-professioneel statuut. Bovendien werd de koppeling met het inkomen van de ouders verder verfijnd met onder meer de invoering van een bijkomende inkomensschaal die recht geeft op een (lagere) aanvulling van de bijslag, in Vlaanderen en Wallonië weliswaar alleen voorbehouden voor 'nieuwe' kinderen (geboren *na* de inwerkingtreding van de hervorming). Daarnaast hielden de hervormingen voor nieuwe kinderen ook in dat de hoogte van de bedragen niet langer ranggebonden en (veel) minder leeftijdsgebonden zijn. In het selectief gedeelte blijven de bedragen gekoppeld aan de gezinsgrootte, doch met bedragen per kind die voortaan hoger liggen voor grote dan voor kleine gezinnen. De 'bestaande' kinderen (geboren *voor* de inwerkingtreding van de hervorming) in Vlaanderen en Wallonië behielden de bedragen van voor de hervorming (behoudens de jaarlijkse leeftijdsbijslag, de vroegere 'schoolpremie', in Vlaanderen). Voor Vlaanderen moeten we hierbij ook een indexsprong in acht nemen. In Brussel is geopteerd voor de 'inkanteling' van het bestaande stelsel in het nieuwe stelsel waarbij gezinnen, onder voorwaarden, de kinderbijslag behielden die ze net voor de hervorming ontvingen als dat voor hen financieel gunstiger was.

Gegeven dat de nieuwe regels verschillen tussen bestaande en nieuwe kinderen zijn voor de effectenanalyse per regio twee hervormingsscenario's gesimuleerd. Hierbij simuleerden we telkens alsof alle kinderen/gezinnen volledig in het ene of het andere systeem zitten. In werkelijkheid is er elk jaar tegelijk een uitstroom van bestaande kinderen en een instroom van nieuwe kinderen, en zijn er gemengde gezinnen met kinderen geboren voor en na de inwerkingtreding van de hervormingen. De scenario's geven derhalve respectievelijk het begin- en eindpunt van dit overgangsproces weer los van toekomstige ontwikkelingen in de bevolking. Vandaag leunt de situatie dus het sterkst aan bij die van de bestaande kinderen.

De resultaten bevestigen op regionaal niveau dat de kinderbijslag *voor* de hervorming al een belangrijke rol speelde in het verminderen van het armoederisico. Zo neemt bij de gezinnen met kinderen het armoederisicopercentage in Brussel af met 11,2 procentpunt (tot 27,8%), in Vlaanderen met 5,5 procentpunt (tot 7,7%) en in Wallonië met 8,0 procentpunt (tot 15,3%). Hoewel de kinderbijslag de regionale verschillen in het armoederisicopercentage verkleint, blijven ze wel aanzienlijk. Tegelijk konden we vaststellen dat de selectiviteit in het kinderbijslagstelsel voor de hervorming maar in geringe mate

bijdraagt tot dit resultaat. Bepaalde gezinnen met kinderen blijven geconfronteerd met hoge armoederisico's, in het bijzonder de grote gezinnen en de eenoudergezinnen, hoewel ze op hogere bijlagen kunnen rekenen via respectievelijk de rangkoppeling van de basisbijslagbedragen en de toekenning van eenoudertoeslagen.

Dat (inkomens)selectiviteit na de hervorming meer gewicht krijgt in het kinderbijslagstelsel blijkt duidelijk uit de toename van het percentage van de uitgaven dat aan het selectief gedeelte van de kinderbijslag besteed wordt. In het scenario voor de nieuwe gezinnen stellen we minstens een verdubbeling van dit percentage vast. In Brussel neemt dit percentage toe van 10,3% tot 24,7%, in Vlaanderen van 5,5% tot 11,2% en in Wallonië van 9,4% tot 18,8%. In het scenario voor de bestaande gezinnen nemen de percentages eveneens toe, doch minder uitgesproken. Uit de raming van de impact op de uitgaven is voorts gebleken dat de Brusselse 'inkanteling' een relatief hoge kostprijs heeft. De indexsprong die in Vlaanderen in de aanloop van de kinderbijslaghervorming plaatsvond, zorgt daarentegen dat de meeruitgaven van de kinderbijslaghervorming bij bestaande gezinnen volledig worden opgevangen.

Het effect van meer inkomensselectiviteit komt ook tot uiting in het overzicht van de winnaars en verliezers van de hervorming langsheen de inkomensverdeling. Hier komt naar voor dat de hervormingen vooral de gezinnen met een laag inkomen ten goede komen. De gezinnen in de laagste inkomensdecielen boeken gemiddeld het meeste winst en tellen het meeste winnaars, in het scenario van de nieuwe gezinnen meer nog dan in dat van de bestaande gezinnen. Verder konden we vaststellen dat deze gezinnen met een laag inkomen in Brussel er het meest op vooruit gaan, gevolgd door Wallonië en vervolgens Vlaanderen.

Daarop volgt de vraag in hoeverre dit zich ook vertaalt in een (nog) hogere impact van de kinderbijslag op het armoederisico bij gezinnen met kinderen. Het antwoord is dat de regionale hervormingen van de kinderbijslag *globaal* relatief weinig impact hebben. Nemen we bijvoorbeeld de armoederisicograad bij gezinnen met kinderen, dan stellen we vast dat die weinig of amper afneemt. In het scenario voor nieuwe gezinnen gaat de afname van 0,1 procentpunt (tot 7,6%) in Vlaanderen, 0,2 procentpunt (tot 15,2%) in Wallonië en 1,1 procentpunt (tot 26,9%) in Brussel. De selectieve inkomensverhogingen blijken dus ontoereikend om gezinnen boven de armoedegrens te tillen. Voor de meest kwetsbare gezinnen, in het bijzonder grote gezinnen en éénoudergezinnen, blijkt de afname nog minder sterk of is zelfs sprake van een toename in het armoederisico. Dit laatste is het geval voor gezinnen met 4 of meer kinderen in Vlaanderen en Wallonië en voor eenoudergezinnen in Vlaanderen. De resultaten voor de bestaande gezinnen leveren een beeld op dat globaal gelijkaardig is. Voor de meest kwetsbare gezinnen oogt de balans wel minder negatief in vergelijking met het scenario voor nieuwe gezinnen.

De resultaten doen besluiten dat de uitdagingen op het vlak van armoedebestrijding bij (gezinnen met) kinderen ook na de kinderbijslaghervorming aanzienlijk blijven. Al moet hierbij worden opgemerkt dat, door de hervormingen, de kinderbijslag als inkomensondersteuningselement doelgerichter kan worden ingezet, zeker in de toekomst wanneer in het kinderbijslagstelsel de nieuwe kinderen sterker gaan doorwegen. Met de hervormingen krijgt de inkomensselectiviteit immers veel meer gewicht in het kinderbijslagstelsel, waardoor de bijdrage van het selectief gedeelte van de kinderbijslag tot de vermindering van het armoederisico sterk toeneemt. Zo stellen we voor nieuwe gezinnen met kinderen in Brussel vast dat de vermindering van de armoederisicograad, als gevolg van het selectieve gedeelte, verdrievoudigt

(van 1,3 tot 4,0 procentpunt). In Vlaanderen en Wallonië verdubbelt deze impact van het selectieve gedeelte (resp. van 0,7 tot 1,4 procentpunt en van 1,4 tot 2,5 procentpunt). Dat de afname van de bijdrage van het universeel gedeelte dit effect bijna volledig tenietdoet, neemt niet weg dat de hervormingen toch een perspectief creëren om het risico op armoede effectiever aan te pakken, samen met de inzet van andere hefboomen zoals de ondersteuning van de arbeidsparticipatie van ouders.

7. Bibliografie

- BOZEK, B., BEAUVARLET, M., HEMMERECHTS, K., VINCK, J., VANDENBROUCKE, A., JANSSENS, R., VERBIST, G., KAVADIAS, D., DE SPIEGELAERE, M. en VAN LANCKER, W. (2017). Studie over het toekomstig model van de kinderbijslagen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, 140 blz.
- COOPER, K. en STEWART, K. (2013). Does money affect children's outcomes? A systematic review, Report of the Joseph Rowntree Foundation, 81 blz.
- COOPER, K. en STEWART, K. (2017). Does money affect children's outcomes? An update, Report of the Joseph Rowntree Foundation, 37 blz.
- DECOSTER, A., VANDELANNOOTE, D., VANHEUKELOM, T. en VERBIST, G. (2014). Gross incomes in the Belgian SILC dataset: An analysis by means of EUROMOD, EUROMOD Working Paper, No. EM16/14, 46 blz.
- DECOSTER, A. en VANHEUKELOM, T. (2017). Impactberekening van de Vlaamse kinderbijslaghervorming op het armoederisico, 26 blz.
- DERBOVEN, J., RONGÉ, Z., VAN HOUTVEN, S. en VANHEUKELOM, T. (2019). EUROMOD Country report – Belgium 2016-2019, 94 blz.
- DE VIL, G., FASQUELLE, N. FRÈRE, J. en VAN DEN BOSCH, K. (2021). De evolutie van het armoederisico in België bij de bevolking beneden 60 jaar, Working paper 4-21, Federaal Planbureau, 73 blz.
- EUROPESE COMMISSIE (2013). Investeren in kinderen: de vicieuze cirkel van achterstand doorbreken, Aanbeveling van de Commissie van 20 februari 2013, Publicatieblad van de Europese Unie, blz. 5-16.
- EUROSTAT (2018). Statistics Explained - Glossary: 'At-risk-of-poverty rate' en 'Equivalentised disposable income' (geraadpleegd op https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:At-risk-of-poverty_rate en https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Equivalentised_disposable_income)
- EUROMOD (2018). Euromod Modelling Conventions, Euromod technical note series, 24 blz.
- FAMIFED (2018). Rechtenoekenning op basis van fiscale gegevens, 12 blz.
- FEDERAAL PLANBUREAU (2018). Beschrijving en gebruik van het model EXPEDITION, Document opgesteld in het kader van de voorbereidende werkzaamheden van de doorrekening van de verkiezingsprogramma's van 2019, 43 blz.
- GOEDEMÉ, T., VAN DEN BOSCH, K., SALANAUSKAITE, L. en VERBIST, G. (2013). Testing the Statistical Significance of Microsimulation Results: A Plea, International Journal of Microsimulation, 6(3), blz. 50-77.
- GRIGGS, J. en WALKER, R. (2008). The costs of child poverty for individuals and society, Report of the Joseph Rowntree Foundation, 33 blz.
- HRW (2021). Verslag 2020. Welke positie hebben de laaggeschoolden op de arbeidsmarkt in België?, 174 blz.

- OECD (2018). Poor children in rich countries: why we need policy action, Policy brief on child well-being, 8 blz.
- STASSART, I. (2020). Expertise chiffrée et politique sociale : le cas du transfert des allocations familiales, Revue de la Faculté de Droit de l'Université de Liège, vol. 65-1, blz. 29-53.
- STORMS, B. en BOGAERTS, K. (2012). Kind van de rekening. Onderzoek naar de doeltreffendheid van de financiële tegemoetkomingen voor kinderen ten laste, Belgisch Tijdschrift voor Sociale zekerheid, nr. 54-4, blz. 593-639.
- VANDENBROUCKE, F. en VINCK, J. (2015). Child poverty risk in Belgium, Wallonia and Flanders: Accounting for a worrying performance, Belgisch Tijdschrift voor Sociale Zekerheid, nr. 57-1, blz. 51-98.
- VAN LANCKER, W., VINCK, J. en CANTILLON, B. (2016). De armoede- en verdelingsimpact van de nieuwe Vlaamse kinderbijslag: een analyse van het akkoord van de Vlaamse regering van 28 mei 2016, CSB-Berichten, 21 blz.
- VERBIST, G. en VAN LANCKER, W. (2016). Horizontal and vertical equity objectives of child benefit systems: An empirical assessment for European Countries, Social Indicators Research, nr. 128, blz. 1299-1318.

8. Bijlage

In deze bijlage wordt per regio – Brussel, Vlaanderen en Wallonië – een overzicht gegeven van de verschillende premies en bijlagen van het kinderbijslagstelsel voor en na de hervorming. De regels die na de hervorming van toepassing zijn, verschillen tussen de kinderen die vanaf de datum van inwerking-treding geboren worden (de ‘nieuwe’ kinderen) en de kinderen die er vóór geboren zijn (de ‘bestaande’ kinderen). Daarom werden afzonderlijke overzichtstabellen opgesteld. De bedragen zijn telkens uitgedrukt aan de index 105,10 (basisjaar 2013). Merk op dat, wat Vlaanderen betreft, de bedragen van voor de hervorming geen rekening houden met de indexsprong die in 2017 plaatsvond. Deze indexsprong maakt immers deel uit van de kinderbijslaghervorming die toen in steigers werd gezet (zie tabel 11 voor de bestaande kinderen).

Tabel 8 Overzicht van het kinderbijslagstelsel voor en na de hervorming in BRUSSEL

	Voor hervorming	Na hervorming - NIEUWE kinderen
1. GEBOORTEPREMIE	1ste kind: € 1 297,92 2de e.v. kinderen: € 976,53 Meerlingen: € 1 297,92	1ste kind: € 1 100 2de e.v. kinderen: € 500 Meerlingen: € 1 100
2. ADOPTIEPREMIE	€ 1 297,92	1ste kind: € 1 100 2de e.v. kinderen: € 500
3. BASISBIJSLAG	1ste kind: € 95,80 2de kind: € 177,27 3de e.v. kinderen: € 264,67 Wezen (volledig of half): € 368,03	Enig kind én niet gerechtigd op wezentoeslag, sociale toeslag of toeslag voor kinderen met een aandoening: € 150 Andere kinderen: € 150 (0-11 jaar), € 160 (12-24 jaar), € 170 (18-24 jaar en inschrijving hoger onderwijs) Wezen (volledig of half): basisbijslag plus 100% of 50%
4. LEEFTIJDBIJSLAGEN		
4.a Maandelijks	1ste kind, zonder verhoogde wezenbijslag of sociale bijslag: 6-11 jaar: € 16,69 12-17 jaar: € 25,41 18-24 jaar: € 29,29 Andere kinderen: 6-11 jaar: € 33,28 12-17 jaar: € 50,86 18-24 jaar: € 64,66	Afgeschaft, doch verschillen in basisbijslag volgens leeftijd
4.b Jaarlijks	Kinderen zonder verhoogde wezenbijslag of sociale bijslag: 0-5 jaar: € 21,23 6-11 jaar: € 45,63 12-17 jaar: € 63,67 18-24 jaar: € 84,89 Kinderen met verhoogde wezenbijslag of sociale bijslag: 0-5 jaar: € 29,30 6-11 jaar: € 62,17 12-17 jaar: € 87,04 18-24 jaar: € 117,17	Kinderen zonder én met toeslag: 0-2 jaar: € 20 3-5 jaar: € 20 (mits ingeschreven en voldoende aanwezig in kleuteronderwijs) 6-11 jaar: € 30 12-17 jaar: € 50 18-24 jaar: € 80 (mits ingeschreven in hoger onderwijs)
5. EXTRA BIJSLAGEN	Kinderen van langdurig zieken/invaliden: 1ste kind: € 104,93 2de kind: € 30,23 3de e.v. kinderen in éénoudergezin: € 24,38 3de e.v. kinderen in andere gezinnen: € 5,31 Kinderen van langdurige werklozen, gefailleerde zelfstandigen en gepensioneerden: 1ste kind: € 48,77 2de kind: € 30,23 3de e.v. kinderen in éénoudergezin: € 24,38 3de e.v. kinderen in andere gezinnen: € 5,31 Kinderen in eenoudergezinnen: 1ste kind: € 48,77 2de kind: € 30,23 3de e.v. kinderen: € 24,38 ...gekoppeld aan inkomensgrens: Eenoudergezin: € 2 501,28 per maand Tweeoudergezin: € 2 582,00 per maand Kinderen met handicap (jonger dan 21 jaar): Bedragen volgens ernst van de aandoening van € 84,02 tot € 560,10	Kinderen van gezinnen met 1 kind en jaarinkomen lager dan € 31 000: € 40 (0-11 jaar), € 50 (12-24 jaar) Kinderen van gezinnen met 2 kinderen en jaarinkomen... ...lager dan € 31 000: € 70 (0-11 jaar), € 80 (12-24 jaar) ...tussen € 31 000 en € 45 000: € 25 (0-24 jaar) Kinderen van gezinnen met 3 of meer kinderen en jaarinkomen... ...lager dan € 31 000: € 110 (0-11 jaar), € 120 (12-24 jaar) ...tussen € 31 000 en € 45 000: € 72 (0-24 jaar) Extra voor kinderen van eenoudergezinnen met jaarinkomen lager dan € 31 000 en... ...2 kinderen: € 10 ...3 of meer kinderen: € 20 Kinderen met handicap (jonger dan 21 jaar): Bedragen volgens ernst van de aandoening van € 84,02 tot € 560,10

Tabel 9 Overzicht van het kinderbijslagstelsel voor en na de hervorming in BRUSSEL (vervolg)

	Voor hervorming	Na hervorming - BESTAANDE kinderen*
1. BASISBIJSLAG	1ste kind: € 95,80 2de kind: € 177,27 3de e.v. kinderen: € 264,67	Enig kind én niet gerechtigd op wezentoeslag, sociale toeslag of toeslag voor kinderen met een aandoening: € 140 Andere kinderen: € 140 (0-11 jaar), € 150 (12-24 jaar), € 160 (18-24 jaar en inschrijving hoger onderwijs)
	Wezen (volledig of half): € 368,03	Wezen (volledig of half): basisbijslag plus 100% of 50%
2. LEEFTIJDBIJSLAGEN		
2.a Maandelijks	1ste kind, zonder verhoogde wezenbijslag of sociale bijslag: 6-11 jaar: € 16,69 12-17 jaar: € 25,41 18-24 jaar: € 29,29 Andere kinderen: 6-11 jaar: € 33,28 12-17 jaar: € 50,86 18-24 jaar: € 64,66	Afgeschaft, doch verschillen in basisbijslag volgens leeftijd
2.b Jaarlijks	Kinderen zonder verhoogde wezenbijslag of sociale bijslag: 0-5 jaar: € 21,23 6-11 jaar: € 45,63 12-17 jaar: € 63,67 18-24 jaar: € 84,89 Kinderen met verhoogde wezenbijslag of sociale bijslag: 0-5 jaar: € 29,30 6-11 jaar: € 62,17 12-17 jaar: € 87,04 18-24 jaar: € 117,17	Kinderen zonder én met toeslag: 0-2 jaar: € 20 3-5 jaar: € 20 (mits ingeschreven en voldoende aanwezig in kleuteronderwijs) 6-11 jaar: € 30 12-17 jaar: € 50 18-24 jaar: € 80 (mits ingeschreven in hoger onderwijs)
3. EXTRA BIJSLAGEN	Kinderen van langdurig zieken/invaliden: 1ste kind: € 104,93 2de kind: € 30,23 3de e.v. kinderen in éénoudergezin: € 24,38 3de e.v. kinderen in andere gezinnen: € 5,31 Kinderen van langdurige werklozen, gefailleerde zelfstandigen en gepensioneerden: 1ste kind: € 48,77 2de kind: € 30,23 3de e.v. kinderen in éénoudergezin: € 24,38 3de e.v. kinderen in andere gezinnen: € 5,31 Kinderen in eenoudergezinnen: 1ste kind: € 48,77 2de kind: € 30,23 3de e.v. kinderen: € 24,38 ...gekoppeld aan inkomensgrens: Eenoudergezin: € 2 501,28 per maand Tweeoudergezin: € 2 582,00 per maand Kinderen met handicap (jonger dan 21 jaar): Bedragen volgens ernst van de aandoening van € 84,02 tot € 560,10	Kinderen van gezinnen met 1 kind en jaarinkomen lager dan € 31 000: € 40 (0-11 jaar), € 50 (12-24 jaar) Kinderen van gezinnen met 2 kinderen en jaarinkomen... ...lager dan € 31 000: € 70 (0-11 jaar), € 80 (12-24 jaar) ...tussen € 31 000 en € 45 000: € 25 (0-24 jaar) Kinderen van gezinnen met 3 of meer kinderen en jaarinkomen... ...lager dan € 31 000: € 110 (0-11 jaar), € 120 (12-24 jaar) ...tussen € 31 000 en € 45 000: € 72 (0-24 jaar) Extra voor kinderen van eenoudergezinnen met jaarinkomen lager dan € 31 000 en... ...2 kinderen: € 10 ...3 of meer kinderen: € 20 Kinderen met handicap (jonger dan 21 jaar): Bedragen volgens ernst van de aandoening van € 84,02 tot € 560,10

* Bestaande gezinnen behouden onder voorwaarden evenwel de bijslagbedragen van voor de hervorming, dd. 31 december 2019, als dat voordeliger is (met uitzondering van de jaarlijkse leeftijdsbijslag).

Tabel 10 Overzicht van het kinderbijslagstelsel voor en na de hervorming in VLAANDEREN

	Voor hervorming	Na hervorming - NIEUWE kinderen
1. GEBOORTEPREMIE	1ste kind: € 1 297,92 2de e.v. kinderen: € 976,53 Meerlingen: € 1 297,92	€ 1 122
2. ADOPTIEPREMIE	€ 1 297,92	€ 1 122
3. BASISBIJSLAG	1ste kind: € 95,80 2de kind: € 177,27 3de e.v. kinderen: € 264,67 Wezen (volledig of half): € 368,03	€ 163,20 Wezen (volledig of half): basisbijslag plus 100% of 50%
4. LEEFTIJDSTBIJSLAGEN		
4.a Maandelijks	1ste kind, zonder verhoogde wezenbijslag of sociale bijslag: 6-11 jaar: € 16,69 12-17 jaar: € 25,41 18-24 jaar: € 29,29 Andere kinderen: 6-11 jaar: € 33,28 12-17 jaar: € 50,86 18-24 jaar: € 64,66	Afgeschaft
4.b Jaarlijks	Kinderen zonder verhoogde wezenbijslag of sociale bijslag: 0-5 jaar: € 21,23 6-11 jaar: € 45,63 12-17 jaar: € 63,67 18-24 jaar: € 84,89 Kinderen met verhoogde wezenbijslag of sociale bijslag: 0-5 jaar: € 29,30 6-11 jaar: € 62,17 12-17 jaar: € 87,04 18-24 jaar: € 117,17	Universele participatietoeslag: 0-3 jaar: € 20,40 4-10 jaar: € 35,70 11-17 jaar: € 51,00 18-24 jaar: € 61,20
5. EXTRA BIJSLAGEN	Kinderen van langdurig zieken/invaliden: 1ste kind: € 104,93 2de kind: € 30,23 3de e.v. kinderen in éénoudergezin: € 24,38 3de e.v. kinderen in andere gezinnen: € 5,31 Kinderen van langdurige werklozen, gefailleerde zelfstandigen en gepensioneerden: 1ste kind: € 48,77 2de kind: € 30,23 3de e.v. kinderen in éénoudergezin: € 24,38 3de e.v. kinderen in andere gezinnen: € 5,31 Kinderen in eenoudergezinnen: 1ste kind: € 48,77 2de kind: € 30,23 3de e.v. kinderen: € 24,38 ...gekoppeld aan inkomensgrens: Eenoudergezin: € 2 501,28 per maand Tweeoudergezin: € 2 582,00 per maand Kinderen met handicap (jonger dan 21 jaar): Bedragen volgens ernst van de aandoening van € 84,02 tot € 560,10	Kinderen van gezinnen met 1 of 2 kinderen en jaarinkomen lager dan € 30 984: € 51,00 per kind Kinderen van gezinnen met 3 of meer kinderen en jaarinkomen... ...lager dan € 30 984: € 81,60 per kind ...tussen € 30 984 en € 61 200: € 61,20 per kind Kinderen met handicap (jonger dan 21 jaar): Bedragen volgens ernst van de aandoening van € 82,37 tot € 549,12

Tabel 11 Overzicht van het kinderbijslagstelsel voor en na de hervorming in VLAANDEREN (vervolg)

	Voor hervorming	Na hervorming - BESTAANDE kinderen
1. BASISBIJSLAG	1ste kind: € 95,80 2de kind: € 177,27 3de e.v. kinderen: € 264,67 Wezen (volledig of half): € 368,03	1ste kind: € 93,93 2de kind: € 173,80 3de e.v. kinderen: € 259,49 Wezen (volledig of half): € 360,83
2. LEEFTIJDBIJSLAGEN		
2.a Maandelijks	1ste kind, zonder verhoogde wezenbijslag of sociale bijslag: 6-11 jaar: € 16,69 12-17 jaar: € 25,41 18-24 jaar: € 29,29 Andere kinderen: 6-11 jaar: € 33,28 12-17 jaar: € 50,86 18-24 jaar: € 64,66	1ste kind, zonder verhoogde wezenbijslag of sociale bijslag: 6-11 jaar: € 16,36 12-17 jaar: € 24,92 18-24 jaar: € 28,72 Andere kinderen: 6-11 jaar: € 32,63 12-17 jaar: € 49,86 18-24 jaar: € 63,40
2.b Jaarlijks	Kinderen zonder verhoogde wezenbijslag of sociale bijslag: 0-5 jaar: € 21,23 6-11 jaar: € 45,63 12-17 jaar: € 63,67 18-24 jaar: € 84,89 Kinderen met verhoogde wezenbijslag of sociale bijslag: 0-5 jaar: € 29,30 6-11 jaar: € 62,17 12-17 jaar: € 87,04 18-24 jaar: € 117,17	Universele participatietoeslag: 0-3 jaar: € 20,40 4-10 jaar: € 35,70 11-17 jaar: € 51,00 18-24 jaar: € 61,20
3. EXTRA BIJSLAGEN	Kinderen van langdurig zieken/invaliden: 1ste kind: € 104,93 2de kind: € 30,23 3de e.v. kinderen in éénoudergezin: € 24,38 3de e.v. kinderen in andere gezinnen: € 5,31 Kinderen van langdurige werklozen, gefailleerde zelfstandigen en gepensioneerden: 1ste kind: € 48,77 2de kind: € 30,23 3de e.v. kinderen in éénoudergezin: € 24,38 3de e.v. kinderen in andere gezinnen: € 5,31 Kinderen in eenoudergezinnen: 1ste kind: € 48,77 2de kind: € 30,23 3de e.v. kinderen: € 24,38 ...gekoppeld aan inkomensgrens: Eenoudergezin: € 2 501,28 per maand Tweeoudergezin: € 2 582,00 per maand Kinderen met handicap (jonger dan 21 jaar): Bedragen volgens ernst van de aandoening van € 84,02 tot € 560,10	Kinderen van gezinnen met inkomen lager dan € 30 984: 1ste kind: € 47,81 2de kind: € 29,64 3de e.v. kinderen: € 5,20 1ste kind, langdurig zieken/invaliden: € 102,88 3de e.v. kinderen, éénoudergezin: € 23,90 Kinderen met handicap (jonger dan 21 jaar): Bedragen volgens ernst van de aandoening van € 82,37 tot € 549,12

Tabel 12 Overzicht van het kinderbijslagstelsel voor en na de hervorming in WALLONIË

	Voor hervorming	Na hervorming - NIEUWE kinderen
1. GEBOORTEPREMIE	1ste kind: € 1 297,92 2de e.v. kinderen: € 976,53 Meerlingen: € 1 297,92	€ 1 100
2. ADOPTIEPREMIE	€ 1 297,92	€ 1 100
3. BASISBIJSLAG	1ste kind: € 95,80 2de kind: € 177,27 3de e.v. kinderen: € 264,67 Wezen (volledig of half): € 368,03	0-17 jaar: € 155 18-24 jaar: € 165 Volledig wees: € 350 per kind Half wees: basisbijslag plus 50%
4. LEEFTIJDBIJSLAGEN		
4.a Maandelijks	1ste kind, zonder verhoogde wezenbijslag of sociale bijslag: 6-11 jaar: € 16,69 12-17 jaar: € 25,41 18-24 jaar: € 29,29 Andere kinderen: 6-11 jaar: € 33,28 12-17 jaar: € 50,86 18-24 jaar: € 64,66	Afgeschaft, doch verschillen in basisbijslag volgens leeftijd
4.b Jaarlijks	Kinderen zonder verhoogde wezenbijslag of sociale bijslag: 0-5 jaar: € 21,23 6-11 jaar: € 45,63 12-17 jaar: € 63,67 18-24 jaar: € 84,89 Kinderen met verhoogde wezenbijslag of sociale bijslag: 0-5 jaar: € 29,30 6-11 jaar: € 62,17 12-17 jaar: € 87,04 18-24 jaar: € 117,17	Kinderen zonder én met toeslag: 0-5 jaar: € 20 6-11 jaar: € 30 12-17 jaar: € 50 18-24 jaar: € 80
5. EXTRA BIJSLAGEN	Kinderen van langdurig zieken/invaliden: 1ste kind: € 104,93 2de kind: € 30,23 3de e.v. kinderen in éénoudergezin: € 24,38 3de e.v. kinderen in andere gezinnen: € 5,31 Kinderen van langdurige werklozen, gefailleerde zelfstandigen en gepensioneerden: 1ste kind: € 48,77 2de kind: € 30,23 3de e.v. kinderen in éénoudergezin: € 24,38 3de e.v. kinderen in andere gezinnen: € 5,31 Kinderen in eenoudergezinnen: 1ste kind: € 48,77 2de kind: € 30,23 3de e.v. kinderen: € 24,38 ...gekoppeld aan inkomensgrens: Eenoudergezin: € 2 501,28 per maand Tweeoudergezin: € 2 582,00 per maand Kinderen met handicap (jonger dan 21 jaar): Bedragen volgens ernst van de aandoening van € 84,02 tot € 560,10	Kinderen van gezinnen met jaarinkomen... ...lager dan € 30 984: € 55 ...tussen € 30 984 en € 51 000: € 25 Extra voor kinderen van gezinnen met 3 of meer kinderen en jaarinkomen... ...lager dan € 30 984: € 35 ...tussen € 30 984 en € 51 000: € 20 Extra voor kinderen van eenoudergezin met jaarinkomen... ...lager dan € 30 984: € 20 ...tussen € 30 984 en € 51 000: € 10 Extra voor kinderen met invalide ouder(s) en jaarinkomen lager dan € 30 984: € 10 Kinderen met handicap (jonger dan 21 jaar): Bedragen volgens ernst van de aandoening van € 84,02 tot € 560,10

Tabel 13 Overzicht van het kinderbijslagstelsel voor en na de hervorming in WALLONIË (vervolg)

	Voor hervorming	Na hervorming - BESTAANDE kinderen
1. BASISBIJSLAG	1ste kind: € 95,80 2de kind: € 177,27 3de e.v. kinderen: € 264,67 Wezen (volledig of half): € 368,03	1ste kind: € 95,80 2de kind: € 177,27 3de e.v. kinderen: € 264,67 Wezen (volledig of half): € 368,03
2. LEEFTIJDBIJSLAGEN		
2.a Maandelijks	1ste kind, zonder verhoogde wezenbijslag of sociale bijslag: 6-11 jaar: € 16,69 12-17 jaar: € 25,41 18-24 jaar: € 29,29 Andere kinderen: 6-11 jaar: € 33,28 12-17 jaar: € 50,86 18-24 jaar: € 64,66	1ste kind, zonder verhoogde wezenbijslag of sociale bijslag: 6-11 jaar: € 16,69 12-17 jaar: € 25,41 18-24 jaar: € 29,29 Andere kinderen: 6-11 jaar: € 33,28 12-17 jaar: € 50,86 18-24 jaar: € 64,66
2.b Jaarlijks	Kinderen zonder verhoogde wezenbijslag of sociale bijslag: 0-5 jaar: € 21,23 6-11 jaar: € 45,63 12-17 jaar: € 63,67 18-24 jaar: € 84,89 Kinderen met verhoogde wezenbijslag of sociale bijslag: 0-5 jaar: € 29,30 6-11 jaar: € 62,17 12-17 jaar: € 87,04 18-24 jaar: € 117,17	Kinderen zonder verhoogde wezenbijslag of sociale bijslag: 0-5 jaar: € 21,23 6-11 jaar: € 45,63 12-17 jaar: € 63,67 18-24 jaar: € 84,89 Kinderen met verhoogde wezenbijslag of sociale bijslag: 0-5 jaar: € 29,30 6-11 jaar: € 62,17 12-17 jaar: € 87,04 18-24 jaar: € 117,17
3. EXTRA BIJSLAGEN	Kinderen van langdurig zieken/invaliden: 1ste kind: € 104,93 2de kind: € 30,23 3de e.v. kinderen in éénoudergezin: € 24,38 3de e.v. kinderen in andere gezinnen: € 5,31 Kinderen van langdurige werklozen, gefailleerde zelfstandigen en gepensioneerden: 1ste kind: € 48,77 2de kind: € 30,23 3de e.v. kinderen in éénoudergezin: € 24,38 3de e.v. kinderen in andere gezinnen: € 5,31 Kinderen in eenoudergezinnen: 1ste kind: € 48,77 2de kind: € 30,23 3de e.v. kinderen: € 24,38 ...gekoppeld aan inkomensgrens: Eenoudergezin: € 2 501,28 per maand Tweeoudergezin: € 2 582,00 per maand Kinderen met handicap (jonger dan 21 jaar): Bedragen volgens ernst van de aandoening van € 84,02 tot € 560,10	Kinderen van gezinnen met inkomen lager dan € 30 984: 1ste kind: € 48,77 2de kind: € 30,23 3de e.v. kinderen: € 5,31 1ste kind, langdurig zieken/invaliden: € 104,93 3de e.v. kinderen, éénoudergezin: € 24,38 Kinderen met handicap (jonger dan 21 jaar): Bedragen volgens ernst van de aandoening van € 84,02 tot € 560,10